TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMLARININ YORDAYICILARI OLARAK ANNE-BABA TUTUMLARI VE DUYGUSAL ZEKA

Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2015

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMLARININ YORDAYICILARI OLARAK ANNE-BABA TUTUMLARI VE DUYGUSAL ZEKA

Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Danışman: Doç. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Turan AKBAŞ
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan ÇOLAKKADIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2015

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan ÇOLAKKADIOĞLU

ONAY
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
.../…/2015

Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dökümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 21/08/2015

Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMLARININ YORDAYICILARI OLARAK ANNE-BABA TUTUMLARI VE DUYGUSAL ZEKA

Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER
Ağustos 2015, 99 sayfa

Bu araştırmada ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumları ve duygusal zekalarının yaşam doyumlarını ne derecede yordadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma Adana ili merkez ilçelerinde yer alan dokuz lisenin 9., 10., 11. ve 12. sınıfına devam eden 476 kız, 379 erkek olmak üzere toplam 855 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin yaşam doyumlarına ilişkin veriler "Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği" (Huebner, 1994), anne-baba tutumlarına ilişkin veriler "Anne-Baba Tutum Ölçeği" (Lamborn, Mounts, Steinberg Dornbush, 1991), duygusal zekaya ilişkin veriler "Bar-on Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu", kişisel veriler ise araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde Çok Değişkenli Regresyon Analizi'nden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetim ile duygusal zeka toplam puanı ve genel yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetim ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının, lise öğrencilerinin genel yaşam doyumunu açıklamada anlamlı katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir.

Ergenlerin aile doyumunun anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetim ve duygusal zekanın stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutları tarafından; arkadaş doyumunun ise anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum ve genel ruh hali boyutları tarafından yordandığı bulunmuştur. Ergenlerin okul doyumunun yordayıcılarının anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetim ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutları olduğu; çevreden algıladıkları

doyumun yordayıcılarının ise anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetim ve duygusal zekanın kişisel beceriler, stres yönetimi, olumlu etki boyutları olduğu belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin benlik doyumunun sadece duygusal zekanın genel ruh hali boyutu tarafından yordandığı bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Yaşam doyumu, anne-baba tutumları ve duygusal zeka

ABSTRACT

EMOTİONAL INTELLIGENCE AND PARENTAL ATTITUDES AS PREDICTERS OF HIGH SCHOOL STUDENTS' LIFE SATISFACTİON

Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Master Thesis, Department of Education Science
Supervisor: Doç. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER
August 2015, 99 page

The purpose of this study is to determinate parental attitudes and emotional intelligence predicted to what extent life satisfaction. Research has been studied on a sample of 855 (475 female, 379 male) including 9, 10, 11, 12 grade high school students who were studying in 9 central disrict of Adana. The data of adolescent's life satisfaction was collected by using "Multidimensional Adolescent Life Satisfaction Scale" (Huebner, 1994), the data about parental attitude measured by "Parenting Scales" (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush, 1991), the data of emotional intelligence "Bar-on Emotional Intelligence Scale Child and Adolescent Form" and a presonal data "Personal Information Form" that was prepared by researcher. The was analyzed by using Multiple Regression Analysis.

The result of research found that there was a significant relation between parental acceptence/involvement, psychology autonomy granting, strictness/supervision with emotional intelligence total score and general life satisfaction. In the study it was observed that explaining of high school students' life satisfaction between parental acceptence/involvement, psychology autonomy granting, strictness/supervision and the dimensions of emotional intelligence; interpersonal, adaptability, possitive impression and general mood that they are significant contributing variables.

It was found that adolescents' family satisfaction predicted the dimensions of emotional intelligence; stress management, possitive impression, general mood and strictness/supervision, psychology autonomy granting parental acceptance/involvement whereas friens satisfaction predicted the dimensions of emotional intelligence; general mood, interpersonal, adaptability and parental involvement/acceptence, psychology autonomy granting. It was indicated that adolescents school satisfaction predictors were

the dimensions of emotional intelligence as interpersonal and parental acceptance/involvement, psychology environment satisfaction predictors were the dimensions of emotional intelligence; interpersonal, stress management, possitive impression and parental acceptance/involvement, psychology autonomy granting, strictness/supervision. In addition it was revealed that the self satisfaction of high school students predicted the only dimension of emotional intelligence was general mood.

Keywords: Life satisfaction, parental attitude and emotional ıntelligence

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin yaşamın farklı alanlarından algıladıkları doyumun, algılanan anne-baba tutumu ve duygusal zeka düzeyinden ne oranda etkilediğini belirlemektir.

Araştırmanın gerçekleşmesinde birçok insanın katkısı bulunmuştur. Bu kişilerin en başında yer alan, araştırmanın planlanması uygulanması ve sonuçlanması evrelerinde bilgi birikimi, içtenliği ve samimiyeti ile desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Fulya CEKSEVEN ÖNDER'e teşekkür ederim. Tezimi okuyup katkıda bulunan Prof. Dr. Turan AKBAŞ'a ve Yard. Doç. Dr. Oğuzhan ÇOLAKKADIOĞLU'na, çalışmamla ilgili yaşadığım sorunlarda hep yanımda olup bana destek veren arkadaşlarım Arş. Gör. Ayça SARAÇ ve Arş. Gör. İrem YEŞİLYURT'a, İngilizce çevirilerde yardımlarından dolayı kuzenim Nigar BOZKURT'a ve veri toplama sürecinde sosyal çevresi ve manevi desteği ile yanımda olan arkadaşım Çidem VATANSEVER BULUT'a teşekkür ederim.

Verilerin toplanmasından, tezin sonuçlanmasına kadar her evrede yanımda olup sessiz desteğini esirgemeyen ve dağıldığımda toparlanmama yardım eden eşim Serhat YILDIRIM'a ve yapabileceğime dair inançlarını kaybetmeyen annem, babam, ağabeyim ve ablama sonsuz teşekkürler.

Ayrıca katkılarından dolayı Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına, Çukurova Üniversitesi Araştırma Fonu Saymanlığı'na (SYL-2015-3717) ve Eğitim Fotokopi çalışanlarına teşekkür ederim.

Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Ağustos, 2015

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiii**
EKLER LİSTESİ ..... **xiv**

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 5
1.3. Araştırmanın Önem ve Gerekçesi 5
1.4. Sınırlılıklar 6
1.5. Sayıltılar 7
1.6. Tanımlar 7

BÖLÜM II
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar 8
2.1.1. Yaşam Doyumu 8
2.1.1.1. Yaşam Doyumunun Tanımlanması 8
2.1.1.2. Yaşam Doyumu ile İlgili Kuramsal Açıklamalar 9
2.1.2. Anne-Baba Tutumları 11
2.1.2.1. Çocuğun Gelişimde Ailenin Rolü 11
2.1.2.2. Baumrind'in Anne-Baba Tutumları Sınıflaması 11
2.1.2.3. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli 13
2.1.3. Duygusal Zeka 14
2.1.3.1. Duygusal Zekanın Tanımı ve Özellikleri 14
2.1.3.2. Duygusal Zekayı Açıklayan Modeller 15
2.1.3.2.1. John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli 16

2.1.3.2.2. Reuven Bar-On Modeli 18
2.1.3.2.3. Robert K. Cooper ve Ayman Sawaf Modeli 19
2.1.3.2.4. Daniel Goleman Modeli 20
2.2. İlgili Araştırmalar 26
2.2.1. Yaşam Doyumu ve Anne-Baba Tutumları ile İlgili Araştırmalar 26
2.2.2.Yaşam Doyumu ve Duygusal Zeka ile İlgili Araştırmalar 33

BÖLÜM III
YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli 44
3.2. Evren ve Örneklem 44
3.3. Veri Toplama Araçları 46
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....46
3.3.2. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği.....46
3.3.3. Anne-Baba Tutum Ölçeği.....48
3.3.4. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu 50
3.4. Verilerin Toplanması. 52
3.5. Verilerin Analizi 52

BÖLÜM IV
BULGULAR

4.1. Yaşam Doyumu, Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka İlişkilere Yönelik Bulgular 54
4.2. Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular 57
4.2.1. Lise Öğrencilerinin Genel Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular.....57
4.2.2. Lise Öğrencilerinin Aileden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular.....58
4.2.3. Lise Öğrencilerinin Arkadaştan Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular.....60

4.2.4. Lise Öğrencilerinin Okuldan Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular.....61
4.2.5. Lise Öğrencilerinin Çevreden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular.....63
4.2.6. Lise Öğrencilerinin Benliklerinden Algıladıları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular.....64

BÖLÜM V
TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Yaşam Doyumu, Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkilere İlişkin Tartışma Yorum.....66
5.2. Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....69
5.2.1. Lise Öğrencilerinin Genel Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....69
5.2.2. Lise Öğrencilerinin Aileden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....70
5.2.3. Lise Öğrencilerinin Arkadaştan Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....72
5.2.4. Lise Öğrencilerinin Okuldan Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....73
5.2.5. Lise Öğrencilerinin Çevreden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....75
5.2.6. Lise Öğrencilerinin Benliklerinden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum.....76

BÖLÜM VI
SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç. 72
6.2. Öneriler 79
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler 79
6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler 79

KAYNAKÇA. 81
EKLER 93
ÖZGEÇMİŞ 99

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması 12
Tablo 2. Dört Boyutlu Duygusal Zeka Modelinin Zekayla ve Kişilikle Olan İlişkisinin İncelenmesi 14
Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları 16
Tablo 4. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Anne-babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı ve Yüzdeleri 45
Tablo 5. Lamborn ve ark. önerdiği Anne-baba Tutumuna İlişkin Boyutlar 45
Tablo 6. Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Matriksi 55
Tablo 7. Genel Yaşam Doyumu Düzeyinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi 57
Tablo 8. Aileden Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi 59
Tablo 9. Arkadaştan Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi. 60
Tablo 10. Okuldan Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi. 62
Tablo 11. Çevreden Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi 63
Tablo 12. Benlikten Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi 65

EKLER LİSTESİ

Sayfa

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....93
Ek 2.Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği.....95
Ek 3. Anne-Baba Tutum Ölçeği.....96
Ek 4. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği.....97
Ek 5. İzin Belgesi. 98

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Yaşam doyumu ya da bilinen adıyla "mutluluk" insanlık tarihi boyunca ilgilenilen bir alandır. Felsefeciler mutluğu bin yıldır tartışmalarına rağmen mutluluk üzerine psikoloji alanında sadece yarım yüzyıldır bilimsel araştırma yapılmaktadır (Diener ve Scollon, 2014). Birçok davranış bilimci insanların genelde doyumsuz ve mutsuz olduğunu düşünmüştür (Diener ve Diener, 1996). Belki de bu yüzden psikoloji alanı uzun yıllar mutluluğu değil, mutsuzluğu (depresyon, kaygı v.b.) araştırmış ve insana pozitif bakış açısını ihmal etmiştir. Uzun süre mutluluk, mutsuzluğun yokluğu olarak kabul edilmiştir (Diener ve Seligman, 2002). Pozitif psikolojinin gelişmesi ile yaşam doyumu ve mutluluk üzerine yapılan araştırmalar artmıştır.

Yaşam doyumu, bireyin dışarıdan dayatmayla değil, kendi kendine ve kendisi için belirlediği kriterler ile dış dünyadaki koşulları algılayışı arasındaki karşılaştırmaları içerir (Pavot ve Diener, 1993a). Bir başka deyişle yaşam doyumu bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun olarak tüm yaşamını pozitif değerlendirmesidir (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985). Huebner (2004) yaşam doyumunu, bireyin yaşamının farklı boyutlarından (aile, arkadaş, çevre, okul ve benlik) aldığı doyumun etkileşimi olarak tanımlamış ve ergenlerde yaşam doyumu üzerine çalışmanın çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

Ergenlik dönemi, erinlik ile başlayıp yetişkinliğe kadar süren, çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi oluşturan, cinsel olgunluğun gerçekleştiği ve yalnız biyolojik değişikliklerin değil aynı zamanda psikolojik ve toplumsal değişikliklerin de ortaya çıktığı dönemdir (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007). Steinberg ve Morris (2001), ergenlik dönemini, kişilerin gerçekte kim olduklarını, sosyal yaşama uyum sağlama şekillerini keşfetmek amacıyla psikolojik özelliklerini araştırmaya ve değerlendirmeye başladıkları dönem olarak tanımlarlar. Hall (1904 Akt. Kulaksızoğlu, 2004) ise ergenlik dönemini, bireyin bir takım tepkileri ile insani değerlerinin çatışması

sonucu stres yaşanan "fırtına ve stres" dönemi olarak nitelendirmektedir. Huebner (2003) son yıllarda, çocuk ve ergenlerin mutluluk ve iyi olma düzeylerine olan ilginin arttığını ifade etmiştir. Yetişkin hayatına hazırlanılan, bilişsel, fiziksel ve psikososyal değişikliklerin birarada yaşandığı ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam doyumları, ülkemizde yapılan bazı araştırmalara da konu olmuştur (Akkan, 2010; Cenkseven Önder, 2012a; 2012b; Cenkseven Önder ve Çolakkadıoğlu, 2013; Cenkseven Önder ve Yılmaz, 2012; Çelik, 2008; Çivitçi, 2007; Eryılmaz, 2011; Saföz Güven, 2008).

Yapılan araştırmalar ergenlerde yüksek yaşam doyumunun benlik saygısı (Dew ve Huebner, 1994), dışadönüklük (Fogle, Huebner, Laughlin, 2002; McKnight, Huebner ve Suldo, 2002), algılanan sosyal destek (Gilman ve Huebner, 2006; Petito ve Cummins, 2000), iç kontrol odağı (Ash ve Huebner, 2002; Dew ve Huebner, 1994), olumlu kişilerarası ilişkiler (Gilman ve Huebner, 2006), kişisel uyum (Huebner ve Gilman, 2006), yüksek öz-yeterlik (Suldo ve Huebner, 2006) ile; düşük yaşam doyumunun ise saldırgan davranışlar (Suldo ve Huebner, 2004; Valois, Paxton, Zullig ve Huebner, 2006), zorbalık (Hilooğlu ve Cenkseven Önder, 2010), kuraldışı davranışlar (Cenkseven Önder ve Yılmaz, 2012), depresyon (Huebner, Funk ve Gilman, 2000; Gilman ve Huebner, 2006), özkıyım (Valois, Zulling, Huebner, Drane, 2004), riskli cinsel davranışlar (Valois, Zullig, Huebner, Kammermann ve Drane, 2002) ve madde kullanımı (Zullig, Valois, Huebner, Oeltmann ve Drane, 2001) gibi çeşitli riskli davranışlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Özetle, ergenlik döneminde yaşam doyumunun önemli bir uyum göstergesi olduğu söylenilebilir. Dolayısıyla ergenlerde yaşam doyumu ve kaynaklarının incelenmesi önem taşımaktadır. Çocuk ve ergenlerde yaşam doyumu kültürel ve psiko-sosyal birçok faktörle ilişkilidir. En önemli psiko-sosyal faktörlerden birinin aile ilişkileri olduğu söylenilebilir (Cenkseven Önder, 2012a).

Birçok araştırma birçok kültürde aile ilişkilerinin ergenlerin yaşam doyumları üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Örneğin, Dew ve Huebner (1994) ergenlerin anne-babalarıyla ilişkilerinin kalitesinin onların yaşam doyumlarının en güçlü yordayıcısı olduğunu, Gilman ve Huebner (2006) yüksek yaşam doyumu olan ergenlerin anne-babalarıyla olan ilişkilerinin daha olumlu olduğunu belirlemişlerdir. Shek (1997) ise, hem anne hem de babayla çocuklar arasındaki anlaşmazlığın ergenlerin yaşam doyumları ile negatif ilişkili olduğunu belirlemiştir.

Dolayısıyla ergenlerin yaşam doyumlarının anne-babalarının tutumlarıyla ilişkili olduğu söylenilebilir. Steinberg, Elman ve Mounts (1989), anne-baba tutumlarını üç

boyutta ele almışlardır. Bunlar; kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetlemedir. Kabul/ilgi boyutu; ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri sevgi dolu ve duyarlı yaklaşımı içermektedir. Kontrol/denetleme boyutu; ebeveynlerin çocuklarına getirdikleri zamanla ilgili kısıtlamalar ve çocuklarını nasıl denetledikleri bilgisini kapsamaktadır. Psikolojik özerklik ise ebeveynlerinin çocuklarına karşı sergiledikleri demokratik disiplin anlayışları ve çocuğun aile içerisinde bireyselliğini ifade etmesine ne kadar cesaretlendirdikleri ile ilgilidir. Bu boyutları temel alarak anne-baba tutumları demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ilgisiz şeklinde sınıflandırılmaktadır. Demokratik anne-baba tutumunda kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme yüksektir (Steinberg, Elman ve Mounts, 1989). Bu tarz ailelerde çocuk kayıtsız şartsız sevilir, bağımsız bir birey olabilmesi için desteklenir. Çocuktan beklenen davranışlar ve çocuğa koyulan kurallar onun özelliklerine, yeteneklerine, gelişim düzeyine uygundur (Baumrind, 2008). Otoriter anne-baba tutumuna sahip ailelerde sıcaklık, hassasiyet ve çocuğun fikirlerine verilen önem az; ebeveynin çocuğun davranışları üzerindeki kontrolü yüksektir. Hoşgörülü anne-baba tutumuna sahip ailelerde kabul/ilgi yüksek, kontrol/denetleme düşüktür ve özerklik desteklenir. Bu tarz ailelerde samimi bir ortam vardır ve çocuğun kendi için en doğrusunu seçeceği düşünülerek ona rehberlik edilmez. İlgisiz anne-baba tutumuna sahip ailelerde ise kabul/ilgi de kontrol/denetleme de düşüktür. Bu tarz ailelerde çocuğun gelişimi, ihtiyaçları umursanmaz, çocuk üzerinde herhangi bir kontrol söz konusu değildir (Baumrind, 2008). Ergenler ve ön ergenler üzerinde yapılan araştırmalar, demokratik anne-baba tutumu ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir (Acun Kapıkıran, Körükçü ve Kapıkıran, 2014; Cenkseven Önder, 2012a; Deniz, Karakuş, Traş, Eldeleklioğlu, Özyeşil ve Hamarta, 2013; Milevsky, Schlechter, Netter ve Keehn, 2007, Suldo ve Huebner, 2004; Tuzgöl Dost, 2006).

Bu araştırmada ergenlerin yaşam doyumları ile ilişkili olarak ele alınan bir diğer değişken duygusal zekadır. Ergenlik dönemindeki bireyin artan sosyal ilişkileri ve arkadaşlık ilişkilerini sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi, bireyin bazı becerilere sahip olmasını gerektirir. Bu beceriler bireyin kendini ifade etmesinin yanında, diğerlerinin duygularını anlamasını da içeren duygusal zeka boyutları kapsamında ele alınabilir. Bar-On'a (2006) göre duygusal-sosyal zeka, bireyin çevreden gelen istek, beklenti ve baskılarla başa çıkmasını sağlayan duygusal, sosyal ve kişisel yetenekleridir. Goleman'a göre ise (1995) duygusal zeka; kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini

düzenleyebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, kendini başkasının yerine koyabilme ve umut besleme yeteneğidir. Yapılan araştırmalar yetişkinlerde ve ergenlerde duygusal zekanın öznel iyi olma (Çelik, 2008), akademik başarı (Brouzos, Misailidi ve Hadjimattheou, 2014), stres yönetimi (Ramesar, Koortzen ve Oosthuizen, 2009) ve problem çözme (İşmen, 2001) değişkenleriyle pozitif; çatışma eğilimi ve suç davranışı (Bircan, 2004), stres (Gangai ve Agrawal, 2013), akademik erteleme (Deniz, Tıraş ve Aydoğan, 2009) değişkenleri ile de negatif yönlü anlamlı ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Duygusal zeka ve yaşam doyumu üzerine yapılan araştırmalar daha çok üniversite öğrencileri üzerine odaklansa da ön ergen ve ergenlerde duygusal zeka ve yaşam doyumu ilişkisini inceleyen araştırmalar da mevcuttur (Akkan, 2010; Çelik, 2008; Hafen, Singh, Laursen, 2011; Kırtıl, 2009; Koçak ve İçmenoğlu, 2012; Kong, Zhao; You, 2012a). Bu araştırma sonuçları duygusal zeka ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir.

Alanyazına bakıldığında, ergenlerde yaşam doyumu ile anne-baba tutumları ve yaşam doyumu ile duygusal zeka arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar mevcuttur. Ancak bu araştırmaların çoğu, yaşam doyumunu tek boyutlu olarak ele almaktadır. Gilligan ve Huebner (2002) yaşam doyumunun ergenlerde tek boyutlu olarak ele alınmasının, okul gibi daha spesifik alanlardan alınan doyumla ilgili bilgininin yetersiz olmasına ya da hiç olmamasına neden olabileceğini belirtmekte ve yaşam doyumunun çok boyutlu olarak incelenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Ülkemizde yaşam doyumunun ön ergenlerde ve ergenlerde çok boyutlu olarak ele alındığı az sayıda araştırma olduğu görülmektedir (Örn. Cenkseven Önder, 2012a; 2012b; Cenkseven Önder ve Yılmaz, 2012; Çivitçi, 2007; Çivitçi ve Topbaşoğlu, 2015; Hilooğlu ve Cenkseven Önder, 2010). Ancak bu çalışmaların hiç birinde çok boyutlu yaşam doyumu anne-baba tutumu ve duygusal zeka değişkenleri ile birlikte incelenmemiştir. Bu bilgiden hareketle bu araştırmada ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam doyumları çok boyutlu olarak ele alınmakta ve elde edilen sonuçların yaşam doyumu alanyazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada "Lise öğrencilerinin yaşamın farklı alanlarından algıladıkları doyumun, anne-baba tutumu ve duygusal zeka düzeyleri tarafından ne oranda yordandığı" incelenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı "Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının, algılanan anne-baba tutumu ve duygusal zeka düzeyleri tarafından ne oranda yordandığını" belirlemektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.0. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları, duygusal zeka düzeyleri ve yaşam doyumları arasında ilişki var mıdır?

2.0. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri genel yaşam doyumunu ne düzeyde yordamaktadır?

2.1. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri aileden algılanan doyumu ne düzeyde yordamaktadır?

2.2. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri arkadaştan algılanan doyumu ne düzeyde yordamaktadır?

2.3. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri okuldan algılanan doyumu ne düzeyde yordamaktadır?

2.4. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri çevreden algılanan doyumu ne düzeyde yordamaktadır?

2.5. Lise öğrencilerinin algıladıkalrı anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri benlikten algılanan doyumu ne düzeyde yordamaktadır?

1.3. Araştırmanın Önem ve Gerekçesi

Pozitif psikoloji son on yılda hızla gelişen ve gelişmeye de devam eden bir alandır. Pozitif psikoloji, hastalıklar yerine insanın eksik ve geliştirilebilir özellikleri üzerine odaklanır, insanın güçlendirilmesi ve kapasitesinin geliştirilmesini önemser. Eğitim kurumlarında benimsenen ve bireylerin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki açılardan kapasitelerini geliştirmeyi hedefleyen gelişimsel rehberlik anlayışı ile pozitif psikolojinin bakış açısı örtüşmektedir. Her iki bakış açısı da önleyiciliği ve varolan potansiyeli geliştirmeyi önemser. Bu bağlamda eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaşam doyumlarının çok boyutlu olarak ele alınmasının, gelişimsel rehberlik anlayışıyla geliştirilecek olan çalışmalara ve pozitif psikoloji alanyazınına önemli katkılarda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca yaşam doyumu boyutlarının farklı kültürlerde

farklı gelişimsel dönemler ve farklı yaş gruplarında irdelenmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Anne-baba tutumu, yaşam doyumu ve duygusal zeka; yeni öğrenmelerle değiştirilebilir ve geliştirilebilir değişkenlerdir. Bu özelliklerinden dolayı bireylerin yetişkin yaşamına hazırlandığı ergenlik döneminde bu üç değişkenin ilişkisini ve duygusal zeka ile anne-baba tutumunun yaşam doyumu üzerindeki yordayıcı etkisini inceleyen bu araştırmanın pozitif psikoloji alanyazınına önemli katkılarda bulunacağı düşünülmektedir.

Ergenlik dönemi, insan yaşamının zorlayıcı bir dönemidir. Bu dönemin sağlıklı atlatılabilmesi için, ergenlik dönemine pozitif ve gelişimsel açıdan bakan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bir ülkenin iş gücü ve geleceği olacak olan lise öğrencilerinin mutluluklarını yordayan değişkenleri araştırmanın toplumsal yaşama katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir. Buna ek olarak ergenlik döneminin pozitif psikoloji alanyazınında yer alan değişkenler açısından değerlendirilmesinin, ergenlere yönelik olarak yapılan koruyucu/önleyici çalışma içeriklerine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların ergenlerle sürekli iletişim halinde olan öğretmenlere ve okul psikolojik danışmanlarına, okul rehberlik programının ve eğitim ortamının öğrencilerin kapasitelerini geliştirmeye yönelik olarak düzenlenmesi konusunda yardım sağlayacağı değerlendirilmektedir. Araştırma bulgularının ergenlik döneminde çocukları olan ailelere, çocuklarını anlama ve davranış şekillerinin çocuklarının yaşam doyumları üzerindeki etkilerini fark etme konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında araştırma bulgularının aile terapistlerine, ebeveyn koçlarına, ergenlerle çalışan psikolojik danışmanlara ve sosyal hizmet uzmanlarına ergenlerin yaşam doyumlarını etkileyen etmenleri anlamaları, ergenlerin yeni beceriler kazanarak eksik yanlarını güçlendirmeleri ve ergenlerin kapasitelerini geliştirmelerine nasıl yardımcı olacakları konusunda yardım sağlayacağı değerlendirilmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

1. Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumu, yaşam doyumu ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinin planlandığı bu

araştırmanın verileri Adana ilinde lise öğrenimine devam eden ergenlerden elde edildiği için yapılacak genelleme de ancak benzer gruplar için geçerli olabilir.

2. Araştırma kapsamında incelenecek olan duygusal zeka, algılanan anne-baba tutumu ve yaşam doyumu, söz konusu kavramları ölçtüğü düşünülen, "Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği", "Anne-Baba Tutum Ölçeği" ve "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Ergen Formu" ölçeklerinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Sayıltılar

1. Örneklem olarak kullanılan grubun Adana'da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet liselerine devam eden ergenleri temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulanan veri toplama araçlarına içtenlikle ve objektif olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Duygusal Zeka: Duygusal zeka; bireyin çevreden gelen istek, beklenti ve baskılarla başaçıkmasına yardım eden duygusal, sosyal ve kişisel yeteneklerinin tümüdür (Bar-On, Fabio ve Palazzechi, 2012). Bu çalışmada duygusal zeka, "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği" ile ölçülmüştür.

Anne-baba tutumu: Anne-baba tutumu, anne-babanın davranışları ile yarattıkları duygusal iklim ve çocuklarla olan iletişimlerinde onlara yönelttikleri davranışların ve tutumların tümüdür (Darling ve Steinberg 1993). Bu çalışmada anne-baba tutumu "Anne-Baba Tutum Ölçeği"nden alınan puan olarak ele alınmıştır.

Yaşam doyumu: Yaşam doyumu, bireyin içinde bulunduğu durumla kendisi için koyduğu standartları kıyaslaması (Pavot ve Diener, 1993b) ve bireyin kendi yaşamını bilişsel olarak değerlendirmesidir (Diener, 1984). Bu çalışmada yaşam doyumu, Huebner (1991) gibi çok boyutlu (aile, arkadaş, çevre, okul ve benlik) olarak ele alınmış ve "Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği" ile ölçülmüştür.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde, anne-baba tutumları, yaşam doyumu ve duygusal zeka ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Açıklamalar

2.1.1. Yaşam Doyumu

2.1.1.1. Yaşam Doyumunun Tanımlanması

Mutluluk, farklı insanlar için farklı anlamlar taşısa da, genelde kişinin düşünce ve hisleriyle kendi yaşamını değerlendirmesi olarak öznel iyi olma terimi ile eş anlamda kullanır**.** Bu değerlendirme kişinin hayatında şu anda neler olduğu (ör.“kendimi seviyorum”) ile ilgili olabileceği gibi, daha uzun vadeli bir bakış açısı da (ör. “hayatımı genel olarak iyidir”) gerektirir (Diener ve Scollon, 2014). Öznel iyi olma düzeyinin yüksek olması, kişinin hayatında olumlu duygu ve düşüncelerin baskın olması anlamına gelir (Myers ve Diener, 1995).

İlgili alanyazında öznel iyi olmanın bilişsel ve duygusal olmak üzere iki bileşeni vardır (Diener ve ark., 1985; Pavot ve Diener, 1993a). Öznel iyi olmanın, duygusal bileşeni pozitif (hoşa giden) ve negatif (hoşa gitmeyen) duygulardır (Pavot ve Diener, 1993b). Duygusal bileşende öznel iyi oluş düzeyi yüksek kişiler, yaşanan olayları pozitif değerlendirdiklerinden genelde memnuniyet veren hisler yaşarken; öznel iyi oluş düzeyi düşük kişiler yaşadıkları durum ve olaylardan memnun olmazlar ve bu nedenle çoğunlukla kaygı, depresyon ve öfke gibi hoşa gitmeyen duygular hissederler (Myers ve Diener, 1995)**.** Öznel iyi olmanın bilişsel bileşeni yaşam doyumudur (Pavot ve Diener, 1993b). Bilişsel bileşende (yaşam doyumunda) kişinin, iş, evlilik ve diğer alanlardaki durumunu değerlendirerek, yaşamını genel anlamda doyum verici olarak algılaması durumu söz konusudur (Myers ve Diener, 1995).

Yaşam doyumu bireyin tercih ettiği kriterler doğrultusunda yaşamını genel olarak değerlendirdiği bir süreçtir (Diener, 1984). Yaşam doyumu, bireyin içinde bulunduğu durumla kendisi için koyduğu standartları kıyaslaması (Pavot ve Diener, 1993b) ve bireyin kendi yaşamını bilişsel olarak değerlendirmesidir (Diener, 1984). Yaşam doyumunda önemli bir nokta, kişinin nasıl doyum sağlayacağının, dışarıdan

dayatılan standartlara göre değil; kişinin kendi belirlediği standartlara göre belirlenmesidir (Diener ve ark., 1985).

Yaşam doyumu ile ilgili çalışmalar yaşam doyumunu açıklamada psikolojik değişkenlerin (kişisel eğilimler, yakın ilişkiler ve kültür gibi); cinsiyet, ırk ve gelir durumu gibi değişkenlerden daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir. (Myers ve Diener, 1995).

2.1.1.2. Yaşam Doyumu ile İlgili Kuramsal Açıklamalar

Alanyazında yaşam doyumuna özgü kuram bulunmamaktadır. Ancak öznel iyi olmanın bilişsel bileşeni olan yaşam doyumunun açıklanmasında, öznel iyi oluş kuramlarından yararlanılmaktadır. Bu kuramlar; ereksel (telic) kuramları, haz ve acı kuramları, etkinlik kuramları, tavandan tabana-tabandan tavana kuramları, bağ ilişkilendirici kuramlar ve yargı kuramlarıdır**.**

Ereksel (telic) kuramları, mutluluğun amaç ve ihtiyaçlara erişildiğinde ortaya çıktığını öne sürerler (Diener, 1984). Bu kuramlara göre, gerginliği azaltmak mutluluğa yol açar (Cenkseven Önder, 2015).

Acı ve haz kuramcıları, acı ile haz arasında bir ilişki olduğunu ifade ederler. Haz, ihtiyaçların gidilmesinden sonra kişinin hissettiği tatmin duygusudur. Acı ve haz kuramcılarına göre, hedef ulaşılmak istenen ihtiyaç olarak ele alındığında, sonucun istenilen doğrultuda olması kişide yoğun haz duygusunun oluşmasına, sonucun olumsuz olması ise kişide yoğun acı duygusunun oluşmasına neden olur. Bunun yanında acı ve haz kuramcıları, aynı ihtiyacın sıkça tekrar etmesi durumunda, bu ihtiyacın giderilmesinin ya da giderilmemesinin kişide herhangi bir haz ya da acı duygusu oluşturmayabileceğini ifade etmişlerdir (Diener, 1984).

Etkinlik teorisyenlerine göre mutluluk, insan etkinliklerinin yan ürünüdür. Örneğin; dağa tırmanmak, zirveye ulaşmaktan daha büyük bir mutluluk verebilir (Diener, 1984). Etkinlik teorisinin en eski, en büyük ve önemli destekçilerinden Aristotle'e göre mutluluk, erdemli etkinlikten yani iyi yapılan etkinlikten kaynaklanır. Aristotle'nin teorisine göre, belirli insan kabiliyetleri vardır ve bunlar kusursuz bir şekilde gerçekleştirildiğinde mutluluk ortaya çıkar (Akt. Diener, 1984). Aksine, modern gerontoloji etkinlik teorisi, etkinliğin daha evrensel bir terim olduğunu ifade eder. Örneğin; hobiler, sosyal ilişkiler ve spor yapmak etkinlik olarak sayılabilir (Diener, 1984).

Etkinlik teorisinde yaygın tema, öz-farkındalığın mutluluğu azalttığı yönündedir. Bu tema, mutlu olmaya odaklanmanın kendi kendini engellediği yönündeki yaygın görüşle uyumludur Bu görüşe göre; kişi önemli etkinliklere ve hedeflere odaklandığında; mutluluk, kendiliğinden gelir (Diener, 1984). Csikszentmihalyi (1975; Akt. Diener, 1984) tarafından formüle edilen akış teorisine göre; etkinliğin keyif verici olup olmaması, etkinliğin düzeyinin kişinin beceri düzeyi ile aynı olup olmaması ile ilgilidir. Etkinlik çok kolaysa kişi önce rahatlar ardından sıkılır; çok zorsa kişi önce dikkatli olur ardından da kaygılanır. Kaygı ya da sıkılma deneyimi, kişiye yeteneklerini bulunduğu duruma uyarlaması için baskı yapar ve/veya kişinin caydırıcı durumdan ve akışa girmekten kaçınmasına neden olur.

Tabandan tavana teorisyenlerine göre mutluluk, birçok küçük mutluluğun toplamıdır**.** Bu bakış açısına göre, kişi kendi hayatını mutlu olarak nitelendirdiğinde bazı zihinsel hesaplamalar anlık mutlulukları ve acıları toplamaya alışır. Mutlu bir yaşam, mutlu anların birikimidir**.** Bunun tam aksine tavandan tabana görüşü, olayları pozitif yollarla algılamanın evrensel bir eğilim olduğunu ve bu eğilimin bireyin dünya ile anlık ilişkilerini etkilediğini ileri sürer. Bu görüşe göre, mutluluk bir karakter özelliğidir ve mutlu karaktere sahip olanlar, mutlu insanlardır. Tavandan tabana bakış açısında kişilikteki evrensel özelliklerin kişinin olaylara tepki verme şeklini etkilediği düşünülür. Örneğin; neşeli bir mizaca sahip kişi, birçok olayı pozitif olarak yorumlar (Diener, 1984).

Bağ/ilişkilendirici kuramlar, bazı insanların neşeli olmaya neden diğerlerinden daha yatkın olduğunu açıklamaya çalışırken bilişsel ilkeleri temel alır (Diener, 1984). İlişkilendirici kuramlar, mutluluğun bilişsel yaklaşımlarla değelerndirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Bilişsel yaklaşım, insanların kendi yaşantılarıyla ilgili yaptıkları atıflara dayanır (Schwarz ve Clore, 1983; Akt. Diener, 1984**).** Diğer olasılık ise insanların yapılan atıflardan bağımsız bir şekilde zaten mutlu oldukları için olayları iyi algıladıklarıdır (Diener, 1984). Bu tarz teoriler, klasik olarak duyguların koşullandırılmasına odaklanırlar. (Diener, 1984). Böylelikle mutlu insanlar, fazla miktarda günlük uyarıcıyla birlikte olumlu etki bırakan deneyimleri olan insanlar olabilirler (Diener, 1984).

Mutlulukla ilgili başka bir bakış açısı da, mutluluğun bazı standartlar ve mevcut şartların karşılaştırılmasından kaynaklandığını varsayan yargı kuramlarıdır. Yargı kuramlarına göre, mevcut şartlar standartların üstündeyse, sonuç mutluluk olacaktır. Doyumda olduğu gibi bazı karşılaştırmalar bilinçlidir. Bununla birlikte duygulanımda

olduğu gibi standartla karşılaştırma, bilinçsiz de olabilir. Yargı teorilerinin öngörüleri, genelde olayların olumlu yada olumsuzluğuna dairdir; ancak bu öngörüler, meydana gelecek olaylarda duygulanımın büyüklüğünü kestirmeye de yardımcı olur (Diener, 1984).

2.1.2. Anne-Baba Tutumları

2.1.2.1. Çocuğun Gelişiminde Ailenin Rolü

Aile, çocuğun içine doğduğu, büyüdüğü, sosyal ve psikolojik bütün ihtiyaçlarının karşılandığı yerdir. Bu nedenle, anne babanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi çok önemlidir. Adler'e göre (1989), çocuğun yaşam üslubunun anlaşılması ancak bakımını üstlenip güçsüzlüğünü yok eden kişilerin dikkate alınması ile mümkün olabilir çünkü çocuk annesi ve diğer aile bireyleriyle, birbirine geçmiş ilişkiler içinde yaşar. Aile içindeki bireylerin birbirleriyle olan etkileşimi çocuğun aile içindeki yerini belirler. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşır (Yavuzer, 2002). Çocuğun hayatının ilk yıllarındaki öğrenmeleri, ilerleyen yıllarda diğer insanlarla olan ilişkilerinin nasıl olacağını belirler (Kulaksızoğlu, 2004). Yavuzer (2002) ailenin çocuğa grup içinde dengeli birey olabilmesi için güven duygusu verdiğini, çocuğun sosyal kabul görmesi için gerekli ortamı hazırladığını, çocuğun sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için uygun davranış biçimlerini içeren bir model oluşturduğunu, sosyal açıdan kabul edilen davranış biçimlerinin gelişimi için çocuğa rehberlik ettiğini, çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirdiğini, çocuğun uyum için gerekli olan davranışla ilgili, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanmasına yardım ettiğini, okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmesi için çocuğun yeteneklerinin gelişmesini sağladığını ve çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzular geliştirmesine yardım ettiğini ifade eder.

2.1.2.2. Baumrind'in Anne-Baba Tutumları Sınıflaması

Diana Baumrind, Amerika'da anne baba tutumları üzerine araştırmalar yapmıştır (Baumrind, 1967, 1980 akt.; Baumrind, 2008). Baumrind yaptığı çalışmalarda anne-baba ile çocuk arasındaki iletişimi inceleyerek, çocuk yetiştirme ile ilgili dört boyut belirlemiştir. Bu boyutlar; anne-baba kontrolü, bakım/destek, anne-baba-çocuk iletişiminde açıklık ve olgunluk beklentisidir. Anne-baba kontrolü boyutu, ebeveynler

tarafından koyulan kurallara çocukların ne düzeyde uymak zorunda olduklarını ifade eder. Bakım-destek boyutu, anne-babaların çocuklarıyla ilişki içindeyken onlara ne derece yakın, sevecen ve ılımllı davrandıklarını gösterir. Anne-baba-çocuk iletişiminde açıklık boyutu, verilecek kararlarda anne ve babaların, çocuklarının düşüncelerini dinleme düzeylerini, kendi düşüncelerini ifade etmleri konusunda çocuklarını ne düzeyde desteklediklerini ve çocuklarının davranışlarına koydukları sınırların sebeplerini onlara açıklama düzeylerini ifade eder. Olgunluk beklentisi boyutu ise, anne ve babaların çocuklarını zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olmaları içi ne derece teşvik ettiklerini gösterir (Baumrind, 1971 Akt. Yılmaz, 1999). Baumrind (1971) bu dört boyutun farklı şekillerde biraraya gelmesi ile otoriter, demokratik ve izin verici olmak üzere toplam üç anne-babalık tutumunun oluştuğunu ifade eder. Bu sınıflamaya göre, otoriter ebeveynlik stilinde, kontrol ve olgunluk beklentisi yüksek, açık iletişim ve bakım düşüktür. Demokratik ebeveynlik stilinde bu dört boyut da yüksektir. İzin verici ebeveynlik stilinde ise kontrol ve olgunluk beklentisi düşük, açık iletişim ve bakım yüksektir (Akt. Yılmaz, 1999).

Tablo 1

Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması (Yılmaz 2000'den alınmıştır)

	Kontrol		**Açık İletişim**		**Olgunluk Beklentisi**		**Bakım**	
	Y	**D**	**Y**	**D**	**Y**	**D**	**Y**	**D**
Otoriter	*			*	*			*
Demokratik	*		*		*		*	
İzin verici		*	*			*	*	

Otoriter ebeveynler, çocuklarının davranışlarını ve düşüncelerini, yüksek otorite ile belirledikleri değişmez standartlara göre şekillendirmeye, kontrol etmeye ve değerlendirmeye çalışırlar (Baumrind, 1966). Bu tarz ailelerde çocuklara kuralların ve yaptırımların sebebini anlatmak için çaba harcanmaz (Baumrind, 2008) ve çocuklarla sözel alış-veriş yapılmaz çünkü çocuğun, ailenin söylediklerini olduğu gibi kabul etmesi beklenir (Baumrind, 1966). Otoriter ebeveynler, çocuklar bir davranışta bulunduklarında onlara açıklama yapmak yerine, hiyerarşik otoritelerini korumak için tehdit etme, ceza verme, eleştirme, suçluluk hissettirme ve rüşvet verme gibi yöntemler kullanılır. Bu tarz aileler, çocukların sert, tutarsız ve bazen de önceden tahmin edilemeyen sonuçlara itaat etmelerini beklerler (Baumrind, 2008).

Demokratik ebeveynler, çocuklarının davranışlarını akılcı bir şekilde ve sorun odaklı bir tutumla yönetmeye çalışırlar Bu tarz ebeveynler, sözel alış-veriş için çocuklarını cesaretlendirirler (Baumrind, 1968). Demokratik ebeveynler, davranışlarının nedenini çocuklara açıklarlar (Baumrind, 1968) ve çocukların itirazları karşısında makul olmaya isteklidirler (Baumrind, 2008). Demokratik ailelerde bireysellik ve bağımsızlık desteklenir (Baumrind, 1971 Akt, Yılmaz, 1999). Bu tarz ailelerde bireysel istekler de uyulması gereken kurallar da aynı derecede önemlidir (Baumrind, 1968). Demokratik aileler sıcak ve ilgilidirler; çocuklarını sabırlı ve duyarlı bir şekilde dinler, aile içinde verilecek olan kararlarda çocuklarının görüşlerini alırlar (Baumrind, 1971 Akt .Yılmaz, 1999). Demokratik ailelerde talepler ve yasaklar çocuğun özellikleri, yetenekleri ve gelişim düzeyi göz önünde bulundurularak belirlenir. Bu tür ailelerde ebeveynin de çocuğun da hakları vardır ve her ikisi de dikkate alınır (Baumrind, 1971 Akt. Yılmaz, 1999).

Bauamrind (1968) izin verici ebeveynlerin çocuklarının dürtü, istek ve eylemlerini, cezalandırmadan, kabul ederek ve olumlu cevaplar vererek yönlendirmeye çalıştıklarını ifade eder. Bu tarz ailelerde ebeveynler, aileyi idare şekilleri konusunda çocukları ile görüş alış-verişinde bulunur ve ailenin kurallarını çocuklarına açıklarlar. İzin verici ebeveynler çocuklarının mümkün olduğunca kendi programlarını kendilerinin düzenlemesine ister ve onları kontrol etmekten kaçınırlar. Bu tarz ailelerde, çocuk diğerlerinin ihtiyaç, özellik ve hislerine saygı göstermek için uyulması gereken temel kurallara uyması için zorlanmazlar (Baumrind, 2008).

2.1.2.3. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Maccoby ve Martin (1983) anne-baba tutumunu duyarlılık ve talepkarlık/denetleme boyutları ile ele almışlar ve bu iki boyutun kesiştiği noktalarda demokratik, otoriter, izin verici/hoşgörülü ve izin verici/ihmalkar olmak üzere dört tür anne-baba tutumu tanımlamışlardır. Maccoby ve Martin'e (1983) göre demokratik ebeveynler çocuklarına yüksek düzeyde kontrol/talep ve kabul/ilgi gösterirken; otoriter ebeveynler çocuklarına yüksek düzeyde kontrol/talep, düşük düzeyde kabul/ilgi gösterirler. Otoriter ve demokratik ailelerde yetişen çocuklar arasındaki fark bundan kaynaklanmaktadır.

Tablo 2

Maccoby ve Martin'in (1983) İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

		Duyarlık -Kabul/ilgi	
		Yüksek	Düşük
Kontrol/Talep	Yüksek	Demokratik	Otoriter
	Düşük	İzin verici/ müsamahakar	İzin verici/ihmalkar

Maccoby ve Martin'e (1983) göre izin verici/hoşgörülü ebeveynler de izin verici/ihmalkar ebeveynler de düşük düzeyde kontrol/talebe sahiptir. Aralarındaki fark, izin verici/ihmalkar ebeveynlerin kabul/ilgi düzeyi düşükken, izin verici/hoşgörülü ebeveynlerin kabul/ilgi düzeyinin yüksek olmasıdır. İzin verici/hoşgörülü ebeveynler de izin verici/ihmalkar ebeveynler de çocuklarını denetlemez ve onlara sınır koymazlar. Ancak izinverici/hoşgörülü ebeveynler çocuklarına sevgi ve sıcaklık gösterirler ve ilgili davranırlar. İzin verici/ihmalkar ebeveynler ise çocuklarını denetlemez, onlara sevgi ve duygusal yakınlık göstermezler. İzin verici/ihmalkar ebeveynler, çocuklarının okul ya da sosyal hayatı ile ilgilenmez, sadece temel ihtiyaçlarını karşılar (Yılmaz, 1999).

Steinberg, Elman ve Mounts (1989) demokratik tutumu üç farklı boyutu ile tanımlamışlardır. Bunlar; yüksek düzeyde kabul ve ilgi, yüksek düzeyde psikolojik özerklik ya da demokrasi ve yüksek düzeyde davranışsal kontroldür. Kabul/ilgi (acceptance/involvement) boyutu; ebeveynin çocuğuna karşı ne kadar sevgi dolu, ne kadar duyarlı olduğu hakkında bilgi verir. Kontrol/denetleme (strictness/supervision) boyutu, ebeveynin çocuğa getirdiği zamanla ilgili kısıtlamalar ve onu nasıl denetlediğine dair bilgi verir. Psikolojik özerklik (psychology autonomy granting) boyutu ise ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik disiplin anlayışları ve çocuğun aile içerisinde bireyselliğini ifade etmesine ne kadar teşvik ettikleri ile ilgili bilgi verir.

2.1.3. Duygusal Zeka

2.1.3.1. Duygusal Zekanın Tanımı ve Özellikleri

Duygusal zekayı birçok kuramcı farklı şekilde tanımlamıştır. Goleman (1995) duygusal zekayı, kişinin kendini harekete geçirebilmesi, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilmesi, dürtülerini kontrol ederek tatmini erteleyebilmesi, ruh halini düzenleyebilmesi, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermemesi, kendini

başkasının yerine koyabilmesi ve umut beslemesi olarak tanımlamaktadır. Mayer ve Salovey'e (1997) göre ise duygusal zeka, duyguları tam olarak algılama, değerlendirme ve ifade etme; duyguları ve duygusal bilgiyi anlama; uyarlanabilir olaylara ve bilişsel aktivitelere uyumu kolaylaştırdığında duygulara ulaşma ve onları yönetme yeteneğini ve diğerlerinin duygularını düzenleme yeteneğini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle duygusal zeka, duygu yüklü bilgiyi işleyebilme ve bu durumu problem çözme ya da enerjiyi istenilen davranışa odaklama gibi, bilişsel aktivitelerde kullanabilme yeteneğidir (Salovey, Mayer ve Caruso, 2002).

Bar-On duygusal zekayı "duygusal-sosyal zeka" şeklinde ele alır ve ona göre duygusal zeka; kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum adaptasyon, stres yönetimi ve genel ruh durumu olmak üzere 5 öğeden oluşmaktadır (Bar-On, 2006)**.** Duygusal zekası gelişmiş bir kişi "bir şeyi yapabilme inancı geliştirebilir" ve aynı zamanda duygularını kontrol etme yetisini kullanarak kaygı, endişe gibi olumsuz duygularını en aza indirgeyip yüksek kalitede bir yaşam sürebilir.

Goleman (1995) duygusal zeka sahibi olan yani kendi duygularını tanıyan ve idare edebilen, başkalarının duyguların okuyup onlarla etkili bir şekilde başa çıkabilen kişilerin hayatın her alanında avantajlı olduklarını ifade etmiştir. Goleman (1995)'e göre iyi gelişmiş duygusal becerilere sahip kişiler yaşamlarını daha doyumlu ve etkili bir şekilde sürdürüp kendi verimliliklerini besleyecek zihinsel alışkanlıkları edinebilirken; duygusal hayatını bir şekilde kontrol altına alamayan kişiler, kendi içlerinde, işe odaklanıp açıkça düşünmelerini sağlayacak yetenekleri engelleyen savaşlar verirler.

2.1.3.2. Duygusal Zekayı Açıklayan Modeller

Yapılan araştırmalar incelendiğinde duygusal zekanın iki temel yaklaşımla ele alındığı görülmektedir. Bunlar yetenek modeli ve karma modeldir. Cobb ve Mayer (2000) tarafından bu modeller şu şekilde açıklanmaktadır:

Duygusal zeka iki temel yaklaşımla ele alınmaktadır. Cobb ve Mayer (2000) bu modelleri şu şekilde açıklamaktadır:

Yetenek Model; duygusal zekayı bir yetenekler grubu olarak tanımlamaktadır. Bu model de duygusal zeka ve duygular; onlardan yararlanarak problem çözebilme ve mantık yürütebilme için gereklidir.

Karma Model; Duygusal zeka yeteneğini sosyal beceriler, özellikler ve davranışlarla anlatan ve daha popüler olan modellerdir.

2.1.3.2.1. John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli

Mayer ve Salovey'e (1990) göre duygusal zeka, kişinin kendi duygularını ve diğerlerinin duygularını anlaması, yorumlaması ve düzenlemesidir. Bunu yaparken kişinin duygusal bilgiyi doğru ve verimli olarak işleyebilmesi önemlidir. Mayer ve Salovey (1990) bu modelin duygusal yeterlilik olarak adlandırılabileceğini ifade etmişlerdir. Mayer ve Salovey'in modeli yetenek modelidir ve bu yönüyle karma modellerden ayrılmaktadır.

Tablo 3

Dört Boyutlu Duygusal Zeka Modelinin Zekayla ve Kişilikle Olan İlişkisinin İncelenmesi

BOYUTLAR	ÖLÇÜNÜN TANIMI	ZEKA VE KİŞİLİKLE İLİŞKİSİ
1)Duyguların Farkına Varmak	Yüzlerde ve resimlerde duyguyu tanıma yeteneği	Zeka için bilgi sağlar.
2)Duygularla Birlikte Düşünceleri Canlandırabilmek	Duygusal bilgiyi denetleyebilme ve düşünceyi zenginleştirebilmek için duygusal bilgiye yön verebilme yeteneği	Bilişsel görevler için duygusal bilgiden yararlanmak amacıyla düşünceyi düzenler.
3)Duyguları Anlamak	İlişkiler, duygular arası geçişler ve duygular hakkındaki dilbilimsel bilgilere ilişkin duygusal bilgiyi değerlendirme yeteneği	Duygular ve duygusal bilgi hakkında soyut değerlendirme ve mantık yürütme merkezidir.
4)Duyguları Yönetmek	Kişisel ve kişilerarası gelişimi sağlayabilmek için duyguları ve duygusal ilişkileri yönetme yeteneği	Kişilik ve kişisel amaçlarla etkileşim içindedir.

Kaynak: Mayer, Salovey, Caruso ve Sitarenios, 2001

Salovey ve Mayer (1990) duygusal zekayı dört boyutta tanımlamışlardır. Bunlar;

1) Duyguların Farkına Varmak: Duygusal zekanın bu boyutu, bireyin kendi hislerini algılama ve ifade etme kapasitesidir. Bu boyut olmadan duygusal zekanın varlığından bahsedilemez. Sürekli olumsuz duygular hissettiklerinde, bireyler dikkatlerini duygularından uzaklaştırırlar ve duyguları hakkında çok az şey öğrenirler. Duyguyu algılama; duygusal mesajları kaydetme, onlara dikkat etme ve yüz ifadesi, ses tonu ve kültürel yapıya özgü davranışlarla ifade edilen duygusal mesajlardaki şifreyi çözmeyi içerir. Örneğin; karşısındakinin yüzünde kısacık bir anda oluşan ifadeden o kişinin korktuğunu anlayan biri, o kişi hakkında, bu göstergeyi kaçırandan daha çok şey bilir (Salovey ve ark., 2002).

2) Duygularla Birlikte Düşünceleri Canlandırabilmek: Burada duyguların bilişsel sistemi nasıl etkilediğine odaklanılır. Duygusal kolaylaştırma, problemin etkili bir şekilde çözülmesi, muhakeme, karar verme ve yaratıcı çalışmalar yapma ile ilişkilendirilir. Burada kullanılan duygular her zaman olumlu duygular olmayabilir; öfke, korku, kaygı gibi duygular da düşüncedeki üretkenliği arttırabilir.

Duygular bilişi, bir insan mutluysa olumlu, mutsuzsa olumsuz yönde değiştirir (Singer ve Salovey 1988). Bu değişiklik bilişsel sistemin olanları farklı bakış açılarından incelemesini sağlar. Düşüncede bu tarz değişikliğin avantajı oldukça anlaşılır olmasıdır. Bakış açısı şüphecilik ile kabul edicilik arasında bir yerde olan kişi problemi derinlemesine ve yaratıcı bir şekilde değerlendirebilir (Mayer ve Hanson, 1995).

3)Duyguları Anlamak: Duyguları anlama konusunda en temel yetenek duyguları sözcüklere dökebilme ve duygusal sözlükteki simgeler arasındaki ilişkinin farkında olabilme ile ilgilidir. Duyguları anlayabilen insanlar, insan doğası ve insanlar arası ilişkilerdeki önemli sinyalleri anlama kapasitelerinden dolayı gerçekten huzurludur.

4)Duyguları Yönetmek: Kısmen farklı kitlelerdeki sonuçlar ve kısmen duyguları düzenleme konusundaki toplum baskısı sonucunda, birçok kişi duygusal zekayı, duygusal zekanın dördüncü boyutu olan duyguları yönetme/düzenleme olarak tanımaktadır. Onlar duygusal zekanın, duyguları kontrol ederek, baş belası olan duygulardan ve insan ilişkilerindeki duygusal sızıntılardan kurtulma yolu olmasını ummuşlardır. Bu dördüncü boyutta mümkün olan bir sonuç olmasına rağmen optimum

seviyedeki duygusal düzenleme birilerini yatıştırabilir; duyguları küçültme ya da yok etme girişimleri duygusal zekayı tıkayabilir. Benzer şekilde başkalarının duygularını düzenleme, diğerlerinin duygularını işler duruma getirmekten ziyade onları bastırmayı içerir (Salovey ve ark., 2002).

2.1.3.2.2. Reuven Bar-On Modeli

Reuven Bar-On'a göre duygusal zeka; bireyin çevrenin beklenti, istek ve baskılarıyla başa çıkmasını sağlayan duygusal, sosyal ve kişisel yeteneklerinin tümüdür (Bar-On, Fabio ve Palazzechi, 2012). Bar-On'a göre zeki olmak hem duygusal hem bilişsel zekanın yüksek olması anlamına gelir. Bar-On (1997) bu modelde duygusal zekayı 5 bölümde ele almıştır. Bunlar:

1. **Kişisel Beceriler:** Kişinin kendini tanıması ve hislerinin farkında olmasıdır. Kişisel beceriler; benlik saygısı, duygusal öz-farkındalık, girişkenlik, bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme boyutlarından oluşmaktadır.
   a) Benlik Saygısı: Kişinin kendini tam olarak algılaması, anlaması ve kendini olduğu gibi kabul edebilmesidir.
   b) Duygusal Öz-Farkındalık: Kişinin kendi duygularını fark etmesi ve anlamayabilmesidir.
   c) Girişkenlik: Kişinin kendi duygularını ve başkalarının duygularını etkili ve yapıcı bir şekilde ifade edebilmesidir.
   d) Bağımsızlık: Kişinin kendine güvenmesi ve duygusal olarak diğerlerinden bağımsız olabilmesidir.
   e) Kendini Gerçekleştirme: Kişinin, bireysel hedeflerinin olması, onlar için çabalaması ve kendi potansiyelini gerçekleştirebilmesidir.
2. **Kişilerarası Beceriler:** Sosyal farkındalık ve insanlar arası iletişim becerisidir. Kişilerarası beceriler; empati, sosyal sorumluluk ve kişilerarası ilişkiler boyutlarından oluşmaktadır.
   a) Empati: Kişinin, diğerlerinin ne hissettiğini fark etmesi ve anlamasıdır.
   b) Sosyal Sorumluluk: Kişinin sosyal bir grupta bulunması ve diğerleriyle işbirliği yapabilmesidir.
   c) Kişilerarası İlişkiler: Kişinin, çevresindeki insanlarla duygusal olarak doyurucu ilişkiler kurabilmesi ve bunu ilişkileri devam ettirebilmesidir.

3. **Stres Yönetimi:** Duyguları yönetme ve düzenleme becerisidir. Stres yönetimi; strese dayanıklılık ve tepki kontrolü boyutlarından oluşmaktadır.
   a) Strese Dayanıklılık: Bireyin duygularını etkili ve yapıcı bir şekilde yönetebilmesidir.
   b) Tepki Kontrolü: Bireyin duygularını etkili ve yapıcı bir şekilde kontrol edebilmesidir.
4. **Uyum:** Değişimi yönetme becerisidir. Uyum; gerçeklik algısı, esneklik ve problem çözme boyutlarından oluşmaktadır.
   a) Gerçeklik Algısı: Bireyin hislerini ve dış dünyada olanları objektif bir şekilde değerlendirebilmesidir.
   b) Esneklik: Bireyin kendi duygu ve düşüncelerini yeni duruma uyarlayabilmesidir.
   c) Problem Çözme: Bireyin kişisel ve kişilerarası problemleri etkili bir şekilde çözebilmesidir.
5. **Genel Ruh Hali:** Kişinin kendi kendini motive edebilme becerisidir. Genel ruh hali; iyimserlik ve mutluluk boyutlarından oluşmaktadır:
   a) İyimserlik: Bireyin pozitif olabilmesi ve hayata neşeli tarafından bakabilmesidir.
   b) Mutluluk: Bireyin kendinden, başkalarından ve hayatının genelinden memnun olabilmesidir (akt. Stein ve Book, 2003).

2.1.3.2.3. Robert K. Cooper ve Ayman Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf (1997) duygusal zekayı, bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını tanıması ve değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır. Bunun yanında duygularla ilgili bilginin ve duyguların enerjisinin kişiye günlük yaşamda ve işte uygun tepkiler verme olanağı sunduğunu ifade etmektedirler.

Cooper ve Sawaf'ın modelinde dört köşe taşı mevcuttur. Bunlar (Cooper ve Sawaf, 1997);

a) *Duyguları Öğrenmek:* Duygusal anlamda dürüst olmayı, duyguların farkına varabilmeyi, geribildirimler ve ilişkiler aracılığıyla kişisel etkinlik ve güven oluşturmayı kapsayan bir köşe taşıdır.

b) *Duygusal Zindelik:* Bu köşe taşı, çatışmaları dinleme ve yönetme yeteneğini arttırmayı kapsar. İçtenlik, inanırlık ve esneklik ile güven çemberini geliştirir. Bu boyutta öz varlık, güven çemberi, yapıcı hoşnutsuzluk, esneklik ve yenilenme faktörleri yer alır.

c) *Duygusal Derinlik:* Bireyin yaşamını ve işini, potansiyeli ve amacıyla uyumlu hale getirmeyi hedefler. Bunu doğruluk, adanmışlık ve sorumlulukla desteklemeyi önerir. Bu boyutta; özgün potansiyel ve amaç, adanmışlık ve dürüstlüğü yaşamak faktörleri yer alır.

d) *Duygusal Simya:* Bireyin problemler ve baskılarla yaşama ve gelecek için mücadele etme gücünü arttıran köşe taşıdır. Bu boyutta; sezgisel akış, düşünsel zaman değişimi, fırsatı sezinlemek ve geleceği yaratmak faktörleri yer alır.

2.1.3.2.4. Daniel Goleman Modeli

Goleman'a göre (1995) duygusal zeka, kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, kendini başkasının yerine koyabilme ve umut beslemedir.

Goleman'a göre bilişsel yetiler ile duygusal yetiler, aralarında bir bağ olmakla birlikte, birbirlerinden ayrı yetilerdir. Bazı bireylerin bilişsel yetileri yüksekken duygusal yetileri düşük ya da duygusal yetileri yüksekken bilişsel yetileri düşük olabilir. Goleman'a göre IQ'dan farklı olarak duygusal yetiler hayat boyu öğrenilebilir ve geliştirilebilir. Goleman, bir şey yaparken, sanılanın aksine, beynin düşünen kısmı ile hisseden kısmının birlikte çalıştığını ifade etmektedir (Goleman, 1995).

Goleman 7 tane duygu kümesinin varlığından bahsetmektedir. Bu kümeler ve bazı üyeleri şunlardır (Goleman, 1995):

Öfke: Hiddet, hakaret, içerleme, gazap, tükenme, kızma, hınç, kin, rahatsızlık, alınganlık, düşmanlık ve en uç noktada nefret ve şiddettir.

Üzüntü: Acı, keder, neşesizlik, kasvet, melankoli, kendine acıma, yalnızlık, can sıkıntısı, umutsuzluk ve patolojik olduğunda şiddetli depresyondur.

Korku: Kaygı, kuruntu, sinirlilik, tasa, hayret, şüphe, uyanıklık, vicdan azabı, huzursuzluk, çekinme, ürkme, dehşet ve patolojik olduğunda ise fobi ve paniktir.

Zevk: Mutluluk, coşku, rahatlama, tatmin, haz, sevinç, eğlenme, gurur, tensel zevk, heyecan, hoşnutluk, kendinden geçme, aşırı zindelik, kapris ve en uç noktada manidir.

Sevgi: Kabul görme, dostluk, güven, iyilik, yakın ilgi, sadakat, hayranlık, aşırı tutkunluk ve muhabbettir.

Şaşkınlık: Şok, hayret, afallama, meraktır.

İğrenme: Hor görme, aşağılama, küçümseme, tiksinme, nefret etme, hoşlanmama, itici bulmadır.

Utanç: Suçluluk, mahçubiyet, hayal kırıklığı, pişmanlık, küçük düşme,üzülme, çile çekme ve pişmanlıktır.

Goleman'a göre (1998) duygusal zekanın beş unsuru olan özbilinç, motivasyon, kendine çekidüzen verme, empati ve sosyal beceriler temel nitelikteki pratik becerileri öğrenme potansiyelimizi belirler. İşbaşındaki yeteneklerimize bu potansiyelin ne kadarını aktarabildiğimizi ise duygusal yeterliliğimiz belirler. Goleman, duygusal zekanın beş boyutu ve bununla ilgili yirmi beş duygusal yeterlilik alanı olduğunu söyler. Duygusal zekanın beş boyutu ve bu boyutlarla ilişkili yirmi beş duygusal yeterlilik alanı aşağıda gösterilmiştir (Goleman, 1998):

1. Özbilinç

Bireyin içinde bulunduğu anda neler hissettiğini bilmesi ve bu hisleri karar vermesine yol gösterecek biçimde kullanması, kendi yetilerine yönelik gerçekçi bir değerlendirmeye ve sağlam temellere dayanan bir özgüven hissine sahip olmasıdır.

- **Duygusal bilinç:** Bireyin kendi duygularını ve bu duyguların etkilerini tanımasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; hissettikleri duyguları ve bu duyguların nedenini bilirler. Düşündükleri, yaptıkları ve söyledikleri şeylerle hisleri arasındaki bağların farkındadırlar ve hislerinin performanslarını nasıl etkilediğini anlarlar. Değerleri ve bilinçleriyle ilgili yol gösterici bir bilince sahiptirler.
- **Doğru öz-değerlendirme:** Bireyin kendi güçlü yanlarını ve sınırlarını bilmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; güçlü ve zayıf yanlarının farkındadırlar, kendilerini gözlemler ve deneyimlerden ders alırlar. Doğru öz-değerlendirme yapabilen insanlar; içtenlikli geribildirime, yeni bakış açılarına,

sürekli öğrenmeye ve kendilerini geliştirmeye açıktırlar. Kendilerine yönelik hoşgörülü bir bakış açısı sergileyebilirler.

- **Özgüven:** Bireyin kendi değerini ve yeteneklerini güçlü biçimde duyumsamasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; diğerlerinde kendilerinden emin bir izlenim bırakırlar. Hoşa gitmeyen fikirleri dile getirebilir ve doğru bildikleri yolda her şeyi göze alabilirler. Kararlıdırlar, belirsizliklere ve baskılara rağmen sağlıklı kararlar alabilirler.

2. Kendine Çekidüzen Verme

Bireyin duygularını elindeki işi engellemek yerine kolaylaştıracak şekilde idare etmesi, vicdanlı olması, hedeflere ulaşmak için bir zevkin tatminini ertelemesi ve duygusal sıkıntıdan kendini kurtarıp toparlanabilmesi anlamına gelir.

- **Özdenetleme:** Bireyin yıkıcı duygu ve dürtüleri denetim altında tutabilmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; güdüsel hislerini ve sıkıntı verici duygularını iyi idare ederler. Çok zor anlarda bile sakin, olumlu ve soğukkanlı davranabilirler. Düşünceleri berraktır ve baskı altındayken dikkatleri dağılmaz.
- **Güvenirlik:** Bireyin doğruluk ve dürüstlük standartlarını korumasıdır. Bu yeterliliğe sahip insanlar; ahlak kurallarına uygun davranırlar. Yaptıkları ve söyledikleri bir olduğundan çevrelerinde güven oluştururlar. Güvenilir insanlar, kendi hatalarını kabullenir ve başkalarının ahlaka aykırı hareketlerine karşı çıkarlar. Herkesin hoşuna gitmese de kararlı ve ilkeli bir tavır sergilerler.
- **Vicdanlılık:** Bireyin kişisel edimlerinin sorumluluğunu üstlenmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; verdikleri sözlerine tutarlar ve amaçlarını gerçekleştirmekten kendilerini sorumlu tutarlar. Düzenli ve dikkatlidirler.
- **Uyumluluk***:* Bireyin değişim karşısında esnek olmasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; çok çeşitli talepler ve hızlı değişimlerle kolaylıkla başa çıkabilirler. Tepki ve taktiklerini sürekli değişen koşullara uyarlayabilir, olaylara geniş açılardan bakabilirler.
- **Yenilikçilik:** Bireyin yeni fikir ve yaklaşımlara, yeni bilgilere açık olmasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; çok çeşitli kaynaklardan taze fikirleri arayıp bulur, sorunları çözecek özgün fikirler geliştirirler. Düşünürken yeni bakış açıları geliştirebilr ve yeni riskleri göze alabilirler.

3. Motivasyon

Bireyin, hedeflerine yönelmesi ve yolunu bulabilmesi, insiyatif kullanabilmesi, gelişmek için çaba harcayabilmesi, yenilgiler ve engellenmişlik hissi karşısında sebat edebilmesi için en derindeki tercihlerini kullanmasıdır.

- **Başarma Dürtüsü:** Bireyin bir mükemmellik standardını yakalama ve yükseltme arayışı içinde olmasıdır. Bu yeterliliğe sahip bireylerin amaçlarına ve standartlarına ulaşma dürtüleri çok kuvvetlidir. Başarma dürtüsü yüksek bireyler; kendilerini zorlayacak hedefler belirlerler ve sonuçları hesaplayıp riske girerler. Belirsizliği azaltacak bilgileri takip edip işlerini daha iyi yapmaya çalışırlar.
- **Kendini Adama ya da Bağlılık:** Bireyin, grup ya da kuruluşun hedeflerini benimsemesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; büyük bir örgütsel hedefi yerine getirmek için özveride bulunmaya hazırdırlar. Karar alınırken ve seçenekleri netleştirirken grubun ana değerlerini referans alırlar. Grubun misyonunu gerçekleştirmek için etkin biçimde fırsat kollarlar.
- **İnsiyatif:** Bireyin fırsat doğduğunda harekete geçmeye hazır olmasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; fırsatları yakalamaya hazırdırlar ve kendilerinden istenen ya da beklenenin ötesinde hedeflere ulaşmaya çalışırlar. İşin yapılabilmesi için, gerekirse bürokrasiyi deler ve kuralları esnetirler. Sıra dışı, girişimci çabalarla başkalarını da seferber ederler.
- **İyimserlik:** Bireyin engellere ve yenilgilere rağmen hedefler doğrultusunda yol almakta diretmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; engellere ve yenilgilere rağmen, ısrarla hedeflerini araştırırlar. Başarısızlık korkusundan değil başarı umudundan beslenirler. Yenilgilerini kişisel kusurlarına yormazlar; bunları üstesinden gelinebilecek koşulların sonucu olarak görürler.

4. Empati

Bireyin, insanların neler hissettiğini sezmesi, diğerlerinin açısından bakabilmesi ve çok farklı insanlarla dostluk geliştirip uyum sağlayabilmesi anlamına gelir.

- **Başkalarını Anlamak:** Bireyin başkalarının hislerini ve bakış açılarını sezmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; iyi dinleyicidirler ve duygusal

ipuçlarına karşı dikkatlidirler. Duyarlılık göstererek başkalarının bakış açılarını anlarlar. Başka insanların gereksinim ve hislerini fark edip onlara yardımcı olurlar.

- **Başkalarını Geliştirmek:** Bireyin, çevresindeki bireylerin gelişim ihtiyaçlarını sezmesi ve onların yeteneklerini pekiştirmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; diğerlerinin güçlü yanlarını ve başarılarını onaylayıp ödüllendirirler. Diğerlerine yararlı geribildirimler sunar ve onların gelişme ihtiyacını saptarlar. Çevrelerindeki insanlara akıl hocalığı yapar, programlı eğitim verir ve onlara becerilerini sınayan ve besleyen görevler önerirler.
- **Hizmete Yönelik Olma:** Bireyin müşterilerin ihtiyaçlarını önceden görmesi, kabul etmesi ve karşılamasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; müşterilerin ihtiyaçlarını anlayıp bunları sundukları hizmet ya da ürünlerle eşleştirirler. Müşterilerin tatmin ve sadakatini arttıracak yollar arar, uygun olan yardımı memnuniyetle sunarlar. Güvenilir bir danışman gibi davranarak, müşterinin bakış açısını hemen yakalarlar.
- **Çeşitlilikten Yararlanma:** Bireyin farklı türlerden insanlar aracılığıyla fırsatlar edinmesi ve bunları kullanmasıdır.
- **Politik Bilinç:** Bireyin bir gruptaki duygusal akımları ve güç ilişkilerini okuyabilmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; güç ilişkilerini doğru anlarlar ve hayati önem taşıyan sosyal ağları keşfederler. Müşterilerinin ya da rakiplerinin görüş ve eylemlerini şekillendiren güçleri kavrarlar. Örgüt içi ya da dışındaki gerçeklikleri doğru algılarlar.

5.Sosyal Beceriler

Bireyin ilişkilerde duyguları iyi idare etmesi, sosyal durumları ve ilişki ağlarını doğru algılaması, pürüzsüz etkileşim içinde olması; bu becerilerini başkalarını ikna etmek ve onlara liderlik etmek, anlaşmazlıklarda uzlaşmak, çözüm sağlamak ve işbirliği için kullanması anlamına gelir.

- **Etki:** Bireyin ikna tekniklerini etkili bir şekilde kullanmasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; insanların gönlünü kazanmakta beceriklidirler. Sunuşlarını dinleyicilere hitap edecek şekilde incelikli ayarlarlar. Fikir birliği ve destek oluşturmak için, dolaylı etkileme gibi karmaşık stratejileri kullanırlar.

- **İletişim:** Bireyin açık bir şekilde dinleyebilmesi ve inandırıcı mesajlar yollayabilmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; karşılıklı ilişkilerde etkilidirler, ve mesajlarının tonunu ayarlarken duygusal ipuçlarını kaydederler. Zor meseleleri dolambaçsız yoldan çözmeye çalışırlar. İyi dinler, karşılıklı anlayış bekler ve bilgilerin tam anlamıyla paylaşılmasını hoş karşılarlar. Açık iletişimi destekler ve iyi haberleri olduğu kadar, kötü haberleri de kabul ederler.
- **Çatışma Yönetimi:** Bireyin anlaşmazlıklarda uzlaşma ve çözüm sağlayabilmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; zor anları ve gergin durumları diplomasi ve ustalıkla idare edebilirler. Çatışma olasılığını fark eder, anlaşmazlıkları açığa çıkarır ve gerginliğin azalmasına yardımcı olurlar. Münazara ve açık tartışmaları teşvik ederler. Her iki tarafında da memnun olacağı kazan-kazan çözümleri yaratırlar.
- **Liderlik:** Bireyin, diğer bireylere ve gruplara ilham vermesi ve yol göstermesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; ortak bir vizyon ve misyon arzusunu dile getirir ve uyandırırlar. Konumları ne olursa olsun, gerektiğinde liderlik için ön plana çıkarlar. Lider davranışları ile diğerlerine model olurlar.
- **Değişim Katalizörlüğü:** Bireyin değişimi başlatması ya da yönetmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; değişim gereksinimini fark eder ve aradaki engelleri kaldırırlar. Değişim gereksiniminin tanınması konusunda statükoya meydan okurlar. Değişimi savunur ve takibinde başkalarının yardımını sağlarlar. Başkalarından beklenen değişime örnek olurlar.
- **Bağ Kurmak:** Bireyin bir amaca hizmet edebilecek ilişkiler geliştirebilmesidir. Bu yeterliliğe sahip olan insanların gayrı resmi bağları kuvvetlidir ve bu bağları sürdürürler. Karşılıklı yarar sağlayacak ilişkileri arar bulurlar. Dostça ilişkiler kurup başkalarını devrede tutarlar. Çalışma arkadaşları ile kişisel dostluklar kurar ve sürdürürler.
- **İmece ve İşbirliği**: Bireyin ortak hedefler doğrultusunda başkalarıyla birlikte çalışmasıdır. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; göreve odaklıdırlar ve bunu ilişkilere gösterdikleri ilgiyle desteklerler. Planları, bilgiyi ve kaynakları paylaşır dostane ve işbirlikçi bir ortamı teşvik ederler. İşbirliği yapmak için fırsat yaratırlar.
- **Ekip Yetiler**i: Bireyin kollektif hedefleri izlerken grup sinerjisi yaratmasıdır.. Bu yeterliliğe sahip olan insanlar; saygı, yardımseverlik ve işbirliği gibi

nitelikleri önemserler. Ekibin tüm üyelerini, etkin ve istekli bir katılım içine çekerler. Ekip kimliği, dayanışma ruhu ve bağlılık oluştururlar. Grubu ve grup itibarını korur; başarıyı ekip arkadaşları ile paylaşırlar.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yaşam Doyumu ve Anne-Baba Tutumları ile İlgili Araştırmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde anne-baba tutumları ve yaşam doyumu ile ilgili ergenliğin farklı dönemlerindeki (ön ergenlik, orta ergenlik ve geç ergenlik) bireylerle yapılmış çeşitli araştırmalara rastlanmıştır. Bu bölümde bu çalışmalara ait bulgular sunulmuştur. Ayrıca yaşam doyumunu kapsamasından dolayı öznel iyi olma ve mutlulukla ilgili araştırmalara da yer verilmiştir.

Dew ve Huebner (1994) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin psikometrik özellikleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 222 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ergenlerin yaşam doyumlarının en güçlü yordayıcısının, onların anne-babalarıyla olan ilişkilerinin kalitesi olduğu belirlenmiştir.

Young, Miller Norton ve Hill (1995) tarafından yapılan çalışmada aile desteğinin ergenlerin yaşam doyumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 12-16 yaş aralığında 640 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak “Ulusal Çocuk Anketi” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ergenlerin yaşam doyumlarının yordanmasında anne ve babanın içsel desteğinin eşit derecede önemli olduğu saptanmıştır.

Cheng ve Furnham (2004) tarafından yapılan çalışmada, geç ergenlik döneminde ve yirmili yaşların başında olan ve klinik tanı almamış genç bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları yetiştirme stilleri (bakım, davranış özgürlüğünü engelleme ve psikolojik özerkliği inkar etme), benlik saygıları ve öz-eleştirileri düzeylerinin, algılanan mutluluk düzeylerini ne oranda yordadığı incelenmiştir. Çalışma 365 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Ebeveyne Bağlılık Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği", "Özeleştiri Ölçeği" ve "Oxford Mutluluk Envanteri"ni kullanılmıştır. Çalışma sonucunda anne bakımı ile benlik saygısı ve özeleştiri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Anne ve baba bakımı birlikte incelendiğinde, anne bakımının sadece mutlulukla direkt ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Leung, McBridge Chang ve Lai (2004) tarafından yapılan kısa süreli boylamsal çalışmada yedinci sınıf öğrencilerinin anne ilgisi ve kısıtlayıcılığı, akademik öz-yeterlilik algısı ve yaşam doyumu düzeyleri incelenmiştir. Çalışma 346 (126 erkek, 220 kız) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Ebeveyn İmge Farklılığı Ölçeği" ve "Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, yedinci sınıfın başından sonuna kadar, öğrencilerde algılanan anne ilgisi, akademik öz-yeterlilik algısı ve yaşam doyumunda anlamlı düzeyde azalma olduğu bulgulanmıştır.

Suldo ve Huebner (2004), tarafından yapılan çalışmada erken, orta ve geç ergenlik dönemindeki bireylerde yaşam doyumu ile demokratik anne-baba tutumunun boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 1201 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışma sonucunda demokratik anne-baba tutumunun tüm boyutlarının (kontrol/denetleme, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik) ergenlerin yaşam doyumlarıyla anlamlı bir ilişkisinin olduğunu belirlenmiştir. Yaşam doyumunun demokratik anne-baba tutumunun üç boyutuyla da ilişkili olduğu ancak yaşam doyumu ile en güçlü ilişkinin aileden algılanan kabul/ilgi arasıında olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca yaşam doyumunun, ergenlerde sosyal destek ile davranış problemleri arasındaki ilişkide tamamen aracı bir role; demokratik anne-baba tutumunun boyutları ile ergenlerin uyumsuz davranışları arasındaki ilişkide ise kısmen aracı bir role sahip olduğu bulgulanmıştır.

Gilman ve Huebner (2006) tarafından yapılan çalışmada yaşam doyumu yüksek olan ergenlerin karakteristik özellikleri incelenmiştir. Çalışma 485 ergen ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Çocuklarda Davranış Değerlendirme Sistemi", "Olumsuz Algılanan Okul Deneyimleri Ölçeği" "Çocuklarda Umut Ölçeği", "Benlik Saygısı Ölçeği" Kontrol Odağı Ölçeği", "Depresyon Ölçeği" ve "Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, yüksek yaşam doyumuna sahip ergenlerin, düşük yaşam doyumuna sahip ergenlere göre, akran ve aileleriyle olan ilişkilerinin daha olumlu, kaygı ve depresyon gibi içsel sıkıntılarının daha az, umut düzeylerinin daha yüksek, kişisel kontrol hislerinin daha kuvvetli olduğu bulgulanmıştır.

Milevsky, Schlechter, Netter, Keehn (2007) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin uyumları ile algıladıkları anne baba ebeveynlik stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 272 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Otoriter Anne ve Baba Ebeveynlik Stilleri Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği", "Epidemiyolojik Çalışmalar Kısa Depresyon Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği"

kullanılmıştır. Çalışma sonucunda demokratik anne ebeveynlik stilinin yüksek benlik saygısı, yüksek yaşam doyumu ve düşük depresyon düzeyi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Baba ebeveynlik stilinin psikolojik uyum ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Desjardins, Zelenski, Coplan (2008) tarafından yapılan çalışmada davranışların altında yatana iki motivasyon sistemi (Davranışsal Yaklaşım Sistemi ve Davranışsal Kaçınma Sistemi) ile ebeveynlik stili arasındaki ilişki ve öznel iyi olmanın bu ilişkideki aracı rolü incelenmiştir. Çalışma 6-14 yaş aralığında çocuğu olan 95 annenin katılımı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Davranışsal Yaklaşım/Kaçınma Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği", "Çocuk Yetiştirme Uygulamaları Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda yüksek davranışsal yaklaşım sistemi ile korumacı tutum, otoriter tutum (yüksek korumacılık ve yüksek kontrol) ve ilgisiz tutum (düşük korumacılık ve düşük kontrol) arasındaki ilişkinin de anlamlı olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca davranışsal yaklaşım sistemi puanı ve öznel iyi olma puanı yüksek olan annelerin otoriter tutum puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu; ancak davranışsal yaklaşım sistemi yüksek, öznel iyi olma düzeyi düşük olan annelerin ise ilgisiz tutum puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Saha, Huebner, Suldo ve Valois (2010) tarafından yapılan boylamsal çalışmada ergenlerin yaşam doyumları ile ebeveyn desteği, ebeveynden algılanan davranışsal kontrol ve ebeveynden algılanan özerklik arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 6.-12. sınıf düzeyleri arasında öğrenim gören 819 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak " Yaşam Doyumu Ölçeği", "Aile Desteği Ölçeği" ve "Demokratik Ebeveynlik Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada ölçümler bir yıl arayla yapılmıştır. Çalışma sonucunda ilk ölçümdeki ebeveyn davranışlarının hiçbirinin ikinci ölçümdeki yaşam doyumunu yordamadığı belirlenmiştir. İlk ölçümde belirlenen yaşam doyumu düzeyinin; ikinci ölçümde ebeveynden algılanan davranışsal kontrol ve özerklikteki değişimleri yordamadığı halde algılanan ebeveyn desteğindeki değişimleri yordadığı bulgulanmıştır.

Kazarian, Monghnie ve Martin (2010) tarafından yapılan çalışmada genç-yetişkinlerin anne-babalarından algıladıkları sıcaklık (ilgi) ve ret (düşmanlık ve saldırganlık, ilgisizlik/ihmal ve ayırt edilmemiş ret) ile mizah tarzları ve öznel mutluluk arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 283 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği", "Mizah Tarzı Ölçeği" ve "Öznel Mutluluk Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinde öznel mutluluk ile anne-

babadan algılanan sıcaklık arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynden algılanan genel ve özel red arasında negatif yönlü ilişki olduğu bildirilmiştir.

Brodski ve Hutz (2012) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde duygusal istismar ve anne-baba tutumlarının benlik saygısı ve öznel iyi olma ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışma 18-30 yaşa aralığında 293 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Çocukluk Travmaları Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygıs Ölçeği", "Duyarlılık ve Talepkarlık Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal istismar ile benlik saygısı, pozitif duygulanım ve yaşam doyumu arasında negatif yönlü ilişki olduğu bulgulanmıştır. İhmalkar ve otoriter anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin duygusal istismar anılarının diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde fazla olduğu bulgulanmıştır.

Coccia, Darling, Rehm, Cui ve Sathe (2012) tarafından yapılan çalışmada anne-babasını hoşgörülü algılayan 15-16 yaşındaki ergenlerde yaşam doyumu, algılanan beden imgesi, sağlık ve stres düzeyini incelenmiştir. Çalışma, 198 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "31 Soruluk Hoşgörülü Ebeveyn Ölçeği" "Algılanan Stres Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda hoşgörülü anne-baba tutumu ile yüksek yaşam doyumu ve düşük stres düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğunu belirlenmiştir.

Anne-baba tutumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen ve yurtdışında yapılan araştırmaların daha çok ergenler (orta ergenler) üzerine odaklandığı (Coccia, Darling, Rehm, Cui ve Sathe, 2012; Dew ve Huebner, 1994; Gilman ve Huebner, 2006; Milevsky, Schlechter, Netter ve Keehn, 2007; Saha, Huebner, Suldo ve Valois, 2010; Suldo ve Huebner, 2004; Young, Miller, Norton ve Hill, 1995) geç ergenler (Brodzki ve Hutz, 2012; Cheng ve Furnham, 2004; Kazaria, Monghie ve Martin, 2010) ve ön ergenlerle (Leung, McBridge Chang ve Lai, 2004; Desjardins, Zelenski ve Coplan, 2008) yapılan çalışmaların daha az olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları, anne-babasını kabul edici, destekleyici ve hoşgörülü olarak algılayan bireylerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Anne-baba tutumları ve yaşam doyumu ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalar aşağıda yer almaktadır.

Tuzgöl Dost (2006) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsiyet, algılanan ekonomik durum, algılanan anne-baba tutumu, fiziksel görünüşten memnuniyet, dinin inanç ve denetleme odağı değişkenlerine göre öznel iyi oluş düzeyleri incelenmiştir. Çalışma, 700 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak

"Öznel İyi Oluş Ölçeği", "Rotter İç-Dış Kontrol Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda anne-babasını demokratik olarak algılayan bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin anne-babasını koruyucu ve kaçıngan olarak algılayan bireylerden daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Çivitçi (2009) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri ile bazı kişisel ve ailesel özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 345 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği" ve araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda annelerini demokratik olarak algılayan öğrencilerin "okul", "yaşanılan çevre", "benlik" ve genel yaşam doyumlarının annelerini ilgisiz ve otoriter algılayanlardan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Annelerini demokratik algılayan öğrencilerin "arkadaş" doyumlarının, annelerini otoriter algılayan öğrencilerinkinden yüksek olduğu bulgulanmıştır. Babalarını demokratik algılayan öğrencilerin, babalarını ilgisiz algılayanlara göre, "arkadaş", "yaşanılan çevre" ve "benlik" doyumlarının daha yüksek olduğu; babalarını demokratik algılayan öğrencilerin genel yaşam doyumu ve "aile" doyumlarının, babalarını ilgisiz ve otoriter olarak algılayanlara göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Tuzgöl Dost (2010) tarafından yapılan başka bir çalışmada Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluşları ve yaşam doyumları incelenmiştir. Çalışma 803 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Öznel İyi Oluş Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Güney Afrika'daki öğrencilerde anneden algılanan demokratik tutumun, Türkiye'deki öğrencilerde ise babadan algılanan demokratik tutumun öznel iyi oluş düzeyini arttırdığı saptanmıştır.

Eryılmaz (2011) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 14-17 yaşları arasında 252 (124 kız -128 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür**.** Ölçme aracı olarak "Ergen Öznel İyi Oluşu Ölçeği" ve "Aile Ortamı Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda aile ortamındaki birlik ile ergen öznel iyi oluşu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu; aile ortamındaki kontrol ile ergen öznel iyi oluşu arasında bir ilişki olmadığı bulgulanmıştır. Genel olarak, öznel iyi oluş ve aile ortamı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve önemli bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Cenkseven Önder (2012a) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin cinsiyetlerine ve anne-baba stillerine göre yaşamın farklı alanlarından algıladıkları doyum

incelenmiştir. Çalışma 562 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği" ve "Anne-Baba Tutumları Ölçeği"ni kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ergenlik dönemindeki kız öğrencilerin aileden algıladıkları doyumun erkek öğrencilerden daha az olduğu saptanmıştır. Demokratik anne-baba tutumuna sahip ergenlerin "arkadaş", "yaşanılan çevre" ve "aile" doyumlarının ilgisiz anne-baba tutumuna sahip ergenlerden yüksek olduğu; hoşgörülü anne-baba tutumuna sahip ergenlerin ise "arkadaş", "aile" ve "benlik" doyumlarının ilgisiz anne-baba tutumuna sahip ergenlerden yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Cenkseven Önder ve Yılmaz (2012) tarafından yapılan çalışmada ortaöğretim öğrencilerinde görülen kuraldışı davranışları yordamada yaşam doyumu ve anne-baba stillerinin rolü incelenmiştir. Çalışma 471 kız, 410 erkek olmak üzere toplam 881 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Kuraldışı Davranış Ölçeği", "Anne-Baba Tutum Ölçeği" ve "Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda aileden algılanan "kontrol/denetleme" ile "okul" "aile" ve "benlik"ten algılanan yaşam doyumu değişkenlerinin kuraldışı davranışlarda yüksek düzeyde bulunmayı açıklamada anlamlı katkılar yapan değişkenler olduğu saptanmıştır.

Eryılmaz (2012) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin öznel iyi oluşlarının anne-babalarıyla ilişki kurma yoluyla nasıl yükseltilebileceği incelenmiştir. Çalışma; ön çalışmada 360, asıl çalışmada 90 olmak üzere toplam 450 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği" ve açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ailelerin; ergenlerle ilgilenmelerinin, onların algılanan kontrollerini desteklemelerinin, ergenlerle olumlu iletişimde bulunmalarının, ergenlere karşı demokratik ve izin verici anne-baba tutumu içerisinde bulunmalarının, ailede birliği oluşturmalarının, ergenlerin özerkliğini desteklemelerinin, ergenleri ailede yönetime katmalarının ve ergenlerle birlikte etkinlik yapmalarının ergenlerin öznel iyi oluş düzeyini arttırdığı bulgulanmıştır.

Özdemir (2012) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin öznel iyi oluşları demografik değişkenler, ana-baba kontrolü ve ana-baba kabul/ilgisi açısından incelenmiştir. Çalışma 14-19 yaş arasında 643 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Algılanan Anne-Baba Stili Ölçeği" ve "Öznel İyi Olma Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda anne-baba kabul/ilgisinin, yaşam doyumunu ve olumlu duyguyu yordadığı; anne-baba kontrolünün ise yaşam doyumu ve olumlu duyguyu yordamadığı belirlenmiştir. Anne-baba kabul/ilgisinin ve baba kontrolünün olumsuz duyguyu yordadığı bulgulanmıştır.

Ünsal Seydooğulları ve Çiftçi Arıdağ (2012) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin yaşam doyumları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 15-19 yaş aralığında 245 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Anne-Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda demokratik anne ve baba tutumu ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Otoriter ve koruyucu anne ve baba tutumu ve sınıf düzeyi ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Demokratik anne tutumu ile algılanan akademik başarı ve algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Otoriter baba tutumunun yaşam doyumunun negatif yordayıcısı olduğu bulgulanmıştır.

Türkmen (2012) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin anne-baba tutumları, özsaygı ve sosyal destek ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışma 369 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışmada ölçme aracı olarak "Anababa Tutumları Ölçeği", "Yaşamdan Algılanan Doyum Ölçeği", "Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği", "Rosenberg Özsaygı Ölçeği" ve "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ana-baba tutumlarının doğrudan özsaygı ve algılanan sosyal destek ile ilişkili olduğu, ayrıca algılanan sosyal destek ve özsaygının bu yapı içerisinde öznel iyi oluşla ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Deniz, Karakuş, Traş, Eldeleklioğlu, Özyeşil, Hamarta (2013) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin öznel iyi olma ve yaşam doyumu düzeylerinin yordayıcısı olarak anne-baba tutumları incelenmiştir. Çalışma 414 (221 kadın, 193 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Algılanan Anne-Baba Tutumları Ölçeği", "Öznel İyi Olma Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, demokratik anne-baba tutumu ile öznel iyi olma ve yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı; koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu ile öznel iyi olma ve yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Kuzucu ve Özdemir (2013) tarafından yapılan çalışmada aile katılımının ergen ruh sağlığını ne oranda yordadığı incelenmiştir. Çalışma 401 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak “Saldırganlık Ölçeği”, “Baba Katılım Ölçeği”, “Anne Katılım Ölçeği”, “Beck Depresyon Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “Genel Öz-Değer Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda algılanan anne-baba katılımı ile saldırganlık ve depresyon düzeyi arasında negatif; yaşam doyumu ve benlik saygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

Acun Kapıkıran, Körükçü ve Kapıkıran (2014) tarafından yapılan çalışmada ön ergenlikte benlik saygısının anne-baba tutumu, yaşam doyumu ve depresyon arasında moderatör rolü incelenmiştir. Çalışma 360 (216 kadın, 144 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Yaşam Doyumu Ölçeği", "Çocukları için Depresyon Ölçeği", "Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Anne-Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ön-ergenlerde benlik saygısının, demokratik anne-baba tutumu, yaşam doyumu ve depresyon arasında kısmen aracı rolünün olduğu; anne-baba tutumu ile yaşam doyumu arasında düzenleyici rolünün olmadığı bulgulanmıştır.

Özkan (2014) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin anne-baba tutumları ve öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 659 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Anne-Baba Tutum Ölçeği" ve "Öznel İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda anne-babasını demokratik ve hoşgörülü olarak algılayan ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin, anne-babasını ihmalkar ve otoriter olarak algılayan ergenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anne-baba tutumu ve yaşam doyumu ile ilgili ülkemizde yapılan az sayıda araştırmanın ergenler (orta ergenler) (Cenkseven Önder, 2012a; Cenkseven Önder ve Yılmaz, 2012; Eryılmaz, 2011; 2012; Özdemir, 2012; Ünsal Seydooğulları ve ÇiftçiArıdağ, 2012) ve üniversite öğrencileri (geç ergenler) (Deniz, Karakuş, Traş, Eldeleklioğlu, Özyeşil, Hamarta, 2013; Tuzgöl Dost, 2006;2010; Türkmen, 2012) üzerinde yapıldığı görülmektedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde genel olarak anne babasını demokratik ve hoşgörülü algılayan bireylerin yaşam doyumlarının, anne-babasını otoriter ve ilgisiz algılayan ergenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

2.2.2. Yaşam Doyumu ve Duygusal Zeka ile İlgili Araştırmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde yaşam doyumu ve duygusal zeka ile ilgili farklı gelişimsel dönemlerdeki (ön ergenlik, orta ergenlik, geç ergenlikve yetişkinlik) bireylerle yapılmış çeşitli araştırmalara rastlanmıştır.

Furhan ve Petrides (2003) tarafından yapılan çalışmada genç yetişkinlerde duygusal zeka yeteneği, mutluluk, kişilik ve bilişsel beceri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 88 (11 erkek, 77 kadın) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "NEO-FFI Testi", "Wonderlic Kişilik Testi", "Baddely Muhakeme Testi", "AH-5 Bölüm 1 Testi", "Kelime Dağacığı Ölçeği" "Duygusal Zeka Ölçeği Kısa Formu" ve "Oxford Mutluluk Envanteri" kullanılmıştır. Çalışma soncunda nevrotizm ile mutluluk

arasında negatif yönlü ilişki olmasına rağmen, nevrotizm ile dışadönüklük ve yeni deneyimlere açıklık arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca duygusal zekanın mutluluğun toplam varyansının %50'sini açıkladığı belirlenmiştir.

Extremera ve Fernandez Berrocal (2005) tarafından yapılan araştırmada İspanya'daki üniversite öğrencilerinin algıladıkları duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 184 (146 kadın, 38 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Sürekli Duygu Durum Ölçeği", "Beş Büyük Faktör Envanteri", "Duygu Durum Profili Kısa Formu" ve "Yaşam Doyumun Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda açıklık, iyileştirme ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Gannon ve Ranzijn (2005) tarafından yapılan çalışmada kişilik ve akademik zekanın ötesinde duygusal zekanın yaşam doyumunun tek yordayıcısı olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma 17-79 yaş aralığında 191 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, “Swinburne Üniversitesi Duygusal Zeka Ölçeği”, “NEO Beş Faktör Envanteri”, “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “ACER B40 Geliştirilmiş Test” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zekanın, yaşam doyumundaki özgün bazı değişiklikleri yordadığı ve duygusal zeka ile kişilik arasında önemli kavramsal örtüşme olduğu saptanmıştır.

Palomera ve Brackett (2006) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde duygusal zeka, yaşam doyumu, kişilik ve duygulanım arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 173 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Sürekli Duygu Durum Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği", "On Maddelik Kişilik Envanteri" ve "Yaşam Alanı Envanteri" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda yaşam doyumu ile duygusal zekanın anlaşılırlık ve telafi etme boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlenmiştir. Ayrıca anlaşılır olmanın; yaşam doyumunu, kişilik ya da negatif duygulanımdan daha çok etkilediği, ancak pozitif duygulanıma neden olmadığı bulgulanmıştır.

Galagher ve Brodrick (2008) tarafından yapılan çalışmada sosyal destek, duygusal zeka ve bu iki değişkenin etkileşiminin yetişkinlerin öznel iyi olma düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 267 katılımcı (196 kadın, 71 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği", "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği", "Schutte Duygusal Zeka Ölçeği", "Uluslararası Kişilik Boyutları Ölçeği" ve "Marlowe–Crowne Sosyal Çekicilik Ölçeği"

kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zeka, sosyal destek ve bu iki değişkenin etkileşiminin öznel iyi olmayı yordadığı belirlenmiştir.

Adina Ignat (2010) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri, öz-yeterlilik algıları ve yaşam doyumları arasındaki ilişki ve öğretmenlerin stres tepkisi tipi incelenmiştir. Çalışma 103 katılımcı (14 erkek, 89 kadın) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Schutte Duygusal Zeka Ölçeği", "Genel Öz-yeterlilik Ölçeği", "Öğretmen Öz-yeterlilik Ölçeği", "Stres Tepkisi Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerde yüksek duygusal zeka ve öz-yeterlilik algısının, yüksek yaşam doyumu ve stresle sağlıklı başaçıkma ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Hafen, Singh ve Laursen (2011) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada beş önemli kişilik özelliği, duygusal zeka ve mutluluk arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 205 katılımcı (51 kadın, 154 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Gözden Geçirilmiş NEO Kişilik Envanteri", "Duygusal Zeka Ölçeği" ve "Oxford Mutluluk Envanteri" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, duygusal zekanın kadınlarda kişiliğin birçok boyutu ve mutluluk arasında aracı role sahip olduğu ancak erkeklerde böyle bir role sahip olmadığı belirlenmiştir.

Schutte ve Malouff (2011) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada farkındalık ile öznel iyi olma arasındaki ilişkide duygusal zekanın aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, 125 katılımcı (108 kadın, 14 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, “Freiburg Farkındalık Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği”, “Duygusal Zeka Ölçeği” ve “Olumlu ve Olumsuz Duygu Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda yüksek farkındalık düzeyinin; yüksek yaşam doyumu, yüksek olumlu duygulanım, yüksek duygusal zeka ve düşük olumsuz duygulanım ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yüksek duygusal zekanın, yüksek olumlu duygulanım, düşük olumsuz duygulanım ve yüksek yaşam doyumu ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca duygusal zekanın; farkındalık ile yüksek olumlu duygulanım, düşük olumsuz duygulanım ve yüksek yaşam doyumu arasında aracı role sahip olduğu belirlenmiştir.

Rey, Extremera ve Pena (2011) tarafından ergenlerle yapılan çalışmada algılanan duygusal zeka, özsaygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma 316 katılımcı (179 kadın, 137 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Sürekli Duygu Durum Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zekanın özellikle duygu durum netliği ve onarımı boyutları ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü ilişki

olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ergenlerin özsaygıları ile yaşam doyumları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Kong, Zhao ve You (2012a) tarafından yapılan çalışmada Çinli üniversite öğrencilerinin duygusal zekaları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkide benlik saygılarının ve sosyal desteğin aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, 17-23 yaş arası 489 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme araçları olarak, "Wong Law Duygusal Zeka Ölçeği", "Algılanan Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, geç ergenlik döneminde sosyal destek ve benlik saygısının duygusal zeka ve yaşam doyumu arasında tamamen aracı role sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sosyal destek düzeyi yüksek olan erkeklerin yaşam doyumlarının, aynı durumdaki kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kong, Zhao ve You (2012b) tarafından yapılan çalışmada duygusal zeka ile zihinsel sıkıntı arasındaki ilişkide olumlu olumsuz duygulanımın aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, 18-60 yaş arasındaki, 384 erkek, 342 kadın toplam 726 Çinli ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Wong Low Duygusal Zeka Ölçeği", "Pozitif-Negatif Duygulanım Ölçeği" ve "Genel Sağlık Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, yüksek duygusal zeka ile zihinsel sıkıntı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yüksek duygusal zeka ile negative duygulanım arasında negatif; pozitif duygulanım arasında pozitif bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Sasanpour, Khodabakhshi ve Nooryan (2012) tarafından İran'da yapılan çalışmada Isfahan Üniversitesi'ndeki öğrencilerin duygusal zeka, mutluluk ve ruh sağlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 120 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği", Goldberg ve Williams'ın "Ruh Sağlığı Ölçeği" ve Argyl ve Lou'nun "Oxford Mutluluk Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, duygusal zeka, mutluluk ve ruh sağlığı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca duygusal zeka düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha mutlu ve ruh sağlıklarının daha iyi olduğu saptanmıştır.

Adina Ignat ve Clipa (2012) tarafından yapılan çalışmada Romanyalı öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişki ve Romanyalı öğretmenlerin çalışma anlayışları ve genel iş doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 196 katılımcı ile yürütülmüştür. Katılımcıların %35'i erkek, %65'i kadındır. ölçme aracı olarak "Duygusal Zeka Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği", "Çalışma Anlayışları Ölçeği" ve "İş Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda

öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerine göre çalışma anlayışları, yaşam doyumları ve genel iş doyumlarında farklılaşma olduğu bulgulanmıştır.

Bhullar, Schutte ve Malouff (2012a) tarafından yapılan çalışmada psikolojik sıkıntı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide duygusal zekanın aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, 370 yetişkin katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, Schutte (1998) tarafından geliştirilen "Duyguları Değerlendirme Ölçeği", Depresyon, Kaygı ve Stres Ölçeğinin 21 maddelik versiyonu " Depresyon ve Kaygı Ölçeği" ve Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zekanın psikolojik sıkıntı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide moderatör olduğu bulgulanmıştır.

Bhullar, Schutte ve Malouff (2012b) tarafından yapılan çalışmada Avusturalya (bireyci bir kültür) ve Hindistan (toplulukçu bir kültür) kültüründeki bireylerin duygusal zeka düzeyi, ruh sağlığı ve yaşam doyumu incelenmiştir. Çalışma 207 Avusturalyalı ve 163 Hindistanlı olmak üzere toplam 370 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Bireyselcilik-Toplulukçuluk Ölçeği", "Duyguları Değerlendirme Ölçeği", "Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda toplulukçu yönelimin yüksek duygusal zeka ve yüksek ruh sağlığı ile anlamlı bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca her iki ülkede de kültürel yönelimin yaşam doyumunu yordamadığı bulgulanmıştır.

Montes Berges ve Augusto Landa (2012) tarafından yapılan çalışmada hemşirelerde öznel iyi olma ve psikolojik iyi olmanın yordayıcısı olarak algılanan duygusal zeka düzeyi ve duygu yoğunluğu arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 85 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Sosyo-demografik Bilgiler ve İş Bilgileri Anketi", "Duygu Yoğunluğu Anketi", "Sürekli Duygu Durum Değişim Ölçeği", "Psikolojik İyi Olma Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda sosyo-demografik değişkenler kontrol altına alındığında algılanan duygusal zeka ve duygu yoğunluğunun yaşam doyumu ve psikolojik iyi olma üzerinde etkili olduğu bulgulanmıştır.

Zhao, Kong, Wang (2013) tarafından yapılan çalışmada, utangaçlık ve öznel iyi olma arasındaki ilişkide duygusal zeka ve sosyal desteğin aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, 18-24 yaş arasında 496 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Cheek ve Buss Utangaçlık Ölçeği", "Wong ve Low Duygusal Zeka Ölçeği", "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği", "Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zeka ve sosyal

desteğin, utangaçlık ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide kısmen aracı role sahip olduğu bulgulanmıştır.

Basinsca ve Drozdowska (2013) tarafından yapılan çalışmada sedef hastalarının duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 40'ı erkek, 41'i kadın toplam 81 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "INTE Duygusal Zeka Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, sedef hastalarında duygusal zeka ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Liu, Wang ve Lü (2013) tarafından yapılan çalışmada duygusal zeka ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide esneklik ve duygusal dengenin aracı rolü incelenmiştir. Çalışma 263 üniversite öğrencisinin katılımı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Wong ve Law Duygusal Zeka Ölçeği", "Connor ve Davidson Esneklik Ölçeği", "Olumlu ve Olumsuz Duygu Ölçeği" ve "Yaşam Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, duygusal zeka ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Duygusal zeka ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi sadece duygusal dengenin aracı rolü ile dolaylı olarak etkilediği bulgulanmıştır. Ayrıca esnekliğin, duygusal zeka ve duygusal denge arasında kısmen aracı rolü olduğu bulgulanmıştır.

Dabke (2014) tarafından orta sınıf yöneticiler üzerinde yapılan çalışmada duygusal zeka, kişilik ve iş doyumunun yaşam doyumu ile ilişkisi incelenmiştir. Ölçme arası olarak "Mayer-Salovey- Caruso Duygusal Zeka Ölçeği", "Beş Büyük Kişilik Özelliği Ölçeği" ve "İş Memnuniyet Göstergesi Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zeka ile yaşam doyumu değişkenleri arasında bir ilişki olmadığı, yaşam doyumu ile iş doyumu ve dürüstlük arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Ruiz Aranda, Extremera ve Pineda (2014) tarafından yapılan çalışmada, kız sağlık meslek öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri, yaşam doyumu düzeyleri ve öznel iyi olma düzeyleri arasında stres düzeyinin aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, İspanya Üniversitesi'nin sağlıkla ilgili bölümlerinde okuyan 264 kız öğrenci ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak; "MSCEIT Duygusal Zeka Ölçeği", "PSS Stres Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve Lyubomirsky ve Lepper (1999) tarafından geliştirilen "SHS Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, duygusal zeka düzeyi ile algılanan stres arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; duygusal zeka düzeyi ile mutluluk ve yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Wang ve Kong (2014) tarafından yapılan araştırmada, farkındalığın yaşam doyumunun ve ruhsal sıkıntı üzerindeki etkisinde duygusal zekanın aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, 321 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Bilinçli Dikkat Farkındalık Ölçeği", "Wong Law Duygusal Zeka Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Genel SağlıkÖlçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda farkınadlığın yaşam doyumu ve zihinsel sıkıntı üzerindeki etkisinde duygusal zekanın kısmen aracı rolü olduğu bulgulanmıştır.

Sun, Wang, Kong (2014) tarafından yapılan çalışmada yaşam doyumu ve duygusal zeka arasındaki ilişkide çekirdek öz-değerlendirmenin aracı ve düzenleyici rolü incelenmiştir. Çalışma 424 katılımcı (161 erkek, 263 kadın) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Çekirdek öz-değerlendirme Ölçeği", "Duygusal Zeka Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda çekirdek öz-değerlendirmelerin yaşam doyumu ve duygusal zeka ilişkisinde kısmen aracı rolü olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çekirdek öz-değerlendirmelerin duygusal zeka ile yaşam doyumu ilişkisinde düzenleyici role sahip olmadığı bulgulanmıştır.

Yurt dışında yapılan ve duygusal zeka ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların çocuklar ve ergenlerden daha çok üniversite öğrencileri ve yetişkinler (Dabke, 2014; Furhan ve Petrides, 2003; Galagher ve Brodrick, 2008; Hafen, Singh ve Laursen, 2011; Kong, Zhao ve You, 2012b; Palomera ve Brackett, 2006; Sasanpour ve ark., 2012) üzerine odaklandığı görülmektedir. Araştırma sonuçları genel olarak duygusal zeka düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının da yüksek olduğuna işaret etmektedir. Yurt içinde yapılan araştırmalara aşağıda yer verilmiştir

Deniz ve Yılmaz (2004) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin duygusal zekaları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 523 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, Bar-On EQ Anketi ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile duygusal zeka alt boyutları (kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyumluluk boyutu, stresle başa çıkma boyutu, genel ruh hali boyutu) ve toplam duygusal zeka puanları arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Çelik (2008) tarafından yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları duygusal zeka açısından incelenmiştir. Çalışma, 485 katılımcı (236 kız, 249 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Öznel İyi Oluş Ölçeği Lise Formu" ve "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, lise öğrencilerinin öznel iyi

oluş düzeyleri ile duygusal zeka toplam puanları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Tümkaya, Hamarta, Deniz, Çelik ve Aybek (2008) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğretim elemanlarının duygusal zeka yetenekleri, mizah tarzları ve yaşam doyumları akademik unvan değişkeni açısından incelenmiştir. Çalışma, 362 katılımcı (134 kadın, 228 erkek) ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği", "Mizah Tarzları Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretim elemanlarının duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum ve stresle başa çıkma alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşma gözlenirken genel ruh durumu boyutunda farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Öğretim elemanlarının mizah tarzlarının akademik unvana göre sadece saldırgan mizah tarzında farklılaştığı bulgulanmış, araştırma görevlilerinin saldırgan mizah tarzı puan ortalamalarının öğretim görevlisi, yardımcı doçent, doçent ve profesörlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Yasam doyumunun akademik unvana göre profesörlerin yaşam doyumlarının diğer ünvanlara sahip öğretim elemanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Öğretim elemanlarının duygusal zeka yeteneklerinin mizah tarzlarını ve yasam doyumlarını anlamlı düzeyde yordadığı bulgulanmıştır.

Kırtıl (2009) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 151'i kız 142'si erkek olmak üzere toplam 293 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme araçları olarak, "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "EQ-NED Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, yaşam doyumu ve duygusal zeka alanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Genel Duygusal Zeka ortalamaları cinsiyete göre incelendiğinde kızların ortalamasının erkeklerin ortalamasına oranla anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Genel Duygusal Zeka alanında anne baba tutumuna göre anlamlı farklıların olduğu tespit edilmiştir. Genel Duygusal Zeka ortalamalarında ve yaşam doyumu ortalamalarında yaşa, okul öncesi eğitimi alınıp alınmadığına, anne- baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılaşmaların olmadığı bulgulanmıştır.

Köse (2009) tarafından yapılan çalışmada 7-13 yaş çocuklarının duygusal zeka düzeyleri incelenmiştir. Çalışma, 237 kız, 263 erkek toplam 500 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "7-13 Yaş Duygusal Zeka Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, kız öğrencilerin duygusal zeka toplam puanlarının erkek

öğrencilere göre yüksek olduğu, duygusal zeka puanlarının yaşa ve sınıf düzeyine göre farklılaştığı bulgulanmıştır.

Akkan (2010) tarafından yapılan çalışmada orta öğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücü incelenmiştir. Çalışma, 106 kız, 119 erek olmak üzere toplam 225 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Duygusal Zeka Ölçeği", "Yaratıcılık Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, katılımcıların duygusal zeka alt boyutları ve yaratıcılık düzeyleri ile öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ve yaşam doyumu düzeyleri arasında, negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Ardahan (2012) tarafından yapılan araştırmada doğa sporu yapan bireylerin duygusal zeka ve yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 937 erkek, 244 kadın toplam 1181 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Duygusal Zeka Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zekanın duygusal zekanın dört boyutu olan; duyguların olumlu kullanımı, pozitif duygusal yönetim, empatik duyarlılık ve duygusal değerlendirme ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca doğa sporları yapanların duygusal zeka ve yaşam doyumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Koçak ve İçmenoğlu (2012) tarafından yapılan çalışmada orta öğretim kademesindeki öğrencilerin duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyum düzeylerini yordayıcı rolü incelenmiştir. Çalışma 255 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Duygusal Zeka Testi", "Yaratıcılık Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin duygusal zeka alt boyutları ve yaratıcılık düzeyleri ile öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyum düzeylerinin ters yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca duygusal zeka ölçeği alt boyutlarından iyimserlik ve duygularını ifade etme düzeylerinin üstün yetenekli öğrencilerin yaşam doyum düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu; ancak duygusal zeka alt boyutlarından duygulardan faydalanma düzeyinin öğrencilerin yaşam doyumlarını anlamlı yordamadığı saptanmıştır.

Ardahan ve Mert (2013) tarafından yapılan araştırmada açık alan etkinlikleri, demografik değişkenler ve duygusal zekanın yaşam doyumu ile ilişkisi incelenmiştir.

Çalışma 1719 katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Duygusal Zeka Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda bisiklet sürme, traking yapma, dağa tırmanma gibi açık alan etkinlikleri yapmanın, gelir düzeyinin yüksek olmasının, kadın olmanın, evli/çift olmanın, meşgul olmanın, duyguları değerlendirme ve olumlu duygu yönetimi yeteneklerine sahip olmanın yaşam doyumunu üzerinde pozitif etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca erkek olmanın, yalnız ve yaşlı olmanın, olumlu duyguların yaşam doyumu üzerinde pozitif etkilerinin olduğu bulgulanmıştır.

Koydemir, Şimşek, Schütz, Tipandjan (2013) tarafından yapılan çalışmada genel duygusal zeka ile yaşam doyumu arasındaki ilişki kültürler arası farklılık açısından değerlendirilmiş ve bu ilişkide aracı rol oynayan değişkenler incelenmiştir. Çalışma 170 Alman, 232 Hindistanlı olmak üzere toplam 402 üniversite öğrencisinin katılımı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak, “Schutte Duygusal Zeka Ölçeği”, “Olumlu ve Olumsuz Duygu Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği”, “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ve “Benlik Kurgusu Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Hindistan’daki öğrencilerin yaşam doyumu ve duygusal zekalarının Almanya’daki öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Almanya’da, duygusal zekanın yaşam doyumunu Hindistan’a göre daha fazla yordadığı bulgulanmıştır. Almanya’da sadece bağımsız benlik kurgusunun duygusal zeka ile ilişkili olduğu; Hindistan’da ise hem bağımlı hem de bağımsız benlik kurgusunun duygusal zeka ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır.

İnci (2014) tarafından yapılan çalışmada aday öğretmenlerin duygusal zekaları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 340 (246 kadın, 94 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin duygusal zekâ ve yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Alt boyutlar açısından bakıldığında ise duygusal zekânın alt boyutları olan genel ruh hali ve kişisel farkındalık boyutları ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde; kişilerarası ilişkiler, stres yönetimi ve uyum yeteneği boyutları ile yaşam doyumu arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Sarıçam, Çelik Coşkun (2015) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarında duygusal zeka, umut ve yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 478 (395 kadın- 83 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Schutte Duygusal Zeka Ölçeği", "Bütünleyici Umut Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zeka, umut düzeyi ve

yaşam doyumu arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca umut ve duygusal zekanın, yaşam doyumunun toplam varyansının %40'ını açıkladığı bulgulanmıştır.

Özdemir (2015) tarafından yapılan çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekaları ile yaşam doyumları incelenmiştir. Çalışma 751 (519 kadın, 232 erkek) katılımcı ile yürütülmüştür. Ölçme aracı olarak "Duygusal Zeka Özellik Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zeka toplam puanı ve duygusal zekanın alt boyutları ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Yaşam doyumu ile en yüksek ilişkinin duygusal zekanın iyi oluş alt boyutu ile en düşük ilişkinin duygusal zekanın sosyallik alt boyutu ile olduğu görülmüştür. Ayrıca duygusal zekanın, yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

Çalışmalar incelendiğinde ülkemizde yapılan ve duygusal zeka ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmaların daha çok üniversite öğrencileri ve yetişkinler üzerine odaklandığı (Adına Ignat ve Clipa, 2012; Ardahan, 2012; Ardahan Mert, 2013; Deniz ve Yılmaz, 2004; İnci, 2014; ; Koydemir ve ark. 2013; Özdemir, 2015; Sarıçam, Çelik ve Coşkun, 2015; Tümkaya ve ark., 2008) çocuk, ön ergen ve ergenlerle yapılan çalışmaların (Çelik, 2008; Kırtıl, 2009; Köse, 2009; Akkan, 2010; Koçak ve İçmenoğlu, 2012) daha az olduğu görülmüştür. Bu çalışmalarda global yaşam doyumu ele alınmış, hiçbirinde yaşam doyumu çokboyutlu incelenmemiştir. Çalışma sonuçları genel olarak duygusal zeka ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğuna işaret etmektedir.

.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılacak model, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanma sürecine ilişkin plan ve toplanacak verilere uygulanacak istatistiksel teknik üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, lise öğrencilerinin algılanan anne-baba tutumu, yaşam doyumu ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının algılanan anne-baba tutumu ve duygusal zekanın düzeyleri tarafından ne oranda yordandığını incelemeye yönelik ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın bağımlı değişkeni genel yaşam doyumu, aile doyumu, arkadaş doyumu, okul doyumu, çevre doyumu ve benlik doyumudur. Bağımsız değişkenler ise anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler stres yönetimi, uyum, olumlu etki ve genel ruh hali boyutlarıdır**.**

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Adana ili merkez ilçelerindeki (Çukurova, Yüreğir, Sarıçam ve Seyhan) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerin 9, 10, 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören ergenler oluşturmuştur. Örnekleme alınacak okulların seçimi ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerden (Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi) toplam 9 okul seçilmiş ve bu okullardan veri toplanmıştır. Okul seçiminde okulların bulunduğu ilçe ve okulların bulundukları semtlerin sosyo-ekonomik durumları dikkate alınmıştır. Örneklem 476 (%55.70) kız, 379 (%44.30) erkek olmak üzere toplam 855 öğrenciden oluşmuştur. Örnekleme alınan öğrenciler 14-19 yaş arasında olup, yaş ortalaması 16.25, standart sapması 1.16'dır. Örneklemi oluşturan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

	Kız		Erkek		Toplam	
Sınıf düzeyi	F	%	F	%	f	%
9. sınıf	129	15.09	125	14.62	254	29.71
10.sınıf	98	11.46	95	11.11	193	22.57
11.sınıf	125	14.62	115	13.45	240	28.07
12.sınıf	124	14.50	42	4.91	166	19.41
Belirtilmemiş	0	0	2	.21	2	.2
Toplam	476	55.7	379	44,3	855	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi örneklemi oluşturan kız öğrencilerin sayısı 476 (%55.7), erkek öğrencilerin sayısı 379 (%44.3)'tür. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde tablo 3'te görüldüğü gibi örneklemi oluşturan öğrencilerin 254 (%29.71)'ü 9.sınıfta, 193 (%22.57)'ü 10.sınıfta, 240 (%28.07)'ı 11. sınıfta, 166 (%19.41)'sı 12. sınıfta öğrenim görmektedir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin anne-babalarının öğrenim durumlarına ilişkin dağılım ve yüzdeleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Anne-babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı ve Yüzdeleri

	Anne		Baba	
Öğrenim Düzeyi	f	%	f	%
Okuma-yazma bilmiyor	61	7.1	12	1.40
İlkokul	326	38.13	241	28.19
Ortaokul	156	18.25	180	21.05
Lise	217	25.38	244	28.54
Üniversite	76	8.89	143	16.73
Lisans üstü	10	1.17	22	2.57
Belirtilmemiş	9	1.05	13	1.52
Toplam	855	100	855	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %38.13'ünün annesi ilkokul mezunudur ve ilkokul mezunu anneye sahip öğrenciler örneklemin en geniş yüzdesini oluşturmaktadır. Öğrencilerin %8.89'unun annesi üniversite, %1.17'sinin annesi lisansüstü mezunudur. Öğrencilerin %28.19'unun babası ilkokul mezunudur ve ilkokul mezunu babaya sahip öğrenciler, örneklemin en geniş yüzdesini oluşturmaktadır. Öğrencilerinin %16.73'ünün babası üniversite, %2.57'sinin babası lisansüstü mezunudur. Öğrencilerin babalarının annelere göre daha yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin; 488 (%57.08)'inin 850-2000TL aralığında, 265 (%30.99)'inin 2001-4000 TL aralığında, 55 (%6.43)'inin 4001-6000TL aralığında, 24 (%2.80)'ünün ise 6001 TL üzeri gelire sahip olduğu anlaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Huebner (1994) tarafından geliştirilen ve Çivitçi (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çok Boyutlu Yaşam Doyum Ölçeği", Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush tarafından geliştirilen ve Yılmaz (2000) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan "Anne-Baba Tutum Ölçeği", ve Bar-On ve Parker (2000) tarafından geliştirilen ve Köksal (2007) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan "Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği-Çocuk ve Ergen Formu" kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan ergenler hakkında bazı bilgilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanmıştır (Ek-1). Bu formda ergenlerin yaş, cinsiyet sınıf düzeyleri ile ergenlerin anne ve babalarına ait genel bilgiler ve öğrenim düzeylerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

3.3.2. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği

Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği (Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale) Huebner (1994) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin özgün formunda 10'u olumsuz toplam 40 madde bulunmaktadır**.** Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği beş boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; aile, arkadaş, okul, çevre, benliktir. Ölçeğin uygulanması sonucunda bu beş boyuttan elde edilen puanların yanında bir de genel

yaşam doyumu puanı elde edilmektedir. Ölçek maddeleri (1) Hiçbir zaman, (2) bazen, (3) sık sık, (4) her zaman olmak üzere dört seçenek üzerinden yanıtlanmaktadır. Olumsuz maddeleri tersten puanlanması ile elde edilen puanların yüksek olması yaşam doyumunun da arttığını göstermektedir.

Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin ilk psikometrik çalışmaları iki aşamalı olarak yapılmıştır (Huebner, 1994). İlk aşamada deneme formu, 3.-8. sınıf arasında öğrenim gören 312 öğrenciye uygulanmış ve ait olduğu alt ölçekle madde-test korelasyonu .30'un üstünde olan 40 madde üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda 40 maddenin 5 faktörde toplandığı ve maddelerin faktör yüklerinin .38 ile .82 arasında değiştiği görülmüştür. Bu beş faktörün birlikte toplam varyansın %49.5'ini açıkladığı görülmüştür. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları toplam puan için .92, aile alt ölçeği için .82, okul alt ölçeği için .85, arkadaş alt ölçeği için .85, benlik alt ölçeği için .82 ve yaşanılan çevre alt ölçeği için .83 olarak bulunmuştur. İkinci aşamada ise ölçek 413 tane 3.-5.sınıf arasındaki öğrenciye uygulanmış ve yeniden faktör analizi yapılmıştır. İlk aşamada elde edilen faktör yükleri ile ikinci aşamada elde edilen faktör yükleri arasındaki korelasyonun .98'in üstünde olduğu görülmüştür. Türkçe'ye Çivitçi (2007) tarafından uyarlanmıştır. Bu çalışma, örneklemi genelde 3.-5. sınıf arasındaki öğrencilerden oluştuğundan 6.-8. sınıflar için (Huebner ve ark., 1998) 291 katılımcı ile yeniden test edilmiştir. Test-tekrar test güvenirlik katsayıları toplam puan için .81, aile alt ölçeği için .75, okul alt ölçeği için .70, benlik alt ölçeği için .53, yaşanılan çevre alt ölçeği için .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test uygulaması için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırayla toplam puan için .91 ve .93; aile alt ölçeği için .84 ve .81; okul alt ölçeği için .85 ve .88; arkadaş alt ölçeği için .85 ve .81; benlik alt ölçeği için .77 ve .78;yaşanılan çevre alt ölçeği için .78 ve .86 olarak bulunmuştur (akt. Çivitçi, 2007).

Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği, ülkemizdeki diğer yaşam doyumu ölçeklerinin aksine yaşam doyumunu çok boyutlu olarak ele almaktadır. Ölçek, aile, okul, yaşanılan çevre, arkadaş ve benlik olmak üzere beş boyuttan oluşmakta; bu beş boyutun yanında bir de genel yaşam doyumu puanı vermektedir. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği, Çivitçi (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Malatya ili merkezinde alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencileri temsil edeceği düşünülen altı ilköğretim okulunun ikinci kademesinde öğrenim gören 348'i kız, 340'ı erkek toplam 688

öğrenciden elde edilen verilerle gerçekleştirlmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamaları 13.01'dir.

Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe formunun (Çivitçi, 2007) yapı geçerliğini test etmek için 516 öğrenciden veri elde edilmiş ve elde edilen verilere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, ölçeğin özgün formundaki beş boyutla sınırlandırılmıştır. Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin özgün formundaki 15, 36, 35. ve 24. maddeler analizden çıkarılmıştır. Yapılan döndürme işlemi sonunda faktör yükleri .34 ile .81 arasında değişen beş faktörden ve toplam 36 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Beş faktör birlikte toplam varyansın %44.50'sini açıklamaktadırlar. Çokboyutly Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin alt ölçek puanlarının birbirleriyle olan korelasyonları .19 ile .40; toplam puanla olan korelasyonları ise .59 ile .72 arasındadır.

Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanma çalışmalarında ölçeğin zamandaş geçerliğini test etmek için Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) kullanılmış ve 516 öğrenciden veri elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayıları, yaşanılan çevre alt ölçeği için .75, benlik alt ölçeği için .70, arkadaş alt ölçeği için .85, okul alt ölçeği için .76, aile alt ölçeği için .74 ve toplam puanda .87 bulunmuştur. Ölçek, 78 öğrenciye iki hafta ara ile iki kez uygulanmış ve bu uygulama sonucunda elde edilen test tekrar test güvenirlik katsayıları; yaşanılan çevre alt ölçeği için .75, benlik alt ölçeği için .79, arkadaş alt ölçeği için .70, okul alt ölçeği için .81, aile alt ölçeği için .86 ve toplam için .83 olarak bulunmuştur. Elde edilen verilere dayanarak bu ölçme aracının ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin yaşam doyumlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Çivitçi, 2007).

Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin bu araştırma örneklemi için Croanbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayıları incelenmiştir. Belirlenen iç tutarlık katsayıları arkadaş alt ölçeği için .83, okul alt ölçeği için .83, aile alt ölçeği için .88, çevre alt ölçeği için .79, benlik alt ölçeği için .71 ve yaşam doyumu toplam puanı için .89'dur. Kullanılan ölçek **(**Ek-2) de sunulmuştur.

3.3.3. Anne-Baba Tutum Ölçeği

Anne-Baba Tutum Ölçeği, Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush tarafından 1991 yılında geliştirilmiştir. Anne-Baba Tutum Ölçeği oluşturulurken Baumrind (1971),

Maccoby ve Martin'in çalışmalarından ve anne-baba tutumu ile ilgili var olan diğer ölçeklerden (Dornbusch ve ark., Steinberg ve ark.) yararlanılmıştır. Ölçek puanlarına uygulanan faktör analizi sonucunda kabul/ilgi (acceptance/involvement), kontrol/ denetleme (strictness/supervision) ve psikolojik özerklik (psychological/autonomy) olmak üzere 3 faktör ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2000).

Ölçeğin kabul/ilgi boyutu çocukların anne-babalarını sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algılama düzeylerini; kontrol/denetleme boyutu çocukların ebeveynlerini kontrollü ve denetleyici olarak algılama düzeylerini; psikolojik özerklik boyutu ise anne-babanın, demokratik tutumu uygulama ve çocuğun bireyselliğini ifade etmesine cesaretlendirme derecelerini ölçmeyi hedefler (Yılmaz, 2000).

Ölçekte kabul/ilgi boyutunu ölçmek için 9, kontrol/denetleme boyutu için 8, psikolojik özerklik boyutu için 9 madde bulunmktadır. Kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutundaki maddeler 4 dereceli Likert Tipi ölçek üzerinde, kontrol/denetleme boyutundaki maddelerin ilk ikisi 7 dereceli, diğer maddeler ise 3 dereceli Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirilmektedir. Boyutların Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları kabul/ilgi için .72, kontrol/denetelem için .76 ve psikolojik özerklik için .82 olarak hesaplanmıştır. (Yılmaz, 2000).

Ölçeğin kültürümüzde geçerlik ve güvenirlik çalışması ilk olarak Yılmaz (2000) tarafından ilköğretim, lise ve üniversite öğrencisi toplam 360 denek üzerinde yapılmıştır. Ölçek, deneklere 15 gün arayla iki kez uygulanmıştır. İlköğretim öğrencileri için test-tekrar test güvenirlik katsayıları ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırayla; kabul/ilgi alt ölçeği için .74 ve .60, kontrol/denetleme alt ölçeği için .93 ve .75 , psikolojik özerklik alt ölçeği için .79 ve .67 olarak bulunmuştur. Lise öğrencileri için güvenirlik katsayıları ve iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; kabul/ilgi alt ölçeği için .82 ve .70, kontrol/denetleme alt ölçeği için .88 ve .69, psikolojik özerklik alt ölçeği için .76 ve .66 olarak bulunmuştur. Üniversite öğrencileri için güvenirlik katsayıları ve iç tutarlık katsayıları sırasıyla; kabul/ilgi alt ölçeği için.79 ve .73, kontrol/denetleme alt ölçeği için .85 ve .66, psikolojik özerklik alt ölçeği için .67 ve .65 olarak bulunmuştur (Yılmaz, 2000). Elde edilen verilere göre ölçek anne-baba tutumnu ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır (Yılmaz, 2000).

Musaağaoğlu (2004) da ölçeğin geçerlik güvenirlik analizi ile faktör yapısını incelemiştir. Bu araştırmada deneklerden anne ve baba için ayrı ayrı anne-baba tutum ölçeği formu doldurmaları istenmiş ve bu iki form arasındaki korelasyon incelenmiştir. Örneklem genelinde ölçeğin anne ve baba formu arasında anlamlı pozitif korelasyon

olduğu görülmüştür (r=.87, p<.01). Ölçeğin anne ve baba formları arasında kabul/ilgi alt ölçeği için (r=.80, p<.01); kontrol/denetleme alt ölçeği için (r=.94, p<.01) ve psikolojik özerklik alt ölçeği için (r=.85, p<.01) pozitif yönlü anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir.

Orijinal ölçek 3 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin kabul/ilgi boyutunu 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17 numaralı, psikolojik özerlik boyutunu 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18 numaralı ve kontrol/denetleme boyutunu 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 numaralı maddeler oluşturmaktadır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin belirgin şekilde üç temel boyutta temsil edildiği görülmüştür. Ancak, kabul/ilgi faktöründe faktör yükü .30'un altında olan üçüncü madde ("annem ve babam yaptığım şeyin en iyisini yapmam için beni zorlar") çıkartılmış ve kabul/ilgi farktöründe sekiz madde yer almıştır. Yapılan faktör analizi sonuçları, ölçekte yer alan maddelerin orijinal ölçekteki maddelere benzer bir faktör yapısı oluşturduğunu göstermektedir (Musaağaoğlu, 2004)

Ölçek maddeleri; "tamamen benziyor" için 4, "biraz benziyor" için 3, "benzemiyor" için 2, "hiç benzemiyor" için 1 olarak puanlamıştır. Ölçek değerlendirilirken tek numaralı maddeler aynen alınmış (kabul/ilgi boyutu); çift numaralı maddeler (12. madde hariç) tersten puanlanmıştır. Kontrol/denetleme boyutuna ait puanlama; ilk iki madde 'hayır' cevabı için 7, 'istediğim saate kadar' cevabı için 1 olacak şekilde puanlanmıştır. 21. sorudan itibaren ise "hiç çaba göstermez" cevabı için 1, "çok az çaba gösterir" cevabı için 2 ve "çok çaba gösterir" cevabı için 3 olacak şekilde puanlama yapılmıştır (Yılmaz, 2000). Araştırmada kullanılan ölçek Ek-3'te sunulmuştur.

Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin bu araştırma örneklemi için Croanbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayıları incelenmiştir. Belirlenen iç tutarlık katsayıları kabul/ilgi alt ölçeği için .65, kontrol/denetleme alt ölçeği için .77, psikolojik özerklik alt ölçeği için .66 olarak bulunmuştur.

3.3.4. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu, Bar-On ve Parker (2000) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye Köksal (2007) tarafından uyarlanmıştır. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu, 7-18 yaş arasındaki çocuk ve gençlere uygulanabilen ve 60 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin maddeleri (1) beni çok az tanımlıyor, (2) beni biraz tanımlıyor, (3) beni genellikle tanımlıyor ve (4) beni çok

tanımlıyor olmak üzere 4'lü Likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçekteki 6, 15, 21, 26, 28, 35, 37, 46, 49, 53, 54, 58 numaralı maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin uygulama süresi 20-25 dakikadır.

Ölçek kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, genel ruh hali, olumlu etki ve tutarsızlık olmak üzere 7 alt ölçekten oluşmaktadır. Bunların yanında bir de duygusal zeka toplampuanı elde edilir. Ölçeğin kişisel beceriler boyutundan yüksek puan alınması, bireyin kendi duygularını anlama ve ifade etme yeterliliğine sahip olduğu anlamına gelir. Kişilerarası beceriler boyutundan yüksek puan alan bireyler, kişilerarası becerileri korumada, diğerlerini dinlemede ve diğerlerinin duygularını anlayıp takdir etmede başarılıdırlar. Uyum boyutundan yüksek puan alan bireyler esnek, gerçekçi, değişikliklerle başetmede etkili ve yaşam problemleri ile başaçıkmak için olumlu yollar bulabilen bireylerdir. Stres yönetimi boyutundan yüksek puan alan bireyler genelde sakin, baskı altında bile iyi çalışabilen ve nadiren dürtüsel davranan bireylerdir. Genel ruh hali boyutundan yüksek puan alan bireyler, iyimserdirler ve olaylara karşı genelde olumlu bakış açısı geliştirebilirler. Olumlu etki boyutundan yüksek puan alan bireyler bireyler gereğinden fazla olumlu etki bırakmak istemişlerdir. Tutarsızlık, tüm alt ölçeklerden yüksek puan alınması durumunda ortaya çıkar. Bu durum ölçeği cevaplayan bireyin yönergeyi anlamadığını, testi dikkatsiz ve gelişi güzel işaretlemiş olduğunu gösterir. Duygusal zeka toplam puanının yüksek olması, bireyin genellikle günlük ihtiyaçlarla baş etmede etkili ve mutlu olduğunu ifade eder (Köksal, 2007).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu'nun geçerlilik ve güvenirlik çalışması 1039 ilköğretim öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Kapsam geçerliliğini sınamak amacıyla ölçeğin orjinal maddeleri ve önerilen çevirileri ile 10 uzman görüşüne sunulmuş ve maddeler uzmanların önerileri doğrultusunda değiştirilmiştir. Uzmanların çoğunluğu tarafından ölçek için uygun bulunan maddeler ölçeğe konulmuştur. Her madde ile ölçek puanları arasındaki korelasyonları temel alan madde analizi işlemleri (madde toplam, madde kalan, test-tekrar test) sonucunda ölçekteki maddelerin üç analizden en az birinde güvenilir sonuç verdiği görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları; kişilerarası beceriler alt ölçeği için .80, kişisel beceriler alt ölçeği için .62, stres yönetimi alt ölçeği için .68, uyum alt ölçeği için.85, genel ruh hali alt ölçeği için .85 ve olumlu etki alt ölçeği için .63'tür. (Köksal, 2007)

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu'nun bu araştırma örneklemi için Croanbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayıları incelenmiştir. Belirlenen iç tutarlık katsayıları kişisel beceriler alt ölçeği için .70, kişilerarası beceriler alt ölçeği için .81, uyum alt ölçeği için .87, stres yönetimi alt ölçeği için .74, genel ruh hali alt ölçeği için .84, olumlu etki alt ölçeği için .58 ve duygusal zeka toplam puanı için .90'dır. Kullanılan ölçek Ek -4 'te sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama araçlarının belirlenmesinden sonra örnekleme alınacak ortaöğretim kurumları belirlenmiş ve Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli yasal izinler (Ek-5) alındıktan sonra uygulama yapılmıştır. Veri toplama işlemlerine başlanmadan önce belirlenen okulların idarecilerine gerekli bilgiler verilmiş ve okul psikolojik danışmanları ile okullarda hangi gün uygulama yapılacağı kararlaştırılmıştır. Belirlenen günlerde ve belirlenen ders saatlerinde uygulamalar yapılmıştır. Uygulama sırasında toplanan verilerin önemi belirtilmiş ve bu nedenle verilen cevapların samimi olmasını ve doğru bilgiler içermesi gerektiği vurgulanmıştır.

Veriler Aralık 2014-Nisan 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Uygulamalar yaklaşık 50 dk. sürmüştür. Uygulama sırasında 966 öğrenciye ulaşılmış; bunlardan 111 tanesi samimi doldurulmadıkları (tüm sorularda aynı şık işaretlenmiş ve örüntü kullanılmış) ve boş madde sayısının fazla olması nedeniyle analiz dışı bırakılmış toplam 855 tanesi anaize dahil edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Toplanılan verilere öncelikle temel istatistiksel analizler uygulanmış daha sonra gerekli analizler yapılmıştır. Lise öğrencileirinin yaşam doyumu düzeylerinin aileden algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, genel ruh hali, olumlu etki alt ölçekleri ve toplam duygusal zeka puanı tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için çok değişkenli regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizi yapılmadan önce çarpıklık ve sivrilik değerlerine bakılarak yordayıcı değişkenlerin normal dağılım özelliğine uygun olup olmadığına bakılmıştır. İnceleme sonucunda yordayıcı değişkenlerin çarpıklık değerlerinin -1.04 ile .39 arasında, sivrilik değerlerinin ise -.52 ile -1.11 arasında değiştiği saptanmış, hiçbir değişkenin dönüştürülmesine gerek

olmadığı görülmmemiştir. Örneklemde "doğrusallık" ve "normallik" sayıltılarının zedelenmesine neden olabilecek çok değişkenli uç değerler olup olmadığını anlamak amacıyla her bir öğrenci için Mahalanobis uzaklık değerleri saptanmış, bu değerler $p<.001$ ölçüt alınarak incelenmiş [$X^2(10)=29.59$], uç değerlerin olmadığı görülmüştür. Ayrıca artık değerler üzerine kurulu grafikler incelenmiş, standardize edilmiş artık değerler (hatalar) standardize edilmiş yordanan değişkenler için oluşturulan saçılma diyagramının doğrusal bir ilişkiyi tanımladığı, noktaların bir eksen etrafında toplandığı görülmüştür. Standardize edilmiş yordanan değerler için oluşturulan histogram ve normal dağılım eğrilerinin normale çok yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Ayrıca tolerans ve varyans şişme değerleri (VIF) incelendiğinde çoklu eş doğrusallık (multicollinearity) probleminin olmadığı görülmüştür.

Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Toplanan veriler SPSS-WİNDOWS 22 paket programıyla çözümlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada cevaplandırılmaya çalışılan amaçlara yönelik olarak toplanan verilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Yaşam Doyumu, Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Lise öğrencilerinin yaşam doyumları, anne-baba tutumları ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Tablo 6'da değişkenlerin aritmetik ortalamaları, standart sapma değerleri ve değişkenler arasındaki korelasyon değerleri yer almaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde genel yaşam doyumu ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutları arasında pozitif yönlü (sırasıyla r=.56, r=.26, r=.22) anlamlı korelasyon olduğu görülmüştür. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin alt ölçeklerine bakıldığında; aileden, arkadaştan, yaşanılan çevreden ve benlikten algılanan doyum ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon olduğu belirlenmiştir. Okuldan algılanan doyum ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve psikolojik özerklik arasında da pozitif yönlü (sırasıyla r=.45, r=.27) anlamlı korelasyon olmasına rağmen; okuldan algılanan doyum ile anne-babadan algılanan kontrol/denetleme arasında negatif yönlü (r=-.08) anlamlı korelasyon olduğu görülmüştür. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları arasındaki ilişkide en yüksek korelasyonun aileden algılanan doyum ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi arasında olduğu (r=.64); en düşük korelasyonun ise okuldan algılanan doyum ile anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (r=-.08) arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 6

raştırmada Kullanılan Değişkenlerin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Matriksi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Anne-Baba tutumları																
1. Kabul/ilgi	-															
2.Psikolojik özerklik	.09*	-														
3. Kontrol/denetleme	.25**	-.06	-													
Duygusal Zeka																
4. Kişisel beceriler	.11**	.06	.01	-												
5. Kişilerarası beceriler	.24**	.05	.18**	.22**	-											
6. Uyum	.23**	.13**	.08*	.28**	.46**	-										
7. Stres yönetimi	.07	.19**	.04	.09**	-.03	.04	-									
8. Olumlu etki	.23**	-.03	.10**	.32**	.34**	.46**	.11**	-								
9. Genel ruh hali	.35**	.10**	.18**	.43**	.50**	.48**	.22**	.56**	-							
10. Toplam	.32**	.15**	.16**	.55**	.66**	.72**	,41**	.66**	.85**	-						
Yaşam Doyumu																
11. Aile	.64**	.24**	.25**	.14**	.25**	.25**	.16**	.30**	.41**	.40**	-					
12. Arkadaş	.24**	.15**	.11**	.19**	.40**	.19**	.07*	.23**	.37**	.38**	.32**	-				
13. Okul	.45**	.27**	-.08*	.05	.17**	.10**	.02	.04	.11**	.13**	.18**	.17**	-			
14. Çevre	.30**	.16**	.18**	.20**	.18**	.15**	.22**	.26**	.31**	.34**	.47**	.29**	.04	-		
15. Benlik	.27**	.11**	.12**	.30**	.36*	.38**	.11**	.41**	.68**	.59**	.37**	.46**	.07*	.28**	-	
16. Genel yaşam doyumu	.56**	.26**	.22**	.27**	.40*	.32**	.20**	.40**	.58**	.57**	.78**	.70**	.29**	.73**	.66**	-
$\overline{X}$	28.50	21.39	18.62	15.23	39.23	28.32	30.57	14.47	43.25	171.07	21.80	26.40	21.37	19.49	18.98	108.04
Ss	4.03	4.69	2.87	3.95	5.85	6.23	6.40	3.18	7.41	21.50	5.13	4.42	1.86	5.15	3.40	13.57

* p< .05, ** p< .01

Genel yaşam doyumu ile duygusal zeka toplam puanı arasında pozitif yönde (r=.57) anlamlı korelasyon olduğu belirlenmiştir. Genel yaşam doyumu ile duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki ve genel ruh hali boyutları arasında pozitif yönlü (sırasıyla r=.27, r=.40, r=.32, r=.20, r=40 ve r=.58) anlamlı korelasyon olduğu görülmüştür. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin alt ölçeklerine bakıldığında; aileden, arkadaştan, yaşanılan çevreden ve benlikten algılanan doyum ile duygusal zekanın tüm boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon olduğu belirlenmiştir. Okuldan algılanan doyum ile duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum ve genel ruh hali boyutları arasında pozitif yönde (sırasıyla r=.17, r=.10, r=.11) anlamlı korelasyon olmasına rağmen; okuldan algılanan doyum ile duygusal zekanın kişisel beceriler (r=.05), stres yönetimi (r=.02) ve olumlu etki (r=.04) boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği ile Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutları arasındaki ilişkide en yüksek korelasyonun duygusal zekanın genel ruh hali boyutu ile benlikten algılanan doyum arasında olduğu (r=.59); en düşük korelasyonun ise duygusal zekanın stres yönetimi boyutu ile okuldan algılanan doyum (r=.02) arasında olduğu belirlenmiştir.

Duygusal zeka toplam puanı ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutları arasında pozitif yönde (sırasıyla r=.32, r=.15, r=.16) anlamlı korelasyon olduğu görülmüştür. Duygusal zekanın uyum ve genel ruh hali boyutları ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin tüm boyutları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon olduğu belirlenmiştir. Duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu ile aileden algılanan kabul/ilgi arasında pozitif yönlü (r=.11) anlamlı korelasyon olmasına rağmen; duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu ile anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (r=.06) ve kontrol/denetleme (r=.05) arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve kontrol/denetleme arasında pozitif yönlü (sırayla r=.24, r=.18) anlamlı korelasyon olmasına rağmen; duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu ile anne-babadan algılanan psikolojik özerklik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Duygusal zekanın stres yönetimi boyutu ile anne-babadan algılanan psikolojik özerklik arasında pozitif yönde (r=.19) anlamlı korelasyon olmasına rağmen; stres yönetimi ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve kontrol/denetleme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Duygusal zekanın olumlu etki boyutu ile aileden algılanan kabul/ilgi ve kontrol/denetleme arasında pozitif yönlü (r=.23, r=.10)

anlamlı korelasyon olduğu halde; duygusal zekanın olumlu etki boyutu ile anne-babadan algılanan psikolojik özerklik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ile Anne Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları arasında ilişkide en yüksek korelasyonun duygusal zekanın genel ruh hali boyutu ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi (r=.35) arasında olduğu belirlenmiştir.

4.2. Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular

4.2.1. Lise Öğrencilerinin Genel Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin genel yaşam doyumlarının, Anne- Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları olan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutları olan kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum sağlama, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Genel Yaşam Doyumunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

	Yordayıcı Değişkenler	**B**	**Standart Hata**	**ß**	**t**	**İkili r**	**Kısmi R**
	Sabit	11.13	3.63	-	3.07**	-	-
Anne-	Kabul/ilgi	1.29	.09	.38	15.03***	.56	.46
Baba	Psikolojik özerklik	.56	.07	.19	8.00***	.26	.27
Tutumları	Kontrol/denetleme	.23	.12	.05	1.97*	.22	.07
	Kişisel beceriler	.13	.09	.04	1.45	.27	.05
	Kişilerarası beceriler	.31	.07	.13	4.71***	.40	.16
Duygusal	Uyum	-.14	.06	-.07	-2.26*	.32	-.08
Zeka	Stres yönetimi	.13	.05	.06	2.40*	.20	.08
	Olumlu etki	.46	.13	.11	3.68***	.40	.13
	Genel ruh hali	.54	.06	.29	8.62***	.58	.28
	R=.74	ΔR^2=.55					
	F(9,845)= 112.64	p=.000					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 7 incelendiğinde anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin genel yaşam doyumlarını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (ΔR^2=.55, p<.001). Bu dokuz değişken birlikte, genel yaşam doyumunun toplam varyansının %55'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin genel yaşam doyumu üzerindeki göreli önem sırası; anne-babadan algılanan kabul/ilgi (ß=.38), duygusal zekanın genel ruh hali boyutu (ß=.29), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (ß=.19), duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu (ß=.13), duygusal zekanın olumlu etki boyutu (ß= .11), duygusal zeka stres yönetimi boyutu (ß=.06), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (ß=.05), duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu (ß=.04), duygusal zekanın uyum boyutudur (ß=-.07). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, anne-babadan algılanan kabul/ilgi (t=15.03, p<.001), psikolojik özerklik (t=8.00, p<.001), kontrol/denetleme (t=1.97, p<.05) boyutlarının ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler (t=4.71, p<.001), stres yönetimi (t=2.40, p<.05), olumlu etki (t=3.68, p<.001), genel ruh hali (t=8.62, p<.001), uyum (t=-2.26, p<.05) boyutlarının genel yaşam doyumunun anlamlı yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Sadece duygusal zekanın kişisel beceriler (t=1.45, p>.05) boyutunun genel yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

4.2.2. Lise Öğrencilerinin Aileden Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin aileden algıladıkları doyumun, Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin alt ölçekleri olan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin alt ölçekleri olan kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için yapılan çok değişkenli regresyon analizi sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır

Tablo 8

Aileden Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

	Yordayıcı değişkenler	B	Standart Hata	ß	t	İkili r	Kısmi R
	Sabit	-11.76	1.45	-	-8.13***	-	.-
	Kabul/ilgi	.67	.03	.53	19.67***	.64	.56
Anne-Baba Tutumları	Psikolojik özerklik	.20	.03	.18	7.05***	.24	.24
	Kontrol/denetleme	.16	.05	.09	3.48**	.25	.12
	Kişisel beceriler	-.03	.04	-.02	-.88	.14	-.03
Duygusal zeka	Kişilerarası beceri	.00	.03	.00	.14	.25	.01
	Uyum	-.01	.03	-.02	-.54	.25	-.02
	Stres yönetimi	.04	.02	.05	2.00*	.16	.07
	Olumlu etki	.17	.05	.11	3.42**	.30	,12
	Genel ruh hali	.10	.03	.14	3.86***	.41	.13
	R=.70	ΔR^2=.49					
	F(9, 845)=91.37	p=.000					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 8 incelendiğinde anne-baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının lise öğrenimine devam eden ergenlerin aileden algıladıkları doyumu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (ΔR^2=.49, p<.001). Bu dokuz değişken birlikte, aileden algılanan doyumunun toplam varyansının %49'unu açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin aileden algılanan doyum üzerindeki göreli önem sırası; anne-babadan algılanan kabul/ilgi (ß=.53), anne-babadan algılan psikolojik özerklik (ß=.18), duygusal zekanın genel ruh hali boyutu (ß=.14), duygusal zekanın olumlu etki boyutu (ß= .11), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (ß=.09), duygusal zekanın stres yönetimi boyutu(ß=.05), duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu (ß=-.02), duygusal zekanın uyum boyutu (ß=-.02) ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutudur (ß=.00). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, anne-babadan algılanan kabul/ilgi (t=19.64, p<.001), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (t=7.05, p<.001), duygusal zekanın genel ruh hali boyutu (t=3.86, p<.001), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (t=3.48, p<.01) duygusal zekanın olumlu etki boyutu (t=3.42, p<.05), duygusal zekanın stres yönetimi boyutunun (t=2.00, p<.05), aileden algılanan doyumun anlamlı yordayıcılar olduğu belirlenmiştir. Duygusal

zekanın kişisel beceriler (t=-.88, p>.05), kişilerarası beceriler (t=.14, p>.05) ve uyum (t=-.54, p>.05) boyutlarının aileden algılanan doyum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

4.2.3. Lise Öğrencilerinin Arkadaştan Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin arkadaştan algıladıkları doyum düzeylerinin, Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin alt ölçekleri olan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin alt ölçekleri olan kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için yapılan çok değişkenli regresyon analizi sonuçları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Arkadaştan Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	ß	t	İkili r	Kısmi r
	Sabit	7.40	1.54	-	4.82***	-	-
Anne-baba Tutumları	Kabul/ilgi	.11	.04	.10	3.12**	.24	.11
	Psikolojik özerklik	.11	.03	.12	3.76***	.15	.13
	Kontrol/denetleme	.02	.05	.01	.31	.11	.01
	Kişisel beceriler	.05	.04	.04	1.21	.19	.04
Duygusal Zeka	Kişilerarası beceri	.23	.03	.31	8.27***	.40	.27
	Uyum	-.08	.03	-.11	-2.96**	.19	-.10
	Stres yönetimi	.00	.02	.01	.15	.07	.01
	Olumlu etki	.05	.05	.04	1.00	.23	.03
	Genel ruh hali	.11	.03	,.18	4.09***	.37	.14
	R=.48	ΔR^2=.23					
	F(9, 845)=27.95	p<.000					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 9 incelendiğinde anne-baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin arkadaştan algıladıkları doyumu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (ΔR^2=.23, p<.001). Bu dokuz değişken birlikte, genel yaşam doyumunun toplam varyansının %23'ünü

açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin arkadaştan algılanan doyum üzerindeki göreli önem sırası; duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu (ß=.31), duygusal zekanın genel ruh hali boyutu (ß=.18), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (ß=.12), duygusal zekanın uyum boyutu (ß= -.11), anne-babadan algılanan kabul/ilgi (ß=.10) duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu (ß=.04), duygusal zekanın olumlu etki boyutu (ß=.04), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (ß=.01) ve duygusal zekanın stres yönetimi boyutudur (ß=.01). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu (t=8.27, p<.001), duygusal zekanın genel ruh hali boyutu, (t=4.09, p<.001), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (t=3.76, p<.001), anne-babadan algılanan kabul/ilgi (t=3.12, p<.01) ve duygusal zekanın uyum boyutunun (t=-2.96, p<.01) arkadaştan algılanan doyumun anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür. Anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (t=.31, p>.05) ve duygusal zekanın kişisel beceriler (t=1.21, p>.05), stres yönetimi (t=.15, p>.05) ve olumlu etki (t=1.00, p>.05) boyutlarının arkadaştan algılanan doyum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

4.2.4. Lise Öğrencilerinin Okuldan Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin okuldan algıladıkları doyum düzeylerinin, Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları olan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutları olan kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için yapılan çok değişkenli regresyon analizi sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Okuldan Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

	Yordayıcı Değişkenler	**B**	**Standart Hata**	**ß**	**t**	**İkili r**	**Kısmi r**
	Sabit	15.15	.61	-	24.84***		
Anne-baba tutumları	Kabul/ilgi	.23	.01	.49	15.74***	.45	.48
	Psikolojik özerklik	.09	.01	.23	7.65***	.27	.25
	Kontrol/denetleme	-.13	.02	-.19	-6.44***	-.08	-.22
Duygusal Zeka	Kişisel beceriler	.01	.02	.02	.47	.05	.02
	Kişilerarası beceriler	.04	.01	.14	3.98***	.17	.14
	Uyum	-.01	.01	-.05	-1.28	.10	-.04
	Stres yönetimi	-.01	.01	-.03	-.82	.02	-.03
	Olumlu etki	-.02	.02	-.03	-.88	.04	-.03
	Genel ruh hali	-.02	.01	-.08	-1.82	.11	-.06
	R=.56	ΔR=.32					
	F(9, 845)=42.33	P<.000					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 10 incelendiğinde anne-baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum sağlama, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin okuldan algıladıkları doyumu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (ΔR^2=.32, p<.001). Bu dokuz değişken birlikte, genel yaşam doyumunun toplam varyansının %32'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin okuldan algılanan doyum üzerindeki göreli önem sırası; anne-babadan algılanan kabul/ilgi (ß=.49), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (ß=.23), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (ß=-.19), duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu (ß=.14), genel ruh hali (ß=-.08), uyum (ß=-.05), stres yönetimi (ß=-.03), olumlu etki (ß=-.03), kişisel beceriler boyutlarıdır (ß=.02). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, anne-babadan algılanan kabul/ilgi (t=15.74, p<.001), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (t=7.65, p<.001), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (t=-6.44, p<.001) ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutunun (t=3.98, p<.001) okuldan algılanan doyumun anlamlı yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Duygusal zekanın kişisel beceriler (t=.47 p>.05), uyum (t=-1.28, p>.05), stres yönetimi (t=-.88, p>.05), genel ruh hali (t=-1.82,

p>.05) ve olumlu etki (t=-.88, p>.05) boyutlarının okuldan algılanan doyum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

4.2.5. Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Çevreden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin çevreden algıladıkları doyumun, Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları olan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutları olan kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için yapılan çok değişkenli regresyon analizi sonuçları Tablo11'de yer almaktadır.

Tablo 11

Yaşanılan Çevreden Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

	Yordayıcı değişkenler	**B**	**Standart Hata**	**ß**	**t**	**İkili r**	**Kısmi r**
	Sabit	-4.21	1.82		-2.31		
Anne-Baba Tutumları	Kabul/ilgi	.25	.04	.20	5.77***	.30	.20
	Psikolojik özerklik	.13	.04	.12	3.67***	.16	.13
	Kontrol/denetleme	.19	.06	.10	3.18**	.18	.11
	Kişisel beceriler	.11	.05	.09	2.49*	.20	.09
Duygusal Zeka	Kişilerarası beceriler	.03	,03	.04	.97	.18	.03
	Uyum	-.06	.03	-.07	-1.94	.15	-.07
	Stres yönetimi	.11	.03	.14	4.28***	.22	.15
	Olumlu etki	.22	.06	.14	3.52***	.26	.12
	Genel ruh hali	.06	.03	.09	1.89	.31	.07
	R=.45	ΔR^2=.20					
	F(9,845)=23.49	p=.000					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 11 incelendiğinde anne-baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin çevreden algıladıkları doyumu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (ΔR^2=.20, p<.001). Bu dokuz değişken birlikte, çevreden algılanan doyumunun toplam varyansının %20'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin

çevreden algılanan doyum üzerindeki göreli önem sırası; anne-babadan algılanan kabul/ilgi (ß=.20), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (ß=.12), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (ß=.10), duygusal zekanın stres yönetimi (ß=.14), olumlu etki (ß=.14), duygusal zekanın kişisel beceriler (ß=.09), genel ruh hali (ß=.09), uyum (ß=-.07), kişilerarası beceriler boyutudur (ß=.04). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, anne-babadan algılanan kabul/ilgi (t=5.77, p<.001), duygusal zekanın stres yönetimi boyutu (t=4.28, p<.001), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (t=3.67, p<.001), duygusal zekanın olumlu etki boyutu (t=3.52, p<.001), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (t=3.18, p<.01) ve duygusal zekanın kişisel beceriler boyutunun (t=2.49, p<.05) yaşanılan çevreden algılanan doyumun anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür. Duygusal zekanın kişilerarası beceriler (t=.97 p>.05), uyum (t=-1.94, p>.05) ve genel ruh hali (t=1.89, p>.05) boyutlarının çevreden algılanan doyum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

4.2.6. Lise Öğrencilerinin Benliklerinden Algıladıkları Doyumun Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zekaya İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin benliklerinden algıladıkları doyumun, Anne- Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları olan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutları olan kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali tarafından ne oranda yordandığını belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12

Benlikten Algılanan Doyumun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

	Yordayıcı değişkenler	B	Standart Hata	ß	t	İkili r	Kısmi R
Anne- Baba Tutumları	Sabit	4.55	.98	-	4.65	-	-
	Kabul/ilgi	.03	.02	.03	1.17	.27	.40
	Psikolojik özerklik	.03	.02	.04	1.70	.11	.06
	Kontrol/denetleme	-.01	.03	-.01	-.25	.12	-.01
Duygusal Zeka	Kişisel beceriler	.00	.02	.00	-.13	.30	-.01
	Kişilerarası beceriler	.00	.02	.00	-.03	.36	.00
	Uyum	.03	.02	.05	1.50	.38	.05
	Stres Yönetimi	-.03	.01	-.05	-1.75	.11	-.06
	Olumlu etki	.03	.03	.03	1.01	.41	.04
	Genel ruh hali	.29	.02	.64	17.47***	.68	.52
	R=.69	ΔR^2=.48					
	F(9,845)=84.93	P=.000					

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 12 incelendiğinde anne-baba tutumlarının kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin benliklerinden algıladıkları doyumu anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (ΔR^2=.48, p<.001). Bu dokuz değişken birlikte, benlikten algılanan doyumun toplam varyansının %48'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin algılanan doyum üzerindeki göreli önem sırası; duygusal zekanın genel ruh hali boyutu (ß=.64), duygusal zekanın stres yönetimi boyutu (ß=-.05), duygusal zekanın uyum boyutu (ß=.05), anne-babadan algılanan psikolojik özerklik (ß=.04), anne-babadan algılanan kabul/ilgi (ß=.03), duygusal zekanın olumlu etki boyutu (ß=.03), anne-babadan algılanan kontrol/denetleme (ß=-.01), duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu (ß=.00), duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutudur (ß=.00). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece duygusal zekanın genel ruh hali boyutunun (t=17.47, p<.001) lise öğrencilerinin benliklerinden algıladıkları doyumun anlamlı yordayıcısı olduğu görülmüştür. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi (t=1.17, p>.05), psikolojik özerklik (t=1.70 p>05), kontrol/denetleme (t=-.25, p>05) ve duygusal zekanın kişisel beceriler (t=-.13, p<.05), kişilerarası beceriler (t=-.03, p>.05), uyum (t=1.50 p>.05), stres yönetimi (t=-1.75, p>.05), olumlu etki (t=1.01, p>.05) boyutlarının benliklerinden algıladıkları doyum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığıbelirlenmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Yaşam Doyumu, Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkilere İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada lise öğrencilerinin anne-babalarından algıladıkları kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme düzeyleri, duygusal zekaları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkileri belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen analizler sonucu elde edilen korelasyon değerleri incelendiğinde anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme ile genel yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin boyutları ve Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği boyutlarına göre; anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ile aileden, arkadaştan, yaşanılan çevreden, okuldan, benlikten algılanan doyum arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulgulanmıştır. Demokratik anne-baba stilinde kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme yüksektir (Steinberg, Elman ve Mounts, 1989). Bu bilgiden hareketle elde edilen sonucun alanyazındaki araştırma sonuçlarıyla paralel olduğu söylenebilir. Araştırmalar anne-babalarını demokratik algılayan ergenlerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Milevsky, Schlechter, Netter ve Kehn, 2007; Ünsal Seydooğulları ve Çiftçi Arıdağ, 2012). Tuzgöl Dost (2006) ailelerini demokratik algılayan ergenlerin öznel iyi oluşlarının yüksek olduğunu belirlemiştir. Cenkseven Önder (2012a), demokratik anne-baba tutumuna sahip ergenlerin yaşam doyumunun aile, yaşanılan çevre ve arkadaş boyutlarından aldıkları puanların, ilgisiz anne-baba tutumuna sahip ergenlerden daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Aile, bireyin yaşamından doyum sağlamasında ve yaşadığı topluma uyum sağlayan bir birey olarak yetişmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Kalyencioğlu ve Kutlu, 2010). Aile içindeki iletişim tarzı ergenin toplumsallaşması ve bireyselleşmesi açısından önemlidir. Anne-babasını demokratik algılayan ergenlerin aile içinde ve dışında kendilerini ifade edebilmeleri sonucunda; ailelerinden, arkadaşlarından, yaşadıkları çevreden ve benliklerinden doyum sağladıkları düşünülebilir.

Araştırmada anne-babadan algılanan kontrol/denetleme ile aile, arkadaş, yaşanılan çevre ve benlikten algılanan doyum arasında pozitif; okuldan algılanan doyum arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulgulanmıştır. İlgili alanyazında

ebeveyn kontrolü ile ilgili elde edilen sonuçlar birbirinden farklıdır. Barber (1996) yetersiz kontrolün ergenlerde risk alma davranışını arttırdığını belirtmiştir. Dwairy ve Achoui (2010) ise ebeveyn kontrolünün yüksek olmasının, çocukların algılanan kişisel yeterliliklerini ve kontrollerini azalttığını, onlara çaresizlik yükleyerek kaygı ve depresyona neden olduğunu bildirmiştir. Baumrind (1991) ise anne-baba tutumlarını tanımladığı modelinde, anne-baba kontrolünün yüksek düzeyde olmasının da düşük düzeyde olmasının da çocuklarda duygusal ve davranışsal problemlere sebep olabileceğini ifade etmektedir. Bu bilgilerden hareketle ergenin anne-babasından algıladığı kontrol/denetlemenin aile, yaşanılan çevre, benlik ve arkadaştan algıladığı doyumu arttırırken; ailesinden bağımsız olarak kendini ifade edeceği yer olan okuldan algıladığı doyumu düşüreceği düşünülebilir. Bu araştırma bulgularına göre, ergenler için anne-babadan algılanan kontrol/denetlemenin miktarından çok; hangi alanlarda hissettirildiğinin önemli olduğu düşünülebilir.

Araştırmada duygusal zeka toplam puanı ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Demokratik anne-baba tutumunda kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme yüksektir (Steinberg, Elman, Mounts, 1989). Demokratik ortamda anne-babaların çocuklarına karşı tavırları tutarlı, kararlı ve güven vericidir. Böyle ortamlarda çocuğa koşulsuz saygı ve sevgi gösterilmesinin yanında çocuğun hem denetlenmesine hem de ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak tanınır. Sorumluluk duygusunun gelişmesi için çocukların belli sınırlar içinde bazı davranışları yapmasına izin verilir (Baumrind, 1966). Konu ile ilgili yapılan araştırmalar duygusal zeka ile demokratik anne-baba tutumu arasında pozitif yönde ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Lee, Li ve Thammawijaya, 2013; Keleşoğlu, 2008). Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetlemenin yüksek olmasının ergene kendini ifade etme, iletişim becerilerini geliştirme ve özdenetimini sağlama konusunda yardımcı olduğu, aile içinde bu özelliklerin gelişmesinin ergenin duygusal zekasına katkı sağladığı düşünülebilir.

Duygusal zekanın boyutlarına bakıldığında; duygusal zekanın uyum ve genel ruh hali boyutları ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi arasında ve duygusal zekanın stres yönetimi boyutu ile anne-babadan algılanan psikolojik özerklik arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu saptanmıştır. Ayrıca

duygusal zekanın kişilerarası beceriler ve olumlu etki boyutları ile anne-babadan algılanan kabul/ilgi, kontrol/denetleme yine pozitif yönde ilişkilidir. Yapılan araştırmalar anne-baba tutumunun boyutlarının duygusal zekanın farklı boyutları ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Topuksal (2011) demokratik anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin duygusal zekanın kişilerarası beceriler, stres yönetimi ve uyum boyutlarından yüksek puan aldıklarını bildirmiştir. Uyaroğlu (2011) annelerin demokratik tutumundaki puan artışı ile normal çocuklarda karşısındakinin duygularını anlama puanı arasında pozitif, babaların sert disiplin anlayışındaki puan artışı ile normal çocuklarda duyguları yönetme arasında negatif, yönlü ilişki olduğunu bildirmiştir. Demokratik aile ortamında kendini ifade etmesi için teşvik edilen bireylerin, duygu ve düşüncelerinin farkında olarak yaşadıkları bu nedenle de duygularını yönetme becerilerinin geliştiği düşünülebilir.

Araştırmada genel yaşam doyumu ile duygusal zeka toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin boyutları ile Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutlarına bakıldığında; aile, arkadaş, yaşanılan çevre ve benlikten algılanan doyum ile duygusal zekanın kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki ve genel ruh hali boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Okuldan algılanan doyum ile duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum ve genel ruh hali boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olmasına rağmen; okuldan algılanan doyum ile duygusal zekanın kişisel beceriler, olumlu etki ve stres yönetimi boyutları arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, farklı yaş grupları üzerinde yapılmış araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Kırtıl (2009) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin genel yaşam doyumu ve duygusal zeka toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu bildirmiştir. Ayrıca birçok araştırmada (Liu, Wang ve Lü, 2013; Ruiz Aranda, Extremera ve Pineda, 2014; Sasanpour, Khodabakhski ve Nooryan, 2012) üniversite öğrencilerinin duygusal zekaları ile mutluluk düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Koçak ve İçmenoğlu (2012) duygusal zeka ölçeği alt boyutlarından iyimserlik ve duygularını ifade etme düzeylerinin üstün yetenekli öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu; ancak duygusal zeka alt boyutlarından duygulardan faydalanma düzeyinin öğrencilerin yaşam doyumlarını anlamlı yordamadığını bildirmişlerdir. Bar-On'a göre (2006), duygusal zekası gelişmiş kişiler bir şeyi yapabilme inancı geliştirebilen, duygularını kontrol etme yetisini kullanarak kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını en aza indirgeyip yüksek

kalitede bir yaşam sürebilen kişilerdir. Kendini tanıyan, kendini ve başkalarını motive edebilen, kişilerarası ilişkileri iyi yöneten ve stresli durumlarla baş edebilen bireylerin aileden, arkadaştan, okuldan, benlikten ve yaşadıkları çevreden algıladıkları doyum düzeylerinin ve genel yaşam doyumlarının yüksek olacağı düşünülebilir.

5.2. Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Anne- Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

5.2.1. Lise Öğrencilerinin Genel Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme boyutları ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, olumlu etki, stres yönetimi ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin genel yaşam doyumlarını ne düzeyde yordadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme, duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki ve genel ruh hali boyutlarının genel yaşam doyumunu yordamada önemli katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutlarındaki artışın genel yaşam doyumunda artışa neden olduğu görülmektedir. Deniz ve Işık (2010) anne-babasına güvenli bağlılık geliştiren üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının; anne-babasına korkulu ve saplantılı bağlılık geliştirenlerden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Eryılmaz (2012) ailelerin; ergenlerle ilgilenmelerinin, onların algılanan kontrollerini desteklemelerinin, ergenlerle olumlu iletişimde bulunmalarının, ergenlere karşı demokratik ve izin verici anne-baba tutumu içerisinde bulunmalarının, ailede birliği oluşturmalarının, ergenlerin özerkliğini desteklemelerinin, ergenleri ailede yönetime katmalarının ve ergenlerle birlikte etkinlik yapmalarının onların öznel iyi oluş düzeyini arttırdığı bildirmektedir. Özdemir (2012) anne-baba kabul/ilgisinin ergenlerin iyi oluşu üzerinde önemli etkisinin olduğunu, ancak anne-baba kontrolünün daha sınırlı düzeyde etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bulgulardan farklı olarak Eryılmaz (2011), aile ortamındaki birlik ile ergen öznel iyi oluşu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu; aile ortamındaki kontrol ile ergen öznel iyi oluşu arasında ise bir ilişki olmadığını bildirmiştir. Ergenin kimliğini oluşturma, kendini değerli ve yeterli hissetme sürecinde ebeveynin desteği oldukça önemli bir yere sahiptir (Çuhadaroglu Çetin ve

ark., 2004). Ailede kendini ifade eden, etkili iletişim kuran, duygusal ve sosyal olarak desteklendiğini hisseden bireylerin yaşam doyumlarının artacağı düşünülebilir.

Araştırmada duygusal zekanın kişilerarası beceriler, stres yönetimi, olumlu etki ve genel ruh hali boyutlarındaki artışın genel yaşam doyumunda artışa; uyum boyutundaki artışın genel yaşam doyumunda düşüşe neden olduğu görülmektedir. Duygusal zekanın boyutları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalarda, yaşam doyumunun duygusal zekanın farklı boyutları ile ilişkili olduğu görülmektedir. İnci (2014) duygusal zekanın genel ruh hali ve kişisel beceriler boyutları ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde; kişilerarası ilişkileri, stres yönetimi ve uyum boyutları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmektedir. Deniz ve Yılmaz (2004) üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile duygusal zeka boyutları (kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyumluluk boyutu, stresle başa çıkma boyutu, genel ruh durumu boyutu) ve toplam duygusal zeka puanları anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişki belirtmiştir. Akkan (2010) duygusal zeka alt boyutlarından iyimserlik ve duygularını ifade etme düzeylerinin üstün yetenekli ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin anlamlı yordayıcısı olduğunu bildirmektedir. Gannon ve Ranzjin (2005) duygusal zekanın yaşam doyumundaki bazı değişiklikleri yordadığını ifade etmişlerdir. Duygusal zekanın uyum boyutu, bireyin kendi duygu ve düşüncelerini değişime uyarlayabilmesi ve kişisel ve kişilerarası problemleri etkili bir şekilde çözebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Stein ve Book, 2003). Ancak Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin uyum boyutunda bulunan maddeler (örn; "bir problemi çözene kadar uğraşırım" "Problemleri çözerken farklı yolları kolaylıkla kullanabilirim") daha çok problem çözme üzerine odaklanmış ifadelerdir. Bu alt ölçekteki hiçbir maddenin kişisel ya da kişilerarası ilişkilerle doğrudan ilişkili olmaması ve veri toplama araçlarının lise öğrencilerine okullarda uygulanması nedeniyle, maddelerin öğrenciler tarafından akademik anlamda problem çözme olarak algılanmış olabileceği düşünülmektedir. Genel yaşam doyumu artarken, duygusal zekanın uyum boyutundaki düşüşün nedeninin bu durum olabileceği düşünülmektedir.

5.2.2. Lise Öğrencilerinin Aileden Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme boyutları ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin kişisel beceriler,

kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin aileden algıladıkları doyumu ne düzeyde yordadığı bulunmaya çalışılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre; anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın genel ruh hali, olumlu etki, stres yönetimi boyutlarının aileden algılanan doyumu yordamada önemli katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan psikolojik özerklik, kabul/ilgi ve kontrol/denetleme boyutlarındaki artışın aileden algılanan doyumda artışa neden olduğu görülmektedir. Yılmaz (2011) ergenlerde anne-babadan algılanan kontrol/denetlemedeki artışın kuraldışı davranış göstermede düşüşe neden olduğunu bildirmiştir. Türküm, Kızıltaş, Bıyık ve Yemenici (2005) ergenlerin aileleriyle olan olumlu ilişkilerinin sosyal ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini, aileden algılanan desteğin artmasının ergenlerin uyum düzeylerini yükselttiğini ve ergenlerde aileye olumlu bakmanın stres azaltıcı ve uyum sağlayıcı etkisinin olduğunu belirtmiştir. Gündüz (2006) algılanan aile desteği ile ruhsal problemler arasında negatif ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme düzeyleri yüksek olan ergenlerin, aile içerisinde kendilerini ifade edebilmelerinin, onlardan destek ve sıcaklık görmelerinin ve ailede güvenli hissetmelerinin aileden algıladıkları doyumu yükselttiği düşünülebilir.

Araştırmada duygusal zekanın olumlu etki, genel ruh hali ve stres yönetimi boyutlarındaki artışın aileden algılanan doyumda artışa neden olduğu görülmektedir. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin olumlu etki alt testinden yüksek puan alınması bireylerin gereğinden fazla olumlu etki bırakmak istediklerini göstermektedir (Köksal, 2007). Ölçeğin stres yönetimi boyutu, bireyin stresli durumları etkili ve yapıcı bir şekilde yönetebilmesi ve tepkilerini kontrol edebilmesini; genel ruh hali boyutu ise bireyin hayata neşeli ve pozitif bakarak hayatından memnun olması ve kendi kendini motive edebilmesini içerir (Bar-On, 2006). Aileler, yaşam boyu bir dizi dönüm noktaları, geçişler ve evden ayrılma, bir çift olma, çocuğun doğumu, çocuk yetiştirme, yeni bir işe başlama ve emekliliği içeren birçok düğüm noktaları yaşarlar. Bir sonraki evreye sağlıklı bir şekilde geçiş için ailenin yaşam döngüsündeki bütün düğüm noktalarında kendini yeniden organize etmesi gerekir (McGoldrick, Gerson ve Petry, 2008). Yeniden organize etme süreci stresli bir süreçtir ve bu sürecin sağlıklı atlatılabilmesi tüm aile üyelerinin çabaları ile mümkündür. Ergenlik döneminde bir üyeye sahip olmak da aile yaşam döngüsünde bir düğüm noktası olarak görülebilir. Çünkü bu süreçte de kuralların, bakış açılarının yeniden organizasyonu söz konusu

olabilir. Ergenlik dönemindeki bireyin hayata pozitif bakarak kendi kendini motive edebilmesinin, stresle etkili bir şekilde başaçıkabilmesinin ve tepkilerini kontrol edebilmesinin, bu yeniden organizasyon sürecinde yaşanan çatışmaların, etkili bir şekilde çözülmesine katkı sağlayacağı ve ergenin ailesinden algıladığı doyumu arttıracağı düşünülebilir. Bu süreçte ergenin kendini olduğundan daha etkili gösterme çabasının da olumlu etki alt testinden alınan puanı yükselttiği düşünülebilir.

5.2.3. Lise Öğrencilerinin Arkadaştan Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, olumlu etki, stres yönetimi ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin arkadaştan algıladıkları doyumu ne düzeyde yordadığı bulunmaya çalışılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre; anne-babadan algılanan psikolojik özerklik ve kabul/ilgi ile duygusal zekanın kişilerarası beceriler, genel ruh hali, uyum boyutlarının arkadaştan algılanan doyumu yordamada önemli katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik boyutlarındaki artışın arkadaştan algılanan doyumda artışa neden olduğu belirlenmiştir. Ergenlik döneminde akranlar, ergenlerin yaşamında en az aile kadar önemli yer tutmaktadır (Pekel Uludağlı ve Sayıl, 2009). Erikson (1968) ergenlikte kişilerarası ilişkilerin, kimlik gelişiminin önemli bir parçası olduğunu, ergenin, farklı ilişkileri deneyerek, gelecekteki yetişkinlik rollerinde başarılı olmasında çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Özellikle akran ilişkilerinin hem sosyal destek hem de deneyim açısından önemli olduğunu vurgulayarak, bu ilişkilerin yetişkinlikte dünya görüşünün şekillenmesine katkıda bulunacağını ifade etmiştir (akt; Collins ve Sprinthall,1995). Ancak çocukluktaki aile ilişkilerinin ergenlikteki akran ilişkileri için güçlü duygusal bir temel oluşturduğu da unutulmamalıdır. Field, Diego ve Sanders (2002), anne-babasıyla ve arkadaşlarıyla nitelikli ilişkide bulunan ergenin çok arkadaşı olduğunu, anne-babasıyla yakın ilişkiler içinde bulunduğunu, ebeveyni ile nitelikli ilişkisi olmayan ergenlerin ise ilaç kullanımının olduğu ve okul başarısının düşük olduğunu bildirmişlerdir. Aile içerisinde olduğu gibi kabul edilen, arkadaşları konusunda özerk davranabilen ve ailesinde sağlıklı iletişimin bir parçası olan ergenin, aynı davranışları

arkadaşları ile ilişkisinde de sergileyeceği ve bu sayede arkadaşlarından algıladığı doyumun artacağı düşünülebilir.

Araştırmada duygusal zekanın kişilerarası beceriler ve genel ruh hali boyutlarındaki artışın arkadaştan algılanan doyumda artışa; uyum boyutundaki artışın arkadaştan algılanan doyumda düşüşe neden olduğu belirlenmiştir. Çivitçi ve Topbaşoğlu (2015) akılcı duygusal eğitim programına katılan ön ergenlerin genel yaşam doyumlarının, arkadaş ve benlik doyumlarının arttığını belirtmişlerdir. Duygusal zekanın kişilerarası ilişkiler ve genel ruh hali boyutlarının yüksek olması; bireyin sorumluluk sahibi olduğunu ve çeşitli kişilerle birçok alanda sağlıklı ilişkiler kurabildiğini, takım çalışmasında başarılı olduğunu, yaşamından mutlu olduğunu ve başkalarını da mutlu etme becerisine sahip olduğunu ifade eder (Stein ve Book, 2003). Aile ile olan ilişkideki gibi koşulsuz kabulün söz konusu olmadığı arkadaşlık ilişkilerinde (Eskin, 2001) ergenin bu özelliklere sahip olmasının, arkadaşları ile sağlıklı ilişkiler kurması konusunda ona yardımcı olacağı ve ergenin arkadaşlarından algıladığı doyumu arttıracağı düşünülebilir. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin uyum boyutundan yüksek puan alması bireyin esnek, gerçekçi, değişikliklerle başaçıkmada ve gündelik yaşam problemleriyle başetmede başarılı olduğu anlamına gelir (Köksal, 2007). Ancak duygusal zekanın uyum boyutunda bulunan maddeler (örn; "Zor bir soruyu cevaplarken birçok çözüm üretmeye çalışırım" "İstediğimde zor bir soruyu birçok şekilde cevaplayabilirim") daha çok problem çözme üzerine odaklanmış ifadelerdir. Ölçme araçlarının lise öğrencilerine okulda uygulanması nedeniyle bu alt ölçekteki maddelerin akademik anlamda (matematiksel) problem çözme olarak algılanmış olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, duygusal zekanın uyum boyutundaki artışın genel yaşam doyumunda olduğu gibi, arkadaştan algılanan doyumda da düşüşe neden olduğu düşünülebilir.

5.2.4. Lise Öğrencilerinin Okuldan Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutları ile Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, olumlu etki, stres yönetimi ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin okuldan algıladıkları doyumu ne düzeyde yordadığı bulunmaya çalışılmıştır. Yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre anne-babadan algılanan

kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutlarınun okuldan algılanan doyumu açıklamada anlamlı katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarındaki artışın okuldan algılanan doyumda artışa neden olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular Smith ve Sandhu (2004) ve Diaz (1989) tarafından yapılan araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. **S**mith ve Sandhu (2004), bulunduğu ortamda desteklendiğini, kabul edildiğini hisseden bireyin, daha mutlu, daha iyi hissedeceğini, okulda daha iyi performans göstereceğini ve dahası böyle bir bireyin, olumsuz antisosyal davranışlara daha az eğilimli olacağını, böylece işbirliğine ve yardımseverliğe dayalı sosyal etkinliklere daha çok katılacağını bildirmektedir. Diaz (1989), anne-baba desteğinden ve ilgisinden yoksun olan öğrencilerin akademik başarılarının düşük, sınıfta kalma risklerinin diğer öğrencilerden fazla olduğunu belirtmiştir (akt. Çelenk, 2003). Bu bilgilerden hareketle kabul edici aile ortamında büyüyen ve kendisine psikolojik özerklik sağlanan ergenin okuldan algıladığı doyumun artacağı düşünülebilir.

Regresyon analiz sonuçlarına göre, anne-babadan algılanan kontrol/denetleme boyutundaki artışın okuldan algılanan doyumda düşüşe neden olduğu belirlenmiştir. Ergenlik döneminde anne-baba ve ergen arasında; okuldaki davranışlar, okul ve derslere karşı genel tutum, okula devam, ders çalışma alışkanlıkları ve notlar çatışmaya neden olabilir (Galambos ve Almeida, 1992 akt. İnanç ve ark., 2007**).** Bu çatışmalar ergen tarafından özgürlüğüne yapılan bir müdahale olarak değerlendirilebilir. Çünkü ergenlik dönemindeki birey için okul, ailenin dışında, kendi yetenekleri ve başarısıyla ön plana çıkacağı, başkalarını etkileyip onlardan etkileneceği toplumsal ilişki ortamıdır **(**Yörükoğlu, 2008). Bu ilişki ortamında anne-babadan algılanan kontrol/denetlemenin, ergenin okuldan algıladığı doyumu düşüreceği düşünülebilir.

Araştırmada duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutundaki artışın okuldan algılanan doyumda artışa neden olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular Petrides, Frederickson, Furnham (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile paraleldir. Petrides, Frederickson, Furnham (2004), ergenlerde duygusal zekanın akademik performans ve bilişsel beceri arasındaki ilişkiyi biçimlendirdiğini, yüksek duygusal zekaya sahip öğrencilerin okula devamsızlığının ve okuldan atılma ihtimalinin daha az olduğu belirlemişlerdir. Duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutundan yüksek puan alan bireyler genellikle sorumluluk sahibidirler, çeşitli kişilerle birçok alanda sağlıklı ilişkiler kurabilirler ve takım çalışmasında son derece başarılıdırlar (Stein ve

Book, 2003). Okul, hem toplumsal yaşamın küçük bir örneği hem de belli bir düzen içerisinde yeni kuşakların yeteneklerinin geliştirildiği bir mekân ve aileden sonra gençlerin toplumsallaşmasına yardım eden bir kurumdur. Böyle bir ortamda sorumluluk sahibi olmanın, okuldaki arkadaş ve öğretmenlerle sağlıklı ilişkiler kurarak işbirliği yapmanın ergenin okuldan aldığı doyumu yükselteceği düşünülebilir.

5.2.5. Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Çevreden Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada Anne- Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutları ile Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin olumlu etki, kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin yaşadıkları çevreden algıladıkları doyumu ne düzeyde yordadığı bulunmaya çalışılmıştır. Yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın olumlu etki, stres yönetimi, kişisel beceriler boyutlarının yaşanılan çevreden algılanan doyumu açıklamada anlamlı katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme ve duygusal zekanın stres yönetimi, olumlu etki, kişisel beceriler boyutlarındaki artışın lise öğrencilerinin yaşadıkları çevreden algıladıkları doyumda artışa neden olduğu görülmektedir. Yaşanılan çevre; okul, aile, arkadaş gibi bireyin sosyal yaşamının geçtiği tüm alanları kapsamaktadır. Hilooğlu (2009) zorbalığa karışmayan öğrencilerin çevreden algılanan yaşam doyumu puan ortalamasının, zorbalığa karışan öğrencilerin çevreden algılanan yaşam doyumu puan ortalamasından daha yüksek olduğunu bildirmektedir**.** Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme düzeyinin yüksek olması, bireyin yaşadığı çevreyi güvenilir bir yer olarak algılamasını ve o çevrede kendini ifade etme yolları bulmasını sağlayacaktır. Bireyin duygusal zekanın kişisel beceriler ve stres yönetimi boyutlarında yüksek puanlar alması ise duygularının ve düşüncelerinin farkında olan ve baskı ile kolayca başaçıkabilen bir birey olmasını sağlayacaktır (Stein ve Book, 2003). Bu özelliklere sahip bir ergenin yaşadığı çevrede oluşacak streslerle başaçıkabileceği, yaşadıkları ile ilgili düşünce ve duygularını fark ederek ifade edebileceği ve tüm bunların ergenin yaşadığı çevreden algıladığı doyumu arttıracağı düşünülebilir.

5.2.6. Lise Öğrencilerinin Benliklerinden Algıladıkları Doyumun Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Tutumları ve Duygusal Zeka Bulgularına İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada Anne- Baba Tutum Ölçeği'nin kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutları ile Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, olumlu etki ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin benliklerinden algıladıkları doyumu ne düzeyde yordadığı bulunmaya çalışılmıştır. Yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre sadece duygusal zekanın genel ruh hali boyutundaki artışın lise öğrencilerinin benliklerinden algıladıkları doyumda artışa neden olduğu görülmektedir. Benlik, kişiyi kendisi yapan, başkalarından ayıran duygu tutum ve davranışların tümüdür (Yörükoğlu, 2008). Diğer insanların bireye yönelik olumlu değerlendirmeleri, geribildirimleri, koşulsuz kabulleri ve empatik yaklaşımları olumlu ve yüksek benlik yapısının oluşmasında belirleyici olmaktadır (Rogers, 1980). Benlikten algınan doyumun yüksek olması bireyin olduğu halinden (kendisinden) memnun olmasıdır. Duygusal zekanın genel ruh hali boyutundan yüksek puan alan bireyler ise pozitif olup hayata neşeli tarafından bakabilen, kendilerinden, başkalarından ve hayatının genelinden memnun olabilen bireylerdir (Bar-On, 2006). Bu bilgiler ışığında duygusal zekanın genel ruh hali boyutundan yüksek puan alan bireylerin kendilerinden ve yaşamlarından memnun olacağı ve benlik doyumlarının yüksek olacağı düşünülebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu bölümde araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirmesi yapılmış ve değerlendirmeler sonucunda hem uygulamaya hem de gelecekteki araştırmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Araştırmada ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları anne-baba tutumları, duygusal zekaları ve yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme ile duygusal zeka toplam puanı ve genel yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon olduğu görülmektedir.

Anne-baba Tutum Ölçeği'nin boyutları, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin boyutları ve Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol denetleme ile duygusal zekanın uyum, genel ruh hali boyutları ve yaşam doyumunun aile, arkadaş, yaşanılan çevre, benlik boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı; anne-babadan algılanan kabul/ilgi, psikolojik özerklik ile yaşam doyumunun okul boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı; anne-babadan algılanan kabul/ilgi ile kişisel beceriler arasında pozitif yönlü anlamlı; anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve kontrol/denetleme ile duygusal zekanın kişilerarası beceriler ve olumlu etki boyutları arasındak pozitif yönlü anlamlı; anne-babadan algılanan psikolojik özerklik ile duygusal zekanın stres yönetimi boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı; anne-babadan algılanan kontrol/denetleme ile yaşam doyumunun okul boyutu arasında ise negatif yönlü anlamlı korelasyon olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ile duygusal zekanın kişisel beceriler boyutu arasında; anne-babadan algılanan psikolojik özerklik ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutu arasında; anne-babadan algılanan kabul/ilgi ve kontrol/denetleme ile duygusal zekanın stres yönetimi boyutu arasında anlamlı korelasyon olmadığı bulunmuştur.

Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme boyutları ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum, stres yönetimi, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin genel yaşam doyumunu açıklamada önemli katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik

özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler, stres yönetimi, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin genel yaşam doyumuna pozitif yönde; duygusal zekanın uyum boyutunun ise negatif yönde katkılar yapan değişkenler olduğu bulunmuştur.

Aileden algılanan doyumun yordayıcıları olarak anne-baba tutumlarının boyutları ve duygusal zekanın boyutları incelenmiştir. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın stres yönetimi ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin aileden algıladıkları doyumu açıklamada pozitif yönde katkılar yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir.

Arkadaştan algılanan doyumun yordayıcıları olarak anne-baba tutumlarının boyutları ve duygusal zekanın boyutları incelenmiştir. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum ve genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin arkadaştan algıladıkları doyumu açıklamada katkılar yapan değişkenler olduğu bulunmuştur. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler, genel ruh hali boyutlarının lise öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları doyuma pozitif yönde; duygusal zekanın uyum boyutunun ise negatif yönde katkı yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir.

Okuldan algılanan doyumun yordayıcıları olarak anne-baba tutumlarının boyutları ve duygusal zekanın boyutları incelenmiştir. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutunu lise öğrencilerinin arkadaştan algıladıkları doyumu açıklamada katkılar yapan değişkenler olduğu bulunmuştur. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve duygusal zekanın kişilerarası beceriler boyutunun lise öğrencilerinin okuldan algıladıkları yaşam doyumuna pozitif yönde; anne-babadan algılanan kontrol/denetlemein ise negatif yönde katkı yapan değişkenler olduğu belirlenmiştir.

Yaşanılan çevreden algılanan doyumun yordayıcıları olarak anne-baba tutumlarının boyutları ve duygusal zekanın boyutları incelenmiştir. Anne-babadan algılanan, kabul/ilgi, psikolojik özerklik, kontrol/denetleme ve duygusal zekanın kişisel beceriler, stres yönetimi boyutlarının lise öğrencilerinin yaşadıkları çevreden algıladıkları doyumu açıklamada pozitif yönde katkılar yapan değişkenler olduğu bulunmuştur.

Benlikten algılanan doyumun yordayıcıları olarak anne-baba stillerinin boyutları ve duygusal zekanın boyutları incelenmiştir. Duygusal zekanın genel ruh hali boyutunun lise öğrencilerinin benliklerinden algıladıkları doyumu açıklamada pozitif yönde katkılar yapan değişken olduğu belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

Aşağıda araştırmada elde edilen bulgular ışığında uygulamalar ve bu konuda yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Yüksek yaşam doyumu ergenleri risk faktörlerinden koruyan bir değişken olduğu için ergenlerin yaşam doyumlarının arttırılmasına önem verilmelidir. Bunun için okul psikolojik danışmanlarının yaşam doyumu düşük öğrencileri tespit etmeleri ve bu öğrencilerin yaşam doyumlarını arttırmaya yönelik bireysel ve grup çalışmaları planlamaları faydalı olacaktır.
2. Ergenlerin duygusal zekalarının yaşam doyumları üzerinde etkili bir faktör olduğu bulgusundan hareketle, okul psikolojik danışmanları tarafından ergenlerin yaşam doyumlarını arttırmaya yönelik çalışmaların içine ergenlerin duygusal zeka düzeylerini arttıracak etkinlikler eklenmesi faydalı olacaktır.
3. Anne-baba tutumları ergenlerin yaşam doyumlarında etkili bir faktördür. Bu nedenle ailelere ergenlerin yaşam doyumlarını arttırmak için uygun ebeveyn tutumları hakkında bilgi verilmesinin faydalı olacağı söylenebilir.
4. Okul psikolojik danışmanları öğrencilerin yaşam doyumlarını arttırcı okul iklimi yaratmak için veliler, öğretmenler ve idarecilerle işbirliği yaparak çeşitli sosyal etkinlikler düzenleyebilirler.

6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmanın örneklemini Adana ili merkez ilçelerinin bazı ortaöğretim okullarına devam eden ergenler oluşturmaktadır. Araştırma farklı örneklemlerde tekrarlanabilir.
2. Bu çalışmada yaşam doyumu, duygusal zekanın boyutları açısından incelenmiştir. Yaşam doyumunun ergenlerin sahip olduğu başka özelliklerle (benlik saygısı, öz-yeterlilik algısı, psikolojik sağlamlık v.b.) ilişki araştırılabilir.

3. Bu çalışmada yaşam doyumu ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumları açısından incelenmiştir. Ergenlerin yaşam doyumunun ailelerinin sahip olduğu başka özelliklerle (anne ve babanın yaşam doyumu, anne-baba arasındaki ilişkinin kalitesi v.b.) ilişkisi araştırılabilir.
4. Farklı yaş gruplarında, yaşamın farklı alanlarından (aile, arkadaş, okul, çevre ve benlik) algılanan doyumunun yordayıcılarının neler olabileceği nitel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırılabilir.
5. Anne-baba tutumları ergenlerin yaşam doyumlarında etkili bir faktördür. Bu nedenle, ergenlerin yaşam doyumlarını arttırmak için uygun ebeveyn tutumları ile ilgili ailelere yönelik programlar geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Ash, C., & Huebner E.S. (2002). Environmental events and life satisfaction reports of adolescents: A test of cognitive mediation. *School Psychol.Int*., 22, 320-336.

Acun, Kapıkıran, N., Körükçü, Ö., & Kapıkıran, Ş. (2014). The relation of parental attitudes to life satisfaction and depression in early adolescents: Mediating role of self-esteem. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 1414, 1246-1252.

Adina, Ignat, A. (2010). Teacher's satisfaction with life, emotional intelligence and stress reaction. *Ştiintele Educatiei, 2,* 32-41.

Adina, Ignat, A., & Clipa, O. (2012). Teacher's satisfaction with life, job satisfaction and their emotional intelligence. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 33,* 498-502.

Adler, A. (1989). *Yaşama sanatı* (çev. Kamuran Şipal). İstanbul: Say Yayınları.

Akkan, E. (2010). *Orta öğretimde üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücü*. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Ardahan, F. (2012). Duygusal zeka ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin doğa sporu yapanlar örneğinde incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences, 3(3),* 20-33.

Ardahan, F., & Mert, M. (2013). Impact of outdoor activities, demographic variables and emotional intelligence on life satisfaction: an econometric application of a case in Turkey. *Soc Indic Res, 113,* 887-901.

Bar-On, R., (2006). The bar-on model of emotional-social intelligence. *www.eiconsortium.org.*

Bar-On, R., Fabio, A., & Palazzechi, L. (2012). The role of personality traits, core, self-evaluation and emotional ıntelligence in career decision-making difficulties. *Journal of Employment Counseling,* September, 49.

Barber, B. (1996) Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*,67, 3296-3319.

Basinska, M. A., & Drozdowska, M. (2013). Emotional intelligence as an indicator of satisfaction with life of patients with psoriasis. *Postepy Dermologi Alergologii,* 6.

Baumrind, D. (1966). The effects of authoritative parental control on child behaviors. *Child Development,* 37, 887- 907.

Baumrind. D. (1991). Parenting styles and adolescent development. İn Brooks J, Lerner GR, Petersen AC. (Edt) . The encyclopedia of adolescence. New York: Garland, s. 746 – 758.

Baumrind, D. (2008). Authoritative parenting for character and competence. David Streight (Ed.), in *Parenting for Character Five Experts, Five Practices (s. 17-30).* Oregon: Council for Spiritual and Ethical Education.

Bhullar, N., Schutte, N., & Malouff, J. (2012a). Trait emotional ıntelligence as a moderator of the relationship between psychological distress and satisfaction with life. *Individual Differences Research*, *10(1),* 19-26.

Bhullar, N., Schutte, N., & Malouff, J. (2012b). Assosiations of ındividualistic-collectivistic orientations with emotional intelligence, mental health and satisfaction with life: a tale of two countries. *Individual Differences Research, 10(3),* 165-175.

Bircan, S. (2004). *Ergenlerin duygusal zekalarının çatışma eğilimlerine ve suç davranışlarına etkisi.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Brodski, S. K., & Hutz, C. S. (2012). The repercussions of emotional abuse and parenting styles on self-esteem, subjective well-being: A retrospective study with university students in Brazil. *Journal of Agression, Maltreatment &Travma, 21, 256-276.*

Brouzos, A., Misailidi, P. ve Hadjimattheou, A. (2014). Assocations between emotional ıntelligence, socio-emotional adjustment and academic achivement in childhood: The influence of age. *Canadian Journal of School Psychology.29(2),* 83-99.

Cenkseven, F. (2004). *Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi.* Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Cenkseven, Önder, F. (2015). Öznel iyi olma. Selen Doğan (Ed.), *Yaşam Doyumu* içinde (s. 1-22). İstanbul: Nobel Yayınevi.

Cenkseven, Önder, F. (2012a). Parenting style and life satisfaction in Turkish adolescents. *Educational Research and Reviews,* 7(26), 577-584.

Cenkseven, Önder, F. (2012b). The influence of decision-making styles on early adolescents' life satisfactions. *Social Behavior and Personality An International Journal,* 40(9).

Cenkseven Önder, F., & Çolakkadıoğlu, O. (2013). Decision-making and problem solving as a well-being indicator among adolescents. *Educational Research and Reviews,* 8(11), 720-727.

Cenkseven, Önder, F., & Yılmaz, Y. (2012). Orta öğretim öğrencilerinde görülen kuraldışı davranışları yordamada yaşam doyumu ve anne-baba stillerinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, *Yaz:12(3),* 1737-1748.

Cheng, H., & Furnham, A. (2004). Perceieved parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies,* 5, 1-21.

Cobb, C., & Mayer, J. (2000). Emotional intelligence. *Educational Leadership*, November.

Coccia, C., Darling, C. A., Rehm, M., Cui, M., & Sathe, S. K. (2012). Adolescents health, stress and life satisfaction: The paradox of indulgent parenting. *Stres and Health, 28,* 211-221.

Collins, A.W., & Sprinthall A. N. (1995). *Adolescent Psychology.* New York: McGraw-Hill International Edition, 172-177.

Cooper, R., & Sawaf, A. (1997). *Liderlikte duygusal zeka* (Z. Ayman ve B. Sancar, çev. 3. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Çelenk, S. (2003). Başarının önkoşulu okul-aile dayanışması. *İlköğretim online*, 2(2), 28-34.

Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çivitçi, A. (2007). Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, *Eğitim Araştırmaları Dergisi,* 7(26), 51-60.

Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(1),* 29-52.

Çivitçi, A., & Topbaşoğlu, T. (2015). Akılcı duygusal eğitimin orta okul öğrencilerinin yaşam doyumları üzerindeki etkisi. Ege Eğitim Dergisi, 16(1), 13-29.

Çuhadaroğlu Çetin, F., Canat, S., Kılıç, E., Senol, S., Rugancı, N., & Öncü, B. (2004). Ergen ve ruhsal sorunlar: Durum saptama çalışması, *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları,* Sayı: 4

Dabke, D. (2014). Can life satisfaction be predicted by emotional intelligence, job satisfaction and presonality type. *A Peer Reviewed Research Journal,* 17(1), 22-32.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: an ıntegrative model. *Psychological Bulletin, 113(3),* 487-496.

Deniz, M. E., & Işık, E. (2010). Positive and negative affect, life satisfaction, and coping with stress by attachment styles in Turkish students. *Psychological Reports*,107 (2), 480-490.

Deniz M. E., Karakuş, Ö., Traş, Z., Eldeleklioğlu, J., Özyeşil, E., & Hamarta, Z. (2013). Parental attitude perceived by university students as predictors of subjective well-being and life satisfaction. *Psychology,* 4(3), 169-173.

Deniz, M. E., Traş, Z., & Aydoğan, D. (2009). Akademik erteleme ve denetleme odağının duygusal zeka açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Bahar, 9(2), 607,632.*

Deniz, M. E., & Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı,* 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.

Desjardins, J., Zelenski, J. M., & Koplan, R. J. (2008). An investigation of maternal personality, parenting styles and subjective well-being. *Personality and Individual Differences, 44,* 587-597.

Dew T., & Huebner, E.S. (1994). Adolescents'perceived quality of life: An exploratory investigation. J School Psycgol., 33(2), 185-199.

Diener, E.(1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin, 95(3),* 542-575.

Diener, E. ve Diener, C. (1996). Most people are happy. *Psychological Sicience, May,7(3),* 181-185.

Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal Personality Assessment, 49*, 71-75.

Diener, E., & Scollon, C. (2014). The what, when and how of teaching the science of subjective well-being. *Society for the Teaching of Psychology,41(2),* 175-183.

Diener, E. ve Seligman, M. (2002). Very happy people. *American Psychological Society*, *January;13(1), 81-84.*

Dwairy, M. & Achoui M. (2009). Parental control: A second cross- culturel research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies,* 19(1), 16-22.

Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, Ocak-Şubat-Mart,* 93-101.

Eryılmaz, A. (2012). How do adolescents increase their subjective well-being by means of establishing relationships with their parents? *Düşünen Adama Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 25,* 252-257.

Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık başetme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri,4, 5-11.*

Extremera, N., & Fernandez-Berrocal, P. (2005). Perceived emotional intelligence and life satisfaction: Predictive and incremental validity using the Trait Meta-Mood Scale. *Personality and Indıvıdual Differences, 39,* 937-948.

Field., T., Diego M., & Sanders C. (2002). Adolescents' parent and peer relationships. *Adolescence,* 37, 121-130.

Fogle L. M., Huebner, E.S., & Laughlin, J.E. (2002). The relationship between temperament and life satisfaction in early adolescence:Cognitive and behavioral mediation models. *J. Happiness Stud. 3:373-392.*

Furhan A., & Petrides, K.V. (2003). Trait emotional intelligence and happiness. *Social Behaviour and Personality,* 31(8), 815-824.

Galagher, E., & Vella-Brodrick, D. (2008). Social support and emotional intelligence as predictors of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, *44*, 1551-1561.

Gangai, K. N., & Agrawal, R. (2013). Role of emotional intelligence in managing stress among employees at workplace. *International Journal of Innovite Research & Studies, 2(3).*

Gannon, N., & Ranzijn, R. (2005). Does emotional intelligence predict unique variance in life satisfaction beyond IQ and personality? *Personality and Indıvıdual Differences, 38,* 1353-1364.

Gilligan, T. D. ve Huebner, E. S., (2002). Multudimentional life satisfaction reports of adolescents: A multitrait-multimethod study. *Personality and Indıvidual Differences,* 32, 1149-1155.

Gilman, R. S., & Huebner. E.S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *J. Youth Adolesc*. 35:311–319.

Goleman, D. (1998). *İşbaşında duygusal zeka* (Handan Balkara çev. 5. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.

Goleman, D. (1995). *Duygusal zeka neden IQ'den daha önemlidir?* (Banu Seçkin Yüksel çev. 33.baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.

Gündüz, U. H. (2006). *Uyum sorunları olan öğrencilerin anne-baba, öğretmen ve kendileri tarafından bu sorunun ele alınış biçiminin değerlendirilmesi.* Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, İzmir.

Hafen, C. A., Singh, K., & Laursen, B. (2011). The happy personality in India: The role of emotional intelligence. *J Happiness Stud, 12,* 807-817.

Hilooğlu, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbaca davranışlarını yordamada sosyal beceri ve yaşam doyumunun rolü.* Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Hilooğlu, S. ve Cenkseven Önder, F. (2010). The role of social skills and life satisfaction in predicting bullying among middle school students. Elementary Education Online, 9(3), 1159-1173.

Huebner, E. S. (1994). Preliminary development and validation of a multidimensional life satisfaction scale for children. Psychological Assessment, 6(2), 149-158.

Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6, 103–111.

Huebner, E.S. (2003). Research on assessment of life satisfaction of children and adolescents. *Soc. Indic. Res*. 64(3), 1–31.

Huebner, E. S. (2004). Research on asssessment of life satisfaction of children and adolescents. *Social Indicators Research,* 66, 3-33.

Huebner, E. S., & Gilman R. (2006). Student who like and dislike school. *Applied Research in Quality of Life,* 1, 139-150.

İnanç, B., Bilgin, M., & Atıcı, M. 2007. *Gelişim psikolojisi* (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

İnci, S. (2014). *Aday öğretmenlerin duygusal zeka ile yaşam doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

İşmen, A. E. (2001). Duygusal zeka ve problem çözme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,13*, 111-124.

Kalyencioğlu, D., & Kutlu Y. (2010). Ergenlerin aile işlevi algılarına göre uyum düzeyleri. *İstanbul Üniversitesi Florance Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 18(2), 56-62.

Kazarian, S. S., Monghnie L., & Martin, R. A. (2010). Perceived parental warmth and rejection in as predictor of humor styles and subjective happiness. *Europe's Journal of Psychology,* 3, 71-93.

Keleşoğlu, Ö. (2008). *Bireylerin ana-baba tutumları ve duygusal zekaları arasındaki ilişkiler.* Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Koçak, R., & İçmenoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 4(37), 73-85.

Kong, F., Zhao, J., & You, X. (2012a). Emotional ıntelligence and life satisfaction in Chinese university students: Mediating role of self-esteemand social support. *Personality and Individual Differences, 53*, 1039- 1043.

Kong, F., Zhao, J., & You, X. (2012b). Trait emotional intelligence and mental distress: The mediating role of positive and negative affect. *Intenational Journal of Psychology, 47(6),* 460-466.

Koydemir, S., Şimşek, Ö. F., Schütz, A., & Tipandjan, A. (2013). Differences in how trait emotional intelligence predicts life satisfaction: the role of affect balance versus social supportin India and Germany. *J Happiness Stud, 66,* 51-66.

Köksal, A. (2007). *Üstün zekalı çocuklarda duygusal zekayı geliştirmeye dönük program geliştirme çalışması*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Köse, N. (2009). *7-19 yaş çocuklarının duygusal zeka düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi* (6.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Lee, S., Li, L., & Thammawijaya, P. (2013). Parenting styles and emotional intelligence of HIV-affected children in Thailand. *AIDS Care,* 25(12), 1536-1543.

Leung, C., McBridge Chang, C., & Lai, B. (2004). Relations among maternel parenting style, academic competence and life satisfaction in Chinese early adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 24(2), 113-143.

Liu, Y., Wang, Z., & Lü, W (2013). Resilience and affect balance as mediator between trait emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and Individual Differences, 54,* 850-855.

Maccoby E. E., & Martin J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. *In P.H. Mussen &E.M. Hetherington (Eds.), Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development* (pp.1-101) NewYork: Wiley.

Mayer, J. D., & Hanson, E. (1995). Mood-congruent judgment over time. *Personality and Social Psychology Bulletin, March, 21(3),* 237-244.

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1990). Emotionla intelligence. *Baywood Publishing Co. Inc.*

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is the emotional intelligence? In Salovey, P ve Sluyter, D. J. (Ed.), *Emotional Development and Emotional Intelligence: Educational Implications* (s. 3-34). New York: Basic Books.

Mayer, J., Salovey, P., Caruso, D., & Sitarenios, G. (2001). Emotional intelligence as a standard intelligence. *Emotion, 1(3),* 232-242.

McGoldrick, M., Gerson, R., & Petry, S. (2008). *Genograms: Assesment and intervention.* New York: W.W. Norton&Company.

McKnight, C., Huebner E.S., & Suldo S.M. (2002). Relationships among stressful life events, temperament, problem behavior, and global lifesatisfaction. *Psychol. Schools*, 39, 677-687.

Milevsky, A., Schlecter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal and paternal parenting style in adolescents: Association with self-esteem, depression and life satisfaction. *J Child Farm Stud, 16,* 39-47.

Montes Berges, B., & Augusto Landa, J. M. (2014). Emotional intelligence and affective intensity as life satisfaction and psychological well,-being predictors on nursing professionals. *Journal of Professional Nursing, 30(1), January/February,* 80-88.

Musaağaoğlu, C. (2004), Ergenlik *sürecinde özerkliğin gelişimi ile algılanan ana-baba tutumları arasındaki ilişkiler,* Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science, January, 6(1),* 10-17.

Özdemir, M. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekaları ile yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşunun demografik değişkenler, ana- baba kontrolü ve ana-baba kabul/ilgisi açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 37,* 165.

Özkan, İ. (2014). *Ergenlerde anne-baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Palomera, R., & Brackett, M. (2006). Frequencies of positive affect as a possible mediator between perceived emotional intelligence and life satisfaction. *Ansiedady Estres, 12 (2-3),* 231-239.

Pavot,W., & Diener, E. (1993a). The affective and cognitive context of self reported measures of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 28, 1-20.

Pavot, W., & Diener, E. (1993b). Review of the satisfaction with life satisfaction. *Psychological Assessment*, Haziran; 5(2), 164-172.

Pekel, Uludağlı, N., & Sayıl, M. (2009). Orta ve ileri ergenlik döneminde risk alma davranışı: Ebeveyn ve akranların rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran; 12(23), 14-24.

Petito, F., & Cummins, R. (2000). Quality of life in adolescents: The role of perceived control, parenting style, and social support. *Behav. Chang*, 17, 196-207.

Petrides, K.V., Frederickson, N., & Furnham, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and Individual Differences*, 36(2), 277-317.

Ramesar, S., Koortzen P., & Oosthuizen, R. (2009). The relationship between emotional intelligence and stress management. *SA Journal of Industrial Psycholog, 35(1),* 1-10.

Rey, L., Extremera, N., & Pena, M. (2011). Perceived emotional intelligence, self-esteem and life satisfaction in adolescents. *Psychosocial Intervention,* 20(2), 227-234.

Rogers, C. (1980). *A way of being.* Boston: Houghton Mifflin Company.

Ruiz Aranda, D., Extremera, N., & Pineda-Galan, C.(2014). Emotional intelligence, life satisfaction and subjective happiness in female student health professionals: The mediating effect of perceived stress. *Journal of Psyhiactric and Mental Health Nursing, 21,* 106-113.

Saföz, Güven, İ. G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri.* Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana**.**

Saha, R., Huebner, E. S., Suldo, S. M., & Valois R. F. (2010). A longitudinal study of adolescent life satisfaction and parenting. *Child Ind. Res. 3,149-165.*

Salovey P., & Mayer, J. (1990). Emotional intelligence. *Batwood Publishing Co. Inc.*

Salovey, P., Mayer, J. D., & Caruso, D. (2002). The positive psychology of emotional intelligence. In Snyder C. R. ve Lopez, S. J. (Ed.), *Handbook of Positive Psychology* (s. 159-171). New York : Oxford University Press.

Sarıçam, H., Çelik, I., & Coşkun, L. (2015). The relationship between emotional intelligence, hope and life satisfaction in preschool preserves teacher. *Educational Research Association The International Journal of Research in Teacher Education, 6(1),* 1-9.

Sasanpour, M., Khodabakhshi, M., & Nooryan K. (2012). The relationship between emotional intelligence, happiness and mental health in students of medical sciences of Isfahan University. *International Journal of Colloborative Research on International Medicine & Public Health*, *4(9),* 1624-1620.

Schutte, N. S., & Malouff, J. M. (2011). Emotional intelligence mediates the relationship between mindfulness and subjective well-being. *Personality and Indıvıdual Differences, 50,* 1116-1119.

Shek D. T. L. (1997). The relation of parent-adolescent conflict to adolescent psychological well-being, school adjustment, and problem behavior. *Soc. Behav. Person.* 25(3):277–290.

Singer, J. A., & Salovey, P. (1988). Mood and memory: Evaluating the network theory and affect. *Clinical Psychology Review, 8,* 211-251.

Smith, P. K., Cowie H., & Blades M., 2003. Understanding children's development (4.baskı). Malden, MA: Blackwell Publishing

Smith, C., & Sandhu, D. S. (2004), Toward a positive perspective on violence preventionin schools: building connections, *Journal of Counselıng & Development*, 82(3), 287– 293

Stein, S. J., & Book H. E., 2003. *Duygusal zeka ve başarının sırrı* (1. baskı) (çev. Müjde Işık). İstanbul:Özgür Yayınları.

Steinberg, L., Elmen, J.D., & Mounts, N.S. (1989), Authoritative parenting psychosocial

maturity and academic success among adolescents, *Child Development*, 60, 1424-1436.

Steinberg, L., Lamborn, S., Mounts, N., & Dornbusch, S. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative,

authoritarian, ındulgent and neglectful families. *Child Development,* 62, 1049-1065.

Steinberg L., & Morris A.S. (2001), Adolescent development, *Annual Review of Psychology,* 52, 83-101.

Suldo, S. M., & Huebner, E. S. (2004). The role of life satisfaction in the relationship between authoritative parenting dimensions and adolescent problem behavior. *Social Indicator Research, 66,* 165-195.

Suldo, S. M., & Huebner, E. S. (2006). Is extremely high life satisfaction during adolescence advantageous? *Soc. Indic. Res.* 78:179–203.

Sun, P., Wang, S., & Kong, F. (2014). Core self-evaluation as mediator and moderator of the relationship between emotional intelligence and life satisfaction. *Soc Indic Res, 118,* 173-180.

Tuzgöl, Dost, M. (2006). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31,* 188-197.

Tuzgöl, Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. Eğitim ve Bilim, 35(158), 75-89.

Tümkaya, S., Hamarta, E., Deniz, M. E., Çelik, M., & Aybek, B. (2008). Duygusal zeka mizah tarzı ve yaşam doyumu: Üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(30),* 1-15.

Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve anababa tutumları ve özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 41-73.

Türküm, A. S., Kızıltaş A., Bıyık N., & Yemenici B. (2005). Üniversite öğrencilerinin aile işlevlerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(1): 229-262.

Uyaroğlu, B. (2011). *Üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren ilköğretim öğrencilerinin empati becerileri ve duygusal zeka düzeyleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ünsal, Seydooğulları, S., & Çiftçi Arıdağ, N. (2012). Examining life satisfaction levels of high school student in term of parental attitude and some variables. *International Online Journal of Educational Sciences, 4(3),* 752-767.

Valois, R. F., Zullig, K. J., Huebner E.S., Kammermann S.K., & Drane J.W. (2002). Relationship between of life satisfaction and sexual risk-taking behaviors among public high school adolescents. *J. Child Fam. Stud.,*11(4):427-440.

Valois R. F., Paxton R. J., Zullig K.J., & Huebner E.S. (2006). Life satisfaction and violent behaviors among middle school students, *J. Child Fam. Stud*., 15(6),695-707.

Valois R. F., Zulling K. J., Huebner E.S., & Drane J.W. (2004). Life satisfaction and suicide among high school adolescents. *Soc. Indic. Res,.* 66,81-105.

Wang, Y., & Kong, F.(2014). The role of emotional intelligence in the ımpact of mindfulness on life satisfaction and mental distress. *Soc Indic Res, 116,* 843-852.

Yavuzer, H. (2002).*Çocuk psikolojisi* (23.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, A. (1999). Çocuk yetiştirme tutumları: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları, 3(1),* 99-118.

Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 7(3),* 160-172.

Yılmaz, Y. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde görülen kuraldışı davranışların yordayıcılarının belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Young, M. H., Miller, B. C., Norton M. C., & Jeffrey Hill, E. (1995). The effect of parental supportive behaviors on lifesatisfaction and adolescent offspring. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 813-822.

Yörükoğlu, A. (2008). *Çocuk ruh sağlığı (29.baskı).* İstanbul: Özgür Yayınları.

Zhao, J., Kong, F., & Wang, Y. (2013). Shyness and subjective well-being: the role of emotional ıntelligence and social support. *Soc Indic Res,* 114, 891-900.

Zulling K.J., Valois, R.F. Huebner, E.S., Oeltmann, J.E., & Drane J.W. (2001). Relationship between perceived life satisfaction and adolescents' substance abuse. *J. Adolesc. Health* 29(4), 279-288.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Öğrenciler,

Dolduracağınız formlarda kendiniz, aileniz ve sosyal çevreniz ile ilgili bir takım sorular yer almaktadır. Bu sorular sizinle ilgili bir değerlendirme yapmak için değil, bilimsel bir araştırmaya veri sağlamak amacıyla sorulmaktadır ve bilgiler saklı tutulacaktır. Forma isim yazmanıza gerek yoktur. Size yöneltilen soruları yanıtlarken lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz ve size uygun seçeneği işaretleyiniz. Araştırma sonuçlarının geçerliliği açısından soruları içtenlikle yanıtlamanız sizden beklenmektedir. Yardımlarınız için teşekkürler ederiz.

1-) Cinsiyet: ( ) Kız ( )Erkek

2-) Kaç yaşındasınız?:

3-)Kaçıncı sınıfa devam ediyorsunuz?

( )9.Sınıf ( )10.Sınıf ( )11.Sınıf ( )12. Sınıf

4-)Evinize giren net aylık geliriniz?

( )850-2000 ( )2000-4000 ( )4000-6000 ( )6000 ve üstü

5-)Anne ve Babanızla ilgili bilgiler:

Anneniz ( )Öz ( )Üvey Babanız ( )Öz ( )Üvey

Anneniz ( )Sağ ( )Ölü Babanız ( )Sağ ( )Ölü

Anne-Babanız: ( )Birlikte ( )Ayrı yaşıyor ( )Boşanmış

6-)Annenizin: Mesleği:

Eğitim Düzeyi:

Okuma Yazma Bilmiyor ( ) İlkokul( ) Ortaokul( ) Lise( ) Üniversite( )
Lisans Üstü ( )

7-)Babanızın: Mesleği:

Eğitim Düzeyi:

Okuma Yazma Bilmiyor ( ) İlkokul( ) Ortaokul( ) Lise( ) Üniversite( )
Lisans Üstü ( )

EK 2 . ÇOKBOYUTLU ÖĞRENCİ YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıda geçen birkaç hafta süresince yaşamınızla ilgili neler düşündüğünüzü yansıtan bazı ifadeler yer almaktadır. Sizden istenen günlerinizi nasıl geçirdiğinizi düşünerek her bir ifadeyle ilgilisizi en iyi yansıtan seçeneğe **(X)** işareti koymanızdır.

		Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Her Zaman
1	Arkadaşlarım bana karşı sevecen ve cana yakındırlar.	( )	( )	( )	( )
5	İyi yapabildiğim pek çok şey var.	( )	( )	( )	( )
9	Okulla ilgili sevmediğim birçok şey var.	( )	( )	( )	( )
12	Eğer ihtiyaç duyarsam arkadaşlarım bana yardım ederler.	( )	( )	( )	( )
14	Kendimi seviyorum.	( )	( )	( )	( )
16	Çoğu insan beni sever.	( )	( )	( )	( )
19	Okula gitmeyi dört gözle beklerim.	( )	( )	( )	( )
22	Arkadaşlarım bana karşı kaba ve kırıcı davranırlar.	( )	( )	( )	( )
24	Okul etkinliklerinden hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )
27	Arkadaşlarımla beraber çok eğleniriz.	( )	( )	( )	( )
29	Mahallemizi/semtimizi severim.	( )	( )	( )	( )
32	Bu kent/kasaba kötü insanlarla dolu	( )	( )	( )	( )
35	Keşke mahallemizde/semtimizde başka insanlar olsaydı	( )	( )	( )	( )
36	Yaşadığım yeri seviyorum.	( )	( )	( )	( )

EK 3. ANNE-BABA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki soruları kendi annenizi ve babanızı düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışlarına ne kadar benzediğini düşünün. Aşağıdaki cümlelerin size uygunluk derecesini anlatan kutucuğa X işareti koyunuz.

	TAMAMEN BENZİYOR	BİRAZ	BENZEMİYO	HİÇ
1. Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.				
4. Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için susmam gerektiğini söylerler.				
6. Derslerimde ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar.				
9. Annem ve babam benden bir şeyi yapmamamı istediklerinde niçin bunu yapmamam gerektiğini de açıklarlar.				
11. Derslerimden düşük not aldığımda annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.				
14. Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığımda bana soğuk davranırlar ve küserler.				
16. Derslerimden düşük not aldığımda, annem ve babam öyle davranırlar ki suçluluk duyar ve utanırım.				
18. Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.				

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanının içine çarpı işareti (x) koyunuz.

Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

	Hiç çaba göstermez	**Çok az çaba gösterir**	**Çok çaba gösterir**
21. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,			
22.Boş zamanlarınızda ne yaptığınızı,			
23.Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,			

EK 4. BAR-ON DUYGUSAL ZEKA TESTİ ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Her cümleyi okuyun ve sizi en iyi tanımlayan cevabı seçin. Dört olası cevap vardır: 1= Beni çok az tanımlıyor; 2=Beni biraz tanımlıyor; 3=Beni genellikle tanımlıyor; 4= Beni çok iyi tanımlıyor. ÇOĞU YERDE ÇOĞU ZAMAN nasıl hissettiğinizi, düşündüğünüzü veya nasıl davrandığınızı belirtin. Her cümle için sadece ve sadece bir tane cevap seçin ve sizin cevabınıza uyan numarayı daire içerisine alın. Örnek olara; eğer cevabınız "Beni biraz tanımlıyor" ise o cümle ile aynı kutucukta olan 2 numarayı daire içine alın. Bu bir test değildir. "İyi" ve "Kötü" cevaplar yoktur. Lütfen her cümle için cevabı daire içine alın.

Doğum tarihi:……/……./…… Cinsiyet: E K Sınıf:

Tarih:

	1 Beni çok az tanımlıyor	2 Beni biraz tanımlıyor	3 Beni genellikle tanımlıyor	4 Beni çok iyi tanımlıyor
1.Eğlenmekten hoşlanırım	○	○	○	○
8. Tanıştığım herkesten hoşlanırım.	○	○	○	○
11.Soğukkanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.	○	○	○	○
18.Herkes hakkında iyi düşünürüm.	○	○	○	○
21.İnsanlarla kavga ederim.	○	○	○	○
25.Bir problemi çözene kadar uğraşırım.	○	○	○	○
32.Nasıl iyi zaman geçireceğimi bilirim.	○	○	○	○
40.Kendimle barışığım.	○	○	○	○
48.Problem çözmede iyiyimdir.	○	○	○	○
55.En yakın arkadaşlarımdan biri üzgün olduğunda anlayabilirim.	○	○	○	○
60.Görünüşümü beğenirim.	○	○	○	○

EK 5. İZİN BELGESİ

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 56815420/100/4216500
Konu: Tez Çalışması
(Sümbül YALNIZCA YILDIRIM)

26/09/2014

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 15/07/2014 tarihli ve 45537984/3586-2014 sayılı yazısı.

İlimiz Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sümbül YALNIZCA YILDIRIM'ın Danışmanı Doç.Dr.Fulya CENKSEVEN ÖNDER yönetiminde hazırlamakta olduğu "Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Stilleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkide Duygusal Zekanın Aracı Rolünün İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasını ilimiz Yüreğir, Sarıçam, Seyhan ve Çukurova İlçesinde ekli listede isimleri belirtilen liselerde uygulamak istediği ile ilgili ilgi yazı ekte sunulmuştur.

İlimiz "İl Araştırma Değerlendirme Komisyonu"nun 19/09/2014 tarihli "Uygundur" raporu doğrultusunda, söz konusu tez çalışması ile ilgili "Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Stilleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkide Duygusal Zekanın Aracı Rolünün İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının okul müdürlerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretim aksatılmadan istekli öğrencilere ekli listede belirtilen okullarda uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Kazım BARAN
Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
26/09/2014

Cengiz HOROZOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Din Öğretimi Şubesi
Elektronik Ağ: www.adana.meb.gov.tr
e-posta:dinogretim01@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için A.GÜNGÖR Şef
Tel: (0 322) 4586071-1231
Faks: (0 322) 4586392-95

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://www.[illegible]

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı **:** Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Doğum Yeri ve Tarihi : ADANA/1988

İş Adresi **:** Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Sarıçam/Adana

e-mail **:** syalnizca@cu.edu.tr

ÖĞRENİM DURUMU

2012-2015 :Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Adana.

2006-2010 **:** Lisans, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Adana.

2002-2006 **:** Lise, Seyhan ÇEAŞ Anadolu Lisesi, Adana.

1994-2002 **:** İlköğretim, Cengiz Topel İlköğretim Okulu, Adana.

İŞ DENEYİMİ

2015- **:** Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

2014-2015 **:** Cebesoy Orta Okulu, Adana.

2012-2014 **:** Nurten Öztürk Orta Okulu, Gaziantep.

2010-2012 **:** Nurten Öztürk İlköğretim Okulu, Gaziantep